

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND
ÕIGUSTEADUSKOND
ERAÕIGUSE OSAKOND

Erik Punger

**ÄRIÜHINGU JUHTORGANI OTSUSE KEHTIVUSELE KOHALDUVA ÕIGUSE
MÄÄRAMINE EESTI RAHVUSVAHELISES ERAÕIGUSES**

Magistritöö

Juhendaja: Maarja Torga *MJur*

Tartu 2016

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
I.ÄRIÜHINGU JUHTORGANI OTSUSE KEHTIVUSELE KOHALDUVA ÕIGUSE MÄÄRAMINE REÕS ALUSEL	10
1.1. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramine REÕS § 15 (juriidilisele isikule kohaldatav õigus) alusel.....	10
1.1.1. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku õiguslikust olemusest	10
1.1.2. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku tekkimisest või lõppemisest	15
1.1.3. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku õigusvõimest.....	21
1.1.4. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku nimest või ärinimest	24
1.1.5. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku organitest.....	28
1.1.6. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku organite sisesuhetest.....	32
1.1.7. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus vastutusest juriidilise isiku kohustuste eest.....	34
1.1.8. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku seadusjärgsest esindusest.....	37
1.1.9. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui muu võimalik juriidilisele isikule kohalduva õiguse küsimus.....	40
1.2. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramine REÕS §-de 30-39 (üldsätted ja lepingud) alusel.....	43
1.2.1. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui REÕS §-de 30-39 kohaldamisalasse kuuluv küsimus	43
1.2.2. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui REÕS-i 6. osa 1. peatüki 1. alaosa kohaldamisalasse kuuluv lepinguõiguslik küsimus.....	47
II. ÄRIÜHINGU JUHTORGANI OTSUSE KEHTIVUSELE KOHALDUVA ÕIGUSE MÄÄRAMINE EL RAHVUSVAHELISE ERAÕIGUSE ÕIGUSAKTIDE ALUSEL	55
2.1. Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni kohaldamisalast välja jäetud	

ühinguõiguslikud küsimused	55
2.2. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni kohaldamisalasse kuuluv lepinguõiguslik küsimus.....	62
III.ÄRIÜHINGU JUHTORGANI OTSUSE KEHTIVUSELE KOHALDUVA ÕIGUSE MÄÄRAMINE EESTI ÕIGUSABILEPINGUTE ALUSEL.....	66
3.1. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku õigusvõimest õigusabilepingute tähenduses.....	66
3.2. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus lepinguõiguslikust suhtest õigusabilepingute tähenduses.....	71
KOKKUVÕTE	77
Determining Applicable Law to the Validity of the Decisions of the Management Bodies of Companies in Estonian Private International Law (Summary)	81
KASUTATUD LÜHENDID	85
KASUTATUD MATERJALID	86
Kasutatud kirjandus.....	86
Kasutatud normatiivallikad.....	90
Kasutatud kohtulahendid.....	91
Kasutatud muud allikad.....	94

SISSEJUHATUS

Eesti kohtutes kohalduvatest rahvusvahelise eraõiguse õigusaktidest ei tulene selgelt, kuidas määratakse juriidilise isiku juhtorgani¹ (st juhatuse, nõukogu ja üldkoosoleku) otsuse kehtivusele kohalduvat õigust. Põhimõtteliselt võiksid juriidilise isiku otsustele kohalduva õiguse määramisega tegeleda rahvusvahelise eraõiguse seadus² (REÕS), Euroopa Nõukogu 17.06.2008 määrus (EÜ) nr 593/2008³ (edaspidi Rooma I määrus) ning õigusabilepingud, millised Eesti on sõlminud tsiviilasjades koostöö edendamiseks Läti ja Leedu⁴, Poola⁵, Venemaa⁶ ja Ukrainaga⁷. Siinjuures ei viita ükski eelpoolnimetatud õigusaktidest sõnaselgelt välisriigi juriidilise isiku organi otsuse kehtivusele kohalduvale õigusele.

REÕS § 15 koostoimes REÕS §-ga 14 määrab sõnaselgelt, millise riigi õigust tuleb kohaldada juriidilise isiku õiguslikule olemusele, juriidilise isiku tekkele ja lõppemisele, juriidilise isiku õigusvõimele, tema nimele või ärinimele, organitele, sisesuhetele, vastutusele kohustuste eest ning seadusjärgsele esindusele. REÕS § 15 ei määra sõnaselgelt kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani otsusele. Euroopa Liidu tasandil reguleerib eraõigussuhetele kohalduva õiguse määramist Rooma I määrus. Sarnaselt REÕS § 15 regulatsioonile ei sätesta ka Rooma I määrus selgesõnaliselt, kuidas määratleda kohalduvat õigust juriidilise isiku organi otsuse kehtivusele. Rooma I määruse art 1 p 2 alapunkti f kohaselt jäetakse selle määruse reguleerimisalast välja küsimused, mida reguleerib äriühinguõigus ning muid juriidilisi isikuid ja organiseeritud isikute ühendusi käsitlev õigus, näiteks äriühingute ja muude juriidiliste isikute või organiseeritud ühenduste asutamine registreerimise teel või muul moel, nende õigus- ja teovõime, sisemine

---

¹ Käesolevas magistritöös on kasutatud selguse huvides terminit „juriidilise isiku juhtorgan”. Juriidilise isiku juhtorgani all mõistetakse Eesti, Saksa kui Suurbritannia materiaalõiguses kõiki juriidilise isiku organeid, mis langetavad juriidilise isiku juhtimisel otsused, milliste vastuvõtmine ja kehtivus on reguleeritud seaduse tasemel või juriidilise isiku põhikirjaga. Kuigi käesoleva töö eesmärgiks on äriühingu juhtorgani otsuse kehtivus ning äriühingu on eraõiguslik juriidilise isik, siis ei käsitata töös avalik-õigusliku juriidilise isikuga seonduvat.

² Rahvusvahelise eraõiguse seadus. - RT I 2002, 35, 217; RT I 2009, 59, 385.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 593/2008, 17. juuni 2008, lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I). – ELT L 177, 04.07.2008, lk 6–16.

⁴ Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi õigusabi ja õigussuhete leping. – RT II 1993, 6, 5.

⁵ Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vaheline leping õigusabi osutamise ja õigussuhete kohta tsiviil-, töö- ning kriminaalasjades. – RT II 1999, 4, 22.

⁶ Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades. – RT II 1993, 16, 27.

⁷ Eesti Vabariigi ja Ukraina leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil- ning kriminaalasjades. – RT II 1995, 13, 63.

struktuur või lõpetamine ning osanike ja juhtide isiklik vastutus äriühingu, muu juriidilise isiku või ühenduse kohustuste eest. Sarnaselt REÕS-i sätestatule ja Rooma I määrusele ei määra ka õigusabilepingud ühemõtteliselt juriidilise isiku organi otsusele kohalduvat õigust. Eelnevast tulenevalt on käesoleva töö eesmärgiks analüüsida, kuidas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele on võimalik Eestis kehtivate rahvusvahelise eraõiguse alaste õigusaktide - REÕS-i, Rooma I määruse ning õigusabilepingute - järgi määrata kohalduvat õigust.

Lähtudes püstitatud eesmärgist on magistritöö jaotatud kolme peatükki. Töö esimeses peatükis käsitletakse võimalust määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust REÕS-i alusel. Seejuures hinnatakse võimalust, kas juriidilise isiku organi otsus samastatakse REÕS § 15 esitatud loetelus nimetatud instituutidega ehk kas on võimalik määrata juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust juriidilise isiku õigusliku olemuse, juriidilise isiku tekke ja lõppemise või juriidilise isiku õigusvõime jne kaudu. Kuna juriidilise isiku juhtorgani otsust loetakse erinevate riikide õiguskirjanduses oma olemuselt tehinguks⁸, analüüsitakse teises peatükis ka äriühingu otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramist REÕS-i lepinguid reguleerivate sätete alusel. Seejuures vastatakse küsimusele, kas äriühingu poolt tehtud otsus saab olla käsitletav lepinguna REÕS VI osa (mis kannab pealkirja “võlaõigus”) tähenduses ja, kas REÕS VI osas määratletud lepingule kohalduva õiguse kaudu saab määrata juriidilise isiku organi otsuse kehtivusele kohalduvat õigust.

Magistritöö teine peatükk keskendub Eesti kohtutes kehtivate Euroopa rahvusvahelise eraõiguse instrumentide (Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni)⁹ võimalikule kohaldamisele juriidilise isiku organi otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramisel. Rooma

---

⁸ Näiteks on Vene, Saksamaa, Eesti materiaalõiguses juriidilise isiku organi otsus mitmepoolne tehing. Vt lähemalt N. Habermann, *et al.* (Hrsg.). J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Buch 2. Recht der Schuldverhältnisse §§ 21 - 103. Berlin: Sellier - de Gruyter 2003, S 178. F. J. Säcker, *et al.* (Hrsg.). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Bd. 1. 3. Aufl. München: Beck 1993, S 481. Eesti õiguskirjanduses on eraõigusliku juriidilise isiku otsuse olemusest põhjalikult kirjutatud tsiviilseadustiku üldosa seaduse kommenteeritud väljaandes. P. Varul jt. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2010, § 33, p 3, lk 118. U. Arumäe. Organisatsiooni ja juhtimise õiguslik korraldus. Tallinn: Juura 2013, lk 263-264. P. Varul jt. Tsiviilõiguse üldosa. Õigusteaduse õpik. Juura, 2012, lk 287-288. K. Saare, U. Volens, A. Vutt ja M. Vutt. Ühinguõigus I. Kapitaliühingud. Tallinn: Juura 2015, lk 186, p 882. С. С. Вилкин. Гражданско-правовая природа волевых актов коллегиальных органов юридического лица. Диссертация. Москва 2009, стр 105.

⁹ Lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon. – ELT C 334, 30.12.2005, lk 1–27.

I määrus ja Rooma konventsioon reguleerivad lepingulistele suhetele kohalduva õiguse määramist ning käesolevas magistritöös hinnatakse võimalust kohaldada äriühingu juhtorgani otsusele lepinguliste suhete kohta sätestatud ehk kas äriühingu juhtorgani otsuse puhul on tegemist lepinguga Rooma I ja Rooma konventsiooni tähenduses. Seda seetõttu, et Rooma I määruses ja Rooma konventsioonis sisalduvate mõistete tõlgendamisel ei saa lähtuda riigisisese õiguses antud tähendusest, vaid tuleb lähtuda Euroopa Liidu õigusakti süsteemist ja eesmärkidest ning anda Euroopa Liidu õiguse terminitele iseseisev tähendus.¹⁰ Seega ei ole välistatud, et autonoomse tõlgendamise kaudu on juriidilise isiku otsus kvalifitseeritakse lepinguna Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse tähenduses.

Magistritöö kolmandas peatükis käsitletakse äriühingu otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramist Eesti rahvusvahelise eraõiguse välislepingute (nn õigusabilepingud) alusel. Seejuures hinnatakse võimalust määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduv õigus juriidilise isiku õigusvõime kaudu ning juriidilise isiku juhtorganite lepinguõigusliku suhte kaudu. Õigusabilepingute kohaselt kohaldatakse juriidilise isiku õigusvõimele selle riigi õigust, mille kohaselt juriidiline isik on asutatud¹¹ või mille territooriumil juriidiline isik asub¹². Kuna rahvusvahelistes lepingutes kasutatavate mõistete tõlgendamisel tuleb lähtuda mõistete tavatähendusest, arvestades lepingu teksti ülesehituse, mõtte ja eesmärgiga, siis ei ole välistatud, et õigusabilepingutes kasutatava mõiste “õigusvõime” tõlgendamisel on võimalik juriidilise isiku õigusvõimele kohalduva õiguse kaudu määrata kohalduvat õigust ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele. Seetõttu käsitletakse magistritöö kolmandas peatükis esmajoones küsimust, kas õigusabilepingud sõlminud riikide äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele saab kohaldada juriidilise isiku õigusvõime kohta sätestatud ehk kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse puhul on tegemist juriidilise isiku õigusvõime küsimusega õigusabilepingute konteksti tähenduses.

---

¹⁰ Vt Euroopa Liidu õiguse terminitele iseseisevast tähendusest vt nt EKo C-482/09, *Budějovický Budvar, národní podnik v Anheuser-Busch Inc.*, p 29; EKo C-320/12, *Malaysia Dairy Industries Pte. Ltd v Ankenævnet for Patenter og Varemærker*, p 25; EKo C-508/12, *Walter Vapenik v Josef Thurner*, p 23; EKo C26/13, *Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai v OTP Jelzálogbank Zrt*, p 37; EKo C43/04, *Finanzamt Arnsberg v Stadt Sundern*, p 24.

¹¹ Läti-Leedu õigusabileping, Art 21 lg 2; Ukraina õigusabileping, Art 21 lg 2; Vene õigusabileping, Art 21 lg 2.

¹² Poola õigusabileping, Art 22 lg 2.

Käesoleva magistritöö kirjutamisel olid esmasteks allikateks REÕS ja REÕS-i seletuskiri¹³, Rooma konventsioon ja M. Giuliano ja P. Lagarde koostatud Rooma konventsiooni saateraport¹⁴, Rooma I määrus ja õigusabilepingud. Lisaks on töös teisest allikatena kasutatud Euroopa Liidu õigusaktide kommenteeritud väljaandeid. Töö teisest allikatena on kasutatud Eesti, Saksa ja Suurbritannia õigusakte ja nende kohta käivat õiguskirjandust, et analüüsida, millises ulatuses on Eesti, Saksa ja Suurbritannia materiaalõiguses äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse sätted juriidilise isiku õigusliku olemuse, tekke ja lõpetamise, õigusvõime, ärinime, organite, sisesuhete või seadusjärgse esinduse regulatsiooni osaks. Suurbritannia ja Saksa õigussüsteemide käsitlemise valiku on tinginud asjaolu, et nimetatud riigid esindavad Euroopa Liidus erinevaid õigusperekondi. Samuti kasutatakse töös REÕS § 15 sätestatu eesmärkide kindlakstegemiseks Itaalia rahvusvahelise eraõiguse õigust reguleerivat seadust¹⁵ ning selle kohta käivaid kommentaare¹⁶. Itaalia õigust võrdlusena kasutamise on tinginud see, et Eesti REÕS § 14 ja § 15 sisustamisel olid eeskujuks just Itaalia rahvusvahelise eraõiguse süsteemi reformi seaduse¹⁷sätted.¹⁸ Käesolevas töös ei käsitleta eelmist tsiviilseadustiku üldosa seadust¹⁹ (TsÜS (1994)), kuna tänaseks on lepingulistest suhetest, mida reguleerib TsÜS 1994, tulenevad nõuded aegunud, mistõttu ei tohiks TsÜS (1994) ja REÕS vahekord praktikas enam probleeme tekitada.²⁰

---

¹³ Riigikogu. Rahvusvahelise eraõiguse seaduse eelnõu SE 120 I seletuskiri, 17.05.1999 (siin ja edaspidi: REÕS eelnõu seletuskiri).

¹⁴ Rooma konventsiooni selgitavat raportit Vt M. Giuliano, P. Lagarde. Report on the Conventions on the law applicable to contractual obligations. – EÜT C 282, 31.10.1980

¹⁵ Autori vaba tõlge itaalsekeelsest seadusest pealkirjaga „Riforma del sistema italiano di diritto internazionale privato”. Riforma del sistema italiano di diritto internazionale privato. L. 31 maggio 1995, n. 218 (1).

¹⁶ B. Barel ed D. Armellini. Diritto internazionale privato. Manuale breve. Milano: Giuffrè Editore 2010. F. Preite ed A. Gazzanti Pugliese Di Crotone. Atti notarili nel diritto comunitario e internazionale – 2. Diritto internazionale privato. Milano: Wolters Kluwer Italia 2011. R. Baratta (ed). Diritto internazionale privato. Milano: Giuffrè Editore 2010.

¹⁷ Itaalia rahvusvahelise eraõiguse õigust reguleeriva seaduse Art 25 määrab juriidilisele isikule asutamisiigi kohalduva õigus ulatust. Selle järgi reguleerib kohaldav õigus eelkõige juriidilise isiku õiguslikku olemust, nime või ärinime, asutamist, ümberkujundamist ja lõpetamist, õigusvõimet, organisatsiooni, võimu- ja sisesuhteid, esindust, liikmelisuse saamist ja kaotamist ning sellest tulenevalt õigusi ja kohustusi, vastutust võlgade eest ning seaduse või asutamislepingu rikkumise eest.

¹⁸ REÕS eelnõu seletuskiri, lk 18.

¹⁹ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. RT I 1994, 53, 889.

²⁰ Vt lähemalt M. Torga. Kohalduva õiguse ja selle sisu kindlakstegemine rahvusvahelistes eraõiguslikes vaidlustes. – Juridica 2014 V, lk 406, 411.

Käesolevaks hetkeks ei ole Eestis välisriigi juriidilise isiku organi otsusele kohalduva õiguse määramise valdkonnas kaitstud ühtegi bakalaureuse- ega magistritööd, samuti ei ole seda teemat põhjalikult käsitletud Eesti erialakirjanduses. Äriühingule kohalduva õiguse määramisest kirjutati esmakordselt põhjalikumalt 2003. aastal õpikus „Rahvusvaheline eraõigus“²¹. Tuleb aga tähele panna, et viidatud allikas ei käsitle juriidilise isiku juhtorgani otsusele kohalduva õiguse määramist. 2005. aastal kaitsti Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas bakalaureusetöö „Juriidilisele isikule kohaldatav õigus kaasaegses rahvusvahelises eraõiguses“²², milles on analüüsitud ka erinevaid juriidilise isiku tunnustamise teooriaid, kuid ka selles töös sisalduv analüüs ei ole käesoleva magistritöö probleemi lahendamiseks piisav, sest viidatud bakalaureusetöös käsitletakse üldiselt vaid juriidilisele isikule kohalduvat õigust ning ei peatuta juriidilise isiku organi otsuse kehtivusele kohalduval õigusel. Viimane Eestis avaldatud töö, mis puudutab juriidilisele isikule kohalduva õiguse määramist on K. Feldmani artikkel,²³ kuid viidatud töös ei ole samuti analüüsitud käesolevas töös püstitatud küsimust.

Käesoleva magistritöö kirjutamisel on peamiseks meetodiks REÕS, Eesti, Saksa ning Suurbritannia riigisiseste juriidilist isikut reguleerivate õigusaktide, Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse ning õigusabilepingute analüüs süstemaatilis-loogilise tõlgendamise abil.²⁴ Töö kirjutamise lähtekohaks on Eesti, Saksa ja Suurbritannia materiaalõiguse analüüs, et selgitada välja, kas on võimalik REÕS § 15 loetletud instituutide alla mahutada Eesti, Saksa ja Suurbritannia äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust reguleerivad sätted. Seega käesoleva töö eesmärgi saavutamiseks analüüsitakse Eesti, Suurbritannia ning Saksamaa riigisisese materiaalõiguse juriidilist isikut reguleerivaid õigusnorme. Eesti materiaalõiguses on juriidilist isikut reguleerivateks õigusaktideks tsiviilseadustiku üldosa seadus (TsÜS)²⁵ ning eraõigusliku juriidilise isiku liikide kohta käivad seadused: äriseadustik (ÄS),²⁶ mittetulundusühingute

---

²¹ I. Nurmela, L. Almann, B. Punison. jt (toim). Rahvusvaheline eraõigus. 3. tr. Tallinn: Juura 2008.

²² M. Poola. Juriidilisele isikule kohaldatav õigus kaasaegses rahvusvahelises eraõiguses. Bakalaureusetöö. Juhendaja prof. K. Sein. Tallinn 2005.

²³ K. Feldman. Ühingute piiriülene liikumine Euroopa Liidus – Juridica 2015 II, lk 113-137.

²⁴ Käesolevas töös kasutatakse süstemaatilis-loogiliseloomulist tõlgendamist, kuna iga säte on seotud teiste sätetega ning neid saab mõista ainult koos, siis analüüsitakse õigusaktides sisalduvaid õigusnorme arvestades terve õiguskorra süsteemi. Ajaloolist tõlgendamist kasutatakse, et teha selgeks milline oli seadusandja kavatsus, millised olid tema eesmärgid ja ettekujutused normist selle loomisel.

²⁵ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. RT I 2002, 35, 216...RT I, 12.03.2015, 106.

²⁶ Äriseadustik. RT I 1995, 26, 355...RT I, 19.03.2015, 46.

seadus (MTÜS),²⁷ sihtasutuste seadus (SAS),²⁸ tulundusühituseadus (TÜS)²⁹. Suurbritannia materiaalõiguses on juriidilist isikut reguleeriv õigusakt *Companies Act 2006 (Companies Act 2006)*³⁰ ning Saksa materiaalõiguses Saksa tsiviilseadustik (BGB)³¹ ning juriidilist isikut reguleerivad eriseadused Saksa aktsiaseltsiseadus (AktG)³², Saksa osaühinguseadus (GmbHG)³³. Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse tõlgendamisel analüüsitakse Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse kohaldamisalast välistatud ühinguõiguslikke küsimusi, et välja selgitada, kas äriühingu juhtorgani otsus on ühinguõiguslik küsimus Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse tähenduses. Lisaks analüüsitakse käesoleva töö eesmärgi saavutamiseks ühiseid jooni Rooma konventsioonis ja Rooma I määruses sisalduva mõiste „leping“ ja mõiste „äriühingu juhtorgani otsus“ vahel, arvestades Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse teksti, ülesehitust, eesmärke ning liikmesriikide õiguskordade üldiseid põhimõtteid. Õigusabilepingute analüüsimisel on peamiseks meetodiks lähtuvalt lepingute tekstist ja eesmärkidest lepingutes kasutatud sõnade tavatähenduse analüüs. Töö tulemusena selgub, kuidas tuleks määrata juriidilise organi otsuse kehtivusele kohalduvat õigust Eesti rahvusvahelises eraõiguses kehtivate rahvusvahelise eraõiguse instrumentide alusel.

Tulenevalt juhiseist õigusteaduskonna üliõpilastele esitan käesoleva magistritöö märksõnade loetelu: rahvusvaheline eraõigus, äriühinguõigus, äriõigus, vaidluste lahendamine.

---

²⁷ Mittetulundusühingute seadus. RT I 1996, 42, 811...RT I, 21.06.2014, 42.

²⁸ Sihtasutuste seadus. RT I 1995, 92, 1604...RT I, 21.06.2014, 49.

²⁹ Tulundusühituseadus. RT I 2002, 3, 6...RT I, 21.03.2014, 34.

³⁰ Companies Act 2006. Kättesaadav arvutivõrgus:

http://www.opsi.gov.uk/ACTS/acts2006/pdf/%20ukpga_20060046_en.pdf. 01.05.2016.

³¹ Bürgerliches Gesetzbuch. BGBI. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738; BGBI. I S. 1042. Kättesaadav arvutivõrgus:

<http://www.gesetze-im-internet.de/bgb>. 01.05.2016.

³² Aktiengesetz.BGBI. I S. 1089 - BGBI. I S. 2586. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.gesetze-im-internet.de/aktg/>. 01.05.2016.

³³ Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gmbhg/gesamt.pdf>. 01.05.2016.

I. ÄRIÜHINGU JUHTORGANI OTSUSE KEHTIVUSELE KOHALDUVA ÕIGUSE MÄÄRAMINE REÕS ALUSEL

1.1. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramine REÕS § 15 (juriidilisele isikule kohaldatav õigus) alusel

1.1.1. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku õiguslikust olemusest

Eesti riigisiseses õiguses tuleb välismaise elemendiga juriidilisele isikule kohalduva õiguse määramisel kohaldada REÕS-s sätestatud, aga eeldusel, et ükski Euroopa Liidu määrus ega ükski asjakohane õigusabileping ei reguleeri juriidilisele isikule kohalduva õiguse määramist.³⁴ REÕS § 14 lõikes 1 sisalduvast inkorporatsiooniteoorias lähtuvalt kohaldatakse juriidilisele isikule selle riigi õigust, mille kohaselt ta on asutatud.³⁵ REÕS § 15 p 1 kohaselt kohaldatakse juriidilise isiku õiguslikule olemusele selle riigi õigust, mille kohaselt on juriidiline isik asutatud.³⁶ Samas REÕS § 15 p-des 1-8 sisalduvad kollisiooninormid vaikivad äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramise osas. Kuivõrd REÕS § 15 p-des 1-8 ei ole sõnaselgelt välja toodud, et üks REÕS § 15 p-dest ulatub ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramisele, siis järgnevalt analüüsitakse võimalust mahutada REÕS § 15 p-s 2 sisalduva kollisiooninormi alla äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused. Järgnevalt analüüsitakse juriidilise isiku õiguslikku olemust reguleerivaid sätteid

---

³⁴ Lähtuvalt Eesti Vabariigi põhiseaduse § 123 omavad rahvusvahelised lepingud prioriteeti riigisiseste seaduste suhtes. Sarnaselt rahvusvaheliste lepingutega omavad ka Euroopa Liidu määrused riigisisese õiguse suhtes prioriteeti, mis on tuletatav Euroopa Liidu õiguse ülimuslikkuse põhimõttest. Vt selle kohta lähemalt M. Torga. Rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimine Eesti kohtutes. *Juridica* – 2013 III, lk 195.

³⁵ Inkorporatsiooniteooria ehk asutamise koha teooria kohaselt määratakse juriidilisele isiku eksistents ja selle lõpetamine selle riigi õigusega, kus on äriühingu põhikirja või asutamislepingu registreerimise ehk asutamisriigi koht. Vt lähemal I. Nurmela jt (2008), lk 107-109, 112, 249. A. Vutt. Äriühingute vastastikune tunnustamine ja asukohavahetus Euroopa Liidus. *Juridica*, II, 2007, lk 101.

³⁶ Arvestades, et REÕS § 15 p-des 1-8 sisalduvad normid on kollisiooninormid, siis reeglina on välismaise elemendiga õigusvaidluse lahendamisel kohustuslik leida õigusvaidlusele lõplikult kohaldatav õigus. Eesti õiguskirjanduses on leitud, et REÕS § 15 puhul peab lõplikult kohaldatavaks õiguseks olema riigisisene materiaalõigus, millest ei tule edasiviiteid ega tagasisaateid ühegi teise riigi õigusele. Seega on REÕS § 15 reguleeritud institutidele kohalduva õiguse määratlemisel *renvoi* (edasiviide ja tagasisaade) välistatud. REÕS §-de 14-17 puhul välisriigi õigusena käsitletakse ainult välisriigi riigisisest õigust ning välisriigi juriidilise isiku asutamisriigi kollisiooninorm rakendamisele ei tule. Vt lähemalt välisriigi õiguse määratluse kohta Eesti õiguses: I. Nurmela. Välisriigi õiguse kohaldamine. – *Juridica* 2002 IV, lk 254 – 260.

Eesti, Saksamaa ning Suurbritannia riigisisese materiaalõiguses, et vastata küsimusele, kas Eesti, Saksamaa või Suurbritannia materiaalõiguses juriidilise isiku õigusliku olemuse regulatsiooni alla kuuluvad äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused või mitte. Juhul kui Eesti, Saksamaa ning Suurbritannia riigisisese materiaalõiguse juriidilise isiku õigusliku olemuse regulatsiooni alla kuuluvad ka küsimused äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse kohta, võiks sellest lähtudes ilmselt paigutada REÕS § 15 p-s 1 sätestatud kollisiooninormi alla mahutada ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused ning määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust juriidilise isiku õiguslikule olemusele kohaldatava õiguse alusel.

REÕS § 15 p 1 kohaselt on Eesti materiaalõiguses juriidilise isiku õiguslikku olemust reguleerivad sätted sätestatud TsÜS-s, mille kohaselt juriidiline isik on määratletud kui seaduse alusel loodud õigussubjekt (TsÜS § 24 esimene lause). TsÜS-i kommentaaride autorid selgitavad, et kuna juriidiline isik on Eesti seadusandja poolt loodud õiguslik konstruktsioon, siis TsÜS § 24 eesmärk on reguleerida, kes ja kuidas võib osaleda lisaks füüsilisele isikule iseseisva õigussubjektina tsiviilõiguskäibes.³⁷ Selliselt on kõigil juriidilistel isikutel, kes on loodud Eesti õiguskorra poolt, tagatud tsiviilõigused ning pandud tsiviilkohustused.³⁸

Erinevalt juriidilise isiku õigusliku olemuse mõistest, mis on sõnaselgelt määratletud TsÜS-s, puudub äriühingu juhtorgani otsuse ja selle kehtivuse legaalseaduslik definitsioon nii TsÜS-s kui ka Eesti teistes juriidilise isiku liigi kohta käivates seadustes, seega tegemist on määratlemata õigusemõistega Eesti õiguskorras.³⁹ Samas on äriühingu juhtorgani otsuse ja selle kehtivuse õiguslikku olemust võimalik tuletada ÄS-s sisalduvatest õigusnormidest. ÄS-s on loetletud rida õigusnorme, millest saab järeldada, et äriühingu juhtorgani otsusega reguleeritakse äriühingu siseseid suhteid. Selliselt võimaldatakse näiteks ÄS § 180¹ lg 1 kohaselt reguleerida osahinguga osanike või nõukogu otsusega selle osahinguga juhatuse liikmele makstava tasu suurust ja maksmise korda, ÄS § 277 lg 2 kohaselt võimaldatakse aktsiaseltsi üldkoosoleku otsusega

---

³⁷ Juriidilise isiku õigusliku olemuse kohta Eesti õiguskorras vt lähemalt P. Varul jt, 2010, § 24, p 3.1 ja p 3.3, lk 80-81. P. Varul jt, 2012, lk 252-259.

³⁸ Juriidilisel isikul tekivad tsiviilõigused ja –kohustused peale kande tegemist vastavasse registrisse (TsÜS § 26 lg 1 ja 2). Vt selle kohta lähemalt P. Varul jt, 2010, lk 93, § 26, p 3.4.

³⁹ Näiteks viidatakse äriseadustikus äriühingu juhtorgani otsusele esimest korda alles § 83 lg-s 4, mille kohaselt kui ärireistrile esitatakse avaldus kande muutmise või uue kande tegemise kohta, siis tuleb avaldusele lisada vastav osanike otsus. Samuti ei defineeri äriseadustik edaspidi äriühingu juhtorgani otsuse mõistet. MTÜS-s, SAS-s, TÜS-s puudub ka juriidilise isiku juhtorgani otsuse legaalseaduslik definitsioon.

reguleerida dividendi maksmise korda või ÄS § 201 p 1 kohaselt lõpetatakse osäühing selle osäühingu osanike otsusega.⁴⁰ Arvestades, et juriidiline isik kui õiguslik konstruktsioon ei suuda (erinevalt füüsilisest isikust) väljendada enda tahet, võimaldab Eesti seadusandja juriidilisel isikul väljendada enda tahet füüsilise isiku kaudu ning äriühingu tahte realiseerimine toimub reeglina äriühingu juhtorgani poolt vastu võetavate otsustena.⁴¹ Samuti on Eesti õiguskirjanduses väljendatud seisukohta, et äriühingu juhtorgani otsus on vajalik selleks, et kujundada ja väljendada äriühingu tahet äriühingu juhtimisel.⁴² Seejuures õiguskindluse põhimõtte tagamiseks on äriühingu juhtorgani otsuse vastuvõtmisel oluline selle otsuse kehtivus, mida võib saavutada ainult juhindudes Eesti seadusandja poolt kehtestatud kindlatest formaalsetest ja materiaalistest nõuetest.

Eelmisest võib järeldada, et Eesti õiguses juriidilise isiku õiguslikku olemust reguleeriva sätte peamine eesmärk erineb oluliselt äriühingu juhtorgani otsuse ja selle kehtivuse õiguslikust olemusest. Juriidilise isiku õiguslikku olemust reguleerivate sätete eesmärk on suunatud iseseisva tsiviilõiguste ja -kohustuste kandja loomisele, aga äriühingu juhtorgani otsuse ja selle kehtivust reguleerivate sätete peamine eesmärk on võimaldada juriidilist isikut juhtida vastuvõetavate otsustega ning teostada selliste vastuvõetavate otsuste kehtivuse üle kontrolli. Nii ei kuulu vähemalt Eesti materiaalõiguses juriidilise isiku õiguslikku olemuse regulatsiooni alla küsimus äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse kohta. Selline erinevus juriidilise isiku õiguslikku olemust reguleerivate ning juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse sätete eesmärkides välistab võimaluse mahutada REÕS § 15 p-s 1 sisalduva õigusnormi alla äriühingu juhtorgani otsuse kehtivus.

---

⁴⁰ Otsusel võivad sõltuvalt otsuse sisust olla erinevad tagajärjed (põhikirja muutmine (ÄS § 300 lg 1), äriühingu kapitali vähendamine ja suurendamine (ÄS § 341 lg 1 ja § 365 lg 1), nõukogu liikmete ennetähtaegne tagasikutsumine (ÄS § 319 lg 4). Selliselt on juriidilise isiku juhtorgani otsused suunatud nii juriidilise isiku fundamentaalsete ja lihtsamate küsimuste lahendamisele.

⁴¹ See, et tahte realiseerimine toimub organi poolt saab tuletada ka TsÜS §-st 31, mis käsitleb juriidilise isiku organi tegevust juriidilise isiku tegevusena. Sama on leidnud Riigikohus enda lahendites, et juriidiline isik saab tegutseda vaid füüsiliste isikute kaudu ning just organid vastuvõetavate otsuste kaudu suunavad juriidilise isiku tahet (vt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 28. septembri 2004 otsus nr 3-1-1-82-04, p 11; Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 23. märtsi 2005 otsus nr 3-1-1-9-05, p 7). Näiteks on ühes teises lahendis Riigikohus leidnud, et kui aktsiaseltsi nõukogu esitab kohtule avalduse, siis teostab selle aktsiaseltsi nõukogu juriidilise isiku tahet (vt Riigikohtu tsiviilkolleegium 23. detsembri 1997 otsus nr 3-2-1-139-97). K. Saare toob välja, et juriidilisel isikul puudub loomuliku tahte olemusolu ja juriidilise isiku tahte väljendaja on füüsiline isik. Vt lähemalt K. Saare. Eraõigusliku juriidilise isiku õigussubjektsuse piiritlemine. Juhendaja professor Paul Varul. Doktoritöö. Tartu 2004, lk 132-135.

⁴²Lisaks P. Varul jt, 2012, lk 252-253, 278, 287. P. Varul jt, 2010, lk 118, § 33, p 3.1.

Eesti rahvusvahelises eraõiguses ei ole REÕS instituutide tõlgendamisel ranget nõuet, et REÕS-s sisalduvate õigusnormide kvalifitseerimine peab toimuma Eesti materiaaõiguse alusel,⁴³ seetõttu analüüsitakse samuti juriidilise isiku õiguslikku olemust Saksa materiaaõiguse raames. Juriidilise isiku õigusliku olemuse määratlemisel näeb Saksa materiaaõigus ette TsÜS-ga küllaltki sarnase regulatsiooni. BGB § 21 ja § 22 kohaselt on juriidilised isikud isikute ühendused, millele on seaduse alusel antud õigusvõime. Saksa õiguskirjanduses on leitud, et juriidilise isiku õiguslikku olemust reguleeriva sätte eesmärk on võimaldada õiguskorra poolt loodud õigussubjektile anda füüsilise isikuga sarnased tsiviilõigused- ja kohustused, et varakogumil ja isikute ühendusel oleks võimalik osaleda õiguskäibes iseseisva õigussubjektina.⁴⁴ Seega on sarnaselt TsÜS §-s 24 sisalduva õigusnormiga BGB § 21 ja § 22 eesmärk suunatud abstraktse õigussubjekti loomisele ja tunnustamisele. Kui BGB §-des 21 ja 22 sisalduv regulatsioon on pühendatud juriidilise isiku õiguslikule olemusele, siis äriühingu juhtorgani otsuse olemuse kohta käiv üldregulatsioon on sätestatud BGB §-s 32. BGB § 32 kohaselt on äriühingu juhtorgani otsus suunatud juriidilise isiku juhtimise võimaldamisele. Saksa materiaaõiguses otsustatakse äriühingu juhtorgani otsusega äriühingusiseseid küsimusi.⁴⁵ Siinjuures äriühingu juhtimisel peavad äriühingu juhtorgani poolt vastuvõetud otsused olema kehtivad (õiguspärased). Äriühingu juhtorgani poolt vastuvõetava otsuse õiguspärasus sõltub äriühingu liigist ja tehtava otsuse sisust, mille suhtes on kehtestatud kindlad sisu- ja vorminõuded, milliste mittejärgimine võib kaasa tuua äriühingu juhtorgani poolt vastuvõetava otsuse kehtetuse.⁴⁶ Seega võib eelmisest järeldada, et

---

⁴³ Õigusnormide kvalifitseerimise kohta vt lähemalt M. Torga ja K. Jaadla. Välisriigis sõlmitud samasooliste abielu ja kooselu tunnustamine Eestis. – *Juridica VII* 2013, lk 602-603.

⁴⁴ P. Bassenge, et al. (Hrsg.). *Bürgerliches Gesetzbuch: mit Nebengesetzen insbesondere mit Einführungsgesetz (Auszug) einschliesslich Rom I-, Rom II- und ROM III-Verordnungen sowie Haager Unterhaltsprotokoll und EU-Erbrechtsverordnung, Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (Auszug), Wohn- und Betreuungsvertragsgesetz, BGB-Informationspflichten-Verordnung, Unterlassungsklagengesetz, Produkthaftungsgesetz, Erbbaurechtsgesetz, Wohnungseigentumsgesetz, Versorgungsausgleichsgesetz, Lebenspartnerschaftsgesetz, Gewaltschutzgesetz.* München: C. H. Beck 2015, § 21, Rn 2.

⁴⁵ Sarnaselt äriseadustikuga otsustatakse Saksa materiaaõiguses äriühingu juhtorgani otsusega sellised küsimused nagu ühingu kapitali suurendamine (AktG § 182), majandusaastaaruande kinnitamine (AktG § 173), teise ühinguga ühinemine (AktG § 319).

⁴⁶ Näiteks näeb AktG aktsiaseltsi üldkoosoleku otsuse kehtetuks tunnistamiseks ette alused nagu otsuse puudulik vorm (AktG § 241 p 2) või üldkoosoleku kokkukutsumise korra rikkumine (AktG § 241 p 1). Vt Saksa juriidilise isiku otsuse kehtivusele mõjuvate aluste kohta P. Bassenge, § 32, Rn 29-39. M. Schulz, O. Wasmeier. *The Law of*

juriidilise isiku õiguslikku olemust reguleeriva sätte sisustamisel ei olnud Saksa seadusandja tahe reguleerida äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust. Juriidilise isiku õiguslikku olemust reguleerivad sätted erinevad äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust reguleerivate sätete eesmärgist. Eelmisest selgub, et Saksamaa õiguskorras ei ole võimalik juriidilise isiku õigusliku olemuse regulatsiooni osaks lugeda äriühingu juhtorgani otsuse kehtivus küsimust.

Suurbritannia materiaalõiguses ei erine juriidilise isiku õiguslikku olemust reguleerivate sätete eesmärk Eesti ja Saksa materiaalõiguses juriidilise isiku õigusliku olemuse sätete eesmärgist. Suurbritannia nn äriühingute seaduse (*Companies Act 2006*)⁴⁷ artikkel 1 kohaselt on juriidiline isik ühing, mis on loodud ühingu seaduse alusel.⁴⁸ Suurbritannia õiguskirjanduses on avaldatud seisukohta, et juriidilise isiku õiguslikku olemust reguleerivad sätted võimaldavad luua õigussubjekti, mille õigussubjektsus saab olla eraldatud tema taga seisvate füüsiliste isikute õigussubjektsusest.⁴⁹ Kui juriidilise isiku õiguslikku olemust reguleeriv säte on suunatud õigussubjekti loomisele, siis *Companies Act*-i 2006 kohaselt otsustatakse äriühingu juhtorgani otsusega äriühingu fundamentaalseid muudatusi nagu põhikirja (*Companies Act 2006* artikkel 21(1), s 77(1)), äriühingu kapitali puudutavad muudatused (*Companies Act 2006* artikkel 641) või äriühingu lõpetamine (*Insolvency Act 1986* artikkel 84(1)(b))⁵⁰. Sarnaselt Eesti ja Saksa materiaalõiguses oleva regulatsiooniga on ka Suurbritannia materiaalõiguses äriühingu juhtorgani otsuse vastuvõtmise suhtes kehtestatud konkreetsed nõuded.⁵¹ Selliselt on äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse saavutamiseks vajalik reeglina lihthäälteenamus, kui *Companies Act*-s 2006 ei ole ettenähtud teisiti (*Companies Act 2006* artikkel 281). Arvestades eeltoodut, võib asuda seisukohale, et Suurbritannia õiguskorras on juriidilise isiku õiguslikku olemust

---

Business Organizations: A Concise Overview of German Corporate Law. Berlin: Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2012, pp 48-50.

⁴⁷ *Companies Act 2006*. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents> 01.05.16.

⁴⁸ Õiguskirjanduses Suurbritannia ühingu kohta rõhutatakse, et ühingu on seaduse alusel loodud abstraktne subjekt vt näiteks C. Shepherd, A. Ridley *Company Law (Key Facts Key Cases)*. London: Routledge Publishing 2015, para 9.1. P. L. Davies. *Gower and Davies's Principle of Modern Company Law*. 8th ed. London: Sweet & Maxwell 2008, p 33, para 2-1. Hannigan. *Company Law*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press 2012, p 71, para 3-66.

⁴⁹ P. L. Davies, 2008, p 33. B. Hannigan, 2012, p 53, para 3-1.

⁵⁰ Suurbritannia nn pankrotiseadus (*Insolvency Act 1986*). Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/contents>. 01.05.16.

⁵¹ Suurbritannia juriidilise isiku juhtorgani otsus on kehtiv, kui koosoleku kokkukutsumise teade on väljastatud ning koosoleku kokkukutsumise korda on järgitud vastavalt *Companies Act 2006* 3. osale ja põhikirjas sätestatud (*Companies Act 2006* artikkel 301). Lähemalt äriühingu juhtorgani otsuse vastuvõtmisele kohalduvatest nõuetest õigusliku olemuse kohta vt nt B. B. Hannigan, 2012, pp 362-379.

reguleeriva sätte eesmärk suunatud juriidilise isiku kui iseseisva õigussubjekti tunnustamisele. Suurbritannia materiaalõiguse juriidilise isiku õigusliku olemuse regulatsioon ei ulatu reguleerima juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusega seonduvaid küsimusi.

Arvestades käesolevas alaosas toodut, võib järeldada, et juriidilise isiku õiguslikku olemust Eesti, Saksa ega Suurbritannia materiaalõiguses reguleerivate sätete eesmärk ei ole sama nagu äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust reguleerivatel sätetel. Nii Eesti, Saksa kui Suurbritannia materiaalõiguses juriidilise isiku õiguslikku olemust reguleerivad sätted on suunatud õiguskorra poolt loodud õigussubjekti tunnustamisele, samal ajal kui äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust reguleerivad sätted näevad ette äriühingu juhtorgani poolt vastu võetavate otsuste kehtivuse saavutamiseks kohustuslikud reeglid. Selliselt ei saa äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimust mahutada REÕS § 15 p 1 alla juriidilise isiku õigusliku olemuse tähenduses ega määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust juriidilise isiku õiguslikule olemusele kohalduva õiguse kaudu.

1.1.2. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku tekkimisest või lõppemisest

REÕS § 15 p 2 kohaselt määratakse juriidilise isiku teke ja lõppemine juriidilisele isikule kohalduva õiguse alusel. Vastavalt REÕS § 14 lg-le 1 ja § 15 p-le 1 määratakse juriidilise isiku tekkele ja lõppemisele kohaldatavat õigust juriidilise isiku asutamisriigi õiguse alusel. Kuna REÕS § 15 ei määra sõnaselgelt äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust, siis järgnevalt analüüsitakse võimalust kohaldada äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele juriidilise isiku tekkimise või lõppemise kohta sätestatut ehk analüüsitakse, kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse puhul on tegemist juriidilise isiku tekkimise või lõppemisega REÕS § 15 p 2 kontekstis. Arvestades, et kuna nii Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia materiaalõiguses reguleeritakse reeglina juriidilise isiku lõppemist juriidilise isiku juhtorgani otsusega juriidilise isiku lõpetamise kohta⁵², siis Eesti, Saksa või Suurbritannia materiaalõiguses võivad juriidilise isiku asutamist ja lõppemist reguleerivate sätete hulka kuuluda äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused. Seega võib REÕS § 15 p 2 sisalduva kollisiooninormi alla mahutada ka juriidilise isiku otsuste kehtivuse sätted. Seega leiab järgnevalt käsitlemist, kas Eesti, Saksa ja

---

⁵² Vastavalt TsÜS § 39 p-le 1 lõpetatakse juriidiline isik üldkoosoleku või muu pädeva organi otsusega. AktG § 262 lg 1 p 2 kohaselt lõpetatakse Saksa aktsiaseltsi üldkoosoleku otsusega. *Insolvency Act* 1986 artikli 84 kohaselt võib ühingu tegevuse lõpetada ühingu juhtorgani otsusega.

Suurbritannia juriidilise isiku tekke ja lõppemise regulatsioon hõlmab endas ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse. Juhul, kui saab Eesti, Saksa või Suurbritannia materiaalõiguse juriidilise isiku tekke ja lõppemise regulatsiooni mahutada ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused, siis saab äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse mahutada REÕS § 15 p 2 alla ning määrata äriühingu juhtorgani otsuste kehtivusele kohalduvat õigust juriidilise isiku tekkele ja lõppemisele kohalduva õiguse alusel.

Eesti materiaalõiguses reguleerib juriidilise isiku teket TsÜS § 26 lg 2 ja lõppemist TsÜS § 26 § 41. Lisaks täiendavad nimetatud TsÜS-s sätestatud õigusnorme juriidilise isiku liigi kohta käivad eriseadused.⁵³ TsÜS-s ega juriidilise isiku liigi kohta käivas seaduses puudub legaaldefiniitsioon juriidilise isiku tekke kohta. Samas on TsÜS kommentaarides leitud, et juriidilise isiku teke on isikute ühenduste ja varakogumite õigussubjektiks saamine peale vastavasse registrisse kandmist.⁵⁴ Juriidilise isiku liigi kohta käivad eriseadused täpsustavad, et selleks et isikute ühendus või varakogum oleks kantud vastavasse registrisse, on vaja sooritada rida toiminguid⁵⁵, kuid ükski asutamisega seonduv toiming ei ole seotud juriidilise isiku juhtorgani otsuse ja selle kehtivusega. Lisaks, kui äriühingu juhtorgani otsuse teevad äriühingu üldkoosolek, nõukogu või juhatus, siis juriidilise isiku asutamiseks sooritavad vajalikud toimingud asutajad, kes ei kuulu äriühingu juhtorganite koosseisu (TsÜS § 31 lg 1 ja 2).⁵⁶

Eesti materiaalõiguses ei ole juriidilise isiku asutamine ainus viis juriidilise isiku tekkeks. Eesti õiguskorras tekib juriidiline isik, kui toimub ühest juriidilise isiku liigist teiseks liigiks ümberkujundamise (ÄS § 478), ühinemise (ÄS § 391) või jagunemise (ÄS § 434) teel. Juriidilise isiku tekkimine ümberkujundamise, ühinemise või jagunemise teel eeldab juriidilise isiku juhtorgani poolset heakskiitmist, mis väljendub juriidilise isiku kõrgeima juhtorgani poolt

---

⁵³ ÄS näeb ette äriühingute asutamise ja lõpetamise alused (nt ÄS § 201, § 306), MTÜS 2. ja 5 peatükid reguleerivad mittetulundusühingu asutamist ja lõpetamist, TÜS 2. ja 5 peatükid näevad tulundusühingu asutamise ja lõpetamise eeldused ning SAS 2. ja 5 peatükid reguleerivad sihtasutuse asutamist ja lõpetamist.

⁵⁴ P. Varul jt, (2010), lk 93, § 26, p 3.4.

⁵⁵ Sellised toimingud nagu asutamislepingu sõlmimine või asutamisoatsuse tegemine (ÄS § 138), põhikirja kinnitamine (ÄS § 139), juhatuse liikmete määramine (ÄS § 144 lg 3), sissemaksete tegemine (ÄS § 140 ja § 140¹). Juriidilise isiku asutamist reguleerivad sätted näevad oluliseks sammuks juriidilise isiku asutamises peale dokumentide ettevalmistamist ette ka kohustuse esitada avalduse vastavasse registrisse kandmiseks (ÄS § 144) ning peale registrisse kandetegemist registripidaja poolt (ÄS § 145) loetakse juriidiline isik asutatuks.

⁵⁶ Eesti materiaalõiguses ei defineeri, kes on ühingu asutajad, kuid TsÜS § 31 lg 1 ja 2 kohaselt on juriidilise isiku organid juhatus, üldkoosolek ja nõukogu.

ümberkujundamisotsuse, jagunemisotsuse või ühinemisotsuse vastuvõtmisega (ÄS § 498, § 397, § 440). Juriidilise isiku juhtorgan peab ümberkujundamisotsuse, jagunemisotsuse või ühinemisotsuse vastuvõtmisel lähtuma ümberkujundamisotsusele, jagunemisotsusele või ühinemisotsusele konkreetse juriidilise isiku liigi kohta käivate õigusnormidega kehtestatud kindlate vormi- ja sisenõuetest.⁵⁷

Eeltoodut arvestades on Eesti materiaaõiguses juriidilise isiku teket reguleerivate sätete eesmärk eelkõige kehtestada alused ja viisid juriidilise isiku tekkimiseks. Samas peab juriidilise isiku juhtorgan juriidilise isiku tekkimisel arvestama ka ümberkujundamisotsuse, jagunemisotsuse või ühinemisotsuse vastuvõtmisele kehtestatud nõuetega, et juriidilise isiku tekkimine oleks ümberkujundamise, ühinemise või jagunemise teel võimalik. Juhul, kui äriühingu juhtorgani poolt vastuvõetud otsus ei ole koosõlas otsusele kehtestatud nõuetega, siis äriühingu teke ümberkujundamise, ühinemise või jagunemise teel ei ole võimalik. Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et Eesti materiaaõiguses juriidilise isiku juhtorgani ümberkujundamisotsuse, jagunemisotsuse või ühinemisotsuse kehtivus kuulub juriidilise isiku tekkimise regulatsiooni alla. Seega võib REÕS § 15 p 2 tähenduses juriidilise isiku tekkele kohalduva õiguse kohaselt määrata kohalduva õiguse ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele, kuid ainult sellele otsusele, mis puudutab juriidilise isikut teket ümberkujundamise, jagunemise või ühinemise teel.

Sarnaselt juriidilise isiku asutamist reguleerivatele sätetele on juriidilise isiku lõppemist reguleerivad sätted sätestatud TsÜS-s ning täpsustatud kõikides eraõiguslike juriidiliste isikute liikide kohta käivates seadustes. TsÜS § 39 kohaselt on juriidilise isiku lõpetamiseks kaks viisi: vabatahtlik lõpetamine või sundlõpetamine kohtumääruse alusel.⁵⁸ TsÜS-i kommentaatorid leiavad, et juriidilise isiku lõpetamist reguleerivate sätete eesmärk on kehtestada juriidilise isiku lõpetamise materiaaõiguslikud alused.⁵⁹ Üheks juriidilise isiku lõpetamise materiaaõiguslikuks aluseks on tulenevalt TsÜS § 39 p-st 1 juriidilise isiku juhtorgani otsus. Kõigi juriidiliste isikute liikide kohta käivates seadustes on nimetatud lõpetamise alust kas

---

⁵⁷ Juhul kui juriidilise isiku juhtorgan ei järgi näiteks ümberkujundamisotsuse vastuvõtmise suhtes kehtestatud nõuded, siis võib tekkida alus selle otsuse tühistamiseks või kehtetuks tunnistamiseks (ÄS § 178 lg 1 ja § 302 lg 1).

⁵⁸ Eesti kehtiva materiaaõiguse kohaselt tuleb eristada juriidilise isiku vabatahtlikku lõpetamist (TsÜS § 39 p 1) ja sundlõpetamist seaduse (ÄS § 513 ja 519, MTÜS § 95, SAS § 84) või kohtumääruse alusel (TsÜS § 40).

⁵⁹ P. Varul jt, 2010, lk 160, § 39, p 1.

korratud või täpsustatud.⁶⁰ Vastavad eriseadused sätestavad ka vastava otsuse vastuvõtmise tingimused ja korra.⁶¹ Juriidilise isiku lõpetamisotsuse vastuvõtmisele ettenähtud tingimuste rikkumine ei võimalda juriidilise isiku lõpetamist juriidilise isiku lõpetamisotsusega (ÄS § 177¹). Eeltoodust võib järeldada, et juriidilise isiku lõppemise regulatsiooni alla kuuluvad materiaaõiguslikud alused juriidilise isiku lõpetamiseks, milliste hulgas on ka äriühingu juhtorgani äriühingu lõpetamisotsus ja selle lõpetamisotsuse kehtivuse küsimused. Järelikult võib REÕS § 15 p 2 alla mahutada äriühingu juhtorgani ühingu lõpetamise otsuse ja selle otsuse kehtivuse küsimused.

Eesti rahvusvahelises eraõiguses valitseb inkorporatsiooni teooria ning teatud riikide õigus võib reguleerida juriidilise isiku õigusvõimet teisiti, seetõttu analüüsitakse samuti Saksa ning Suurbritannia materiaaõigust. Saksa ja Suurbritannia materiaaõiguses on sarnaselt Eesti materiaaõigusega juriidilise isiku tekkimise kui ka lõppemise regulatsiooni lahutamatuks osaks juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused. Saksamaal ning Suurbritannias tekivad juriidilised isikud sarnaselt Eesti materiaaõiguses sätestatud regulatsiooniga siis, kui nende loomiseks on sooritatud ja seadusega kehtestatud vajalikud toimingud ja läbitud registreerimisprotsess.⁶² Sarnaselt Eesti riigisisese materiaaõigusega ei ole juriidilise isiku asutamise juures tähendust juriidilise isiku otsusel, kuna kõik toimingud sooritavad juriidilise isiku asutajad, kes Saksa või Suurbritannia materiaaõiguse kohaselt ei kuulu äriühingu juhtorgani koosseisu.⁶³ Samas ei ole Saksa ja Suurbritannia õiguskordades juriidilise isiku asutamine ainukene viis juriidilise isiku tekkimiseks. Saksa ja Suurbritannia seadusandjad

---

⁶⁰ Vt ÄS § 103 lg 1 p 1, § 201 p 1, § 364 p 1, TÜS § 73 p 1, MTÜS § 38, SAS § 43 p 1.

⁶¹ Näiteks vastavalt ÄS §-le 202 on lõpetamisotsus vastu võetud, kui selle poolt on antud vähemalt 2/3 koosolekul osalenud osanike häältest või käesoleva seadustiku § 174 lg 2 nimetatud juhtudel vähemalt 2/3 osanike häältest, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud suurema häälteenamuse nõuet.

⁶² BGB § 22 kohaselt on juriidilise isiku tekkeks vajalik sooritada kaks toimingut: asutamislepingu sõlmimine ning, kui seltsi eesmärk on suunatud majanduslikule äritegevusele, siis saada juriidilise isiku riiklik luba. *Companies Act* 2006 artikli 9(1) kohaselt tuleb juriidilise isiku asutamiseks vastavasse registrisse toimetada asutamisleping ning registreerimistaotlus.

⁶³ Näiteks on AktG § 28 kohaselt on asutajad need aktsionärid, kes kinnitasid aktsiaseltsi põhikirja. Samas on aktsiaseltsi juhtorgani juhatus (AktG § 76), nõukogu (AktG § 95) ning üldkoosolek (AktG § 118). Suurbritannia õiguskorras on ühingu asutajad ka eraldatud ühingu juhtorganist. Nii *Companies Act* 2006 artikkel 8 sätestab, et asutajad on asutamislepingut sõlmitavad isikud. Samas on äriühingu juhtorgan on juhatus (*director*) (*Companies Act* 2006 artikkel 154) ning ühingu liikmed (*company's members*) (*Companies Act* 2006 artikkel 112).

võimaldab juriidilise isiku tekkimist ümberkujundamise, ühinemise või jagunemise teel.⁶⁴ Juriidiliste isikute ühinemine, ümberkujundamine või jagunemine eeldab eelkõige juriidiliste isikute juhtorganite poolt ümberkujundamise, ühinemise või jagunemise heakskiitmist, mis tehakse vastava sisuga otsuse vastuvõtmisega.⁶⁵ Kõik ühinemist, ümberkujundamist või jagunemist puudutavad juriidilise isiku juhtorgani otsused peavad olema vastuvõtmisel kooskõlas otsuse vastuvõtmisele kehtestatud vormi- ja sisunõuetega.⁶⁶ Juhul kui ümberkujundamisotsuse, ühinemisotsuse või jagunemisotsuse vastuvõtmisel on juriidilise isiku juhtorgan rikkunud otsuse vastuvõtmisele kehtestatud vormi- ja sisunõudeid, siis juriidilise isiku tekkimist ümberkujundamise, ühinemise või jagunemise teel ei toimu.⁶⁷ Järelikult võib asuda seisukohale, et Saksa materiaaõiguse juriidilise isiku tekkimise regulatsiooni alla kuulub äriühingu juhtorgani ümberkujundamisotsuse, ühinemisotsuse ja jagunemisotsuse kehtivuse küsimused. Seega võib äriühingu juhtorgani ümberkujundamisotsuse, ühinemisotsuse ja jagunemisotsuse kehtivuse küsimused mahutada REÕS § 15 p 2 alla juriidilise isiku tekke tähenduses.

Samuti kuuluvad Saksa ning Suurbritannia materiaaõiguses juriidilise isiku lõppemise regulatsiooni alla äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused. Sarnaselt Eesti juriidilise isiku lõppemise viisidega võib ka Saksa ning Suurbritannia materiaaõiguses lõppeda juriidiline isik selle juriidilise isiku juhtorgani kehtiva otsusega.⁶⁸ Juhul, kui juriidilise isiku lõpetamise kohta vastuvõetav otsus ei ole kehtiv, siis ei ole juriidilist isikut võimalik vabatahtlikult

---

⁶⁴ Vt lähemalt Saksa juriidilise isiku ühendamise, jagunemise ja ümberkujundamise kohta Saksa ühingute ümberjagamisseadust (*Umwandlungsgesetz*, UmwG). Suurbritannia juriidilise isiku ühendamise ja jagunemise kohta vt lähemalt *Companies Act 2006* osa 27.

⁶⁵ Näiteks nõuab *Companies Act 2006* artikkel 907 ühingute ühinemise korral ühingute üldkoosolekute heakskiitu vastu võtva otsuse kaudu. Samuti näeb Saksa aktsiaseltside ühinemise korral näeb UmwG § 13 lg 1 ette kohustuse enne ühingute ühinemist, et ühingute üldkoosolekud peavad vastu võtma otsuse ühinemise heakskiitmise kohta.

⁶⁶ Näiteks on Suurbritannia ühingute ühinemine võimalik ainult siis, kui ühingu üldkoosolek võtab ühinemisotsuse vastu häälteenamusega eeldusel, et ühinemise poolt on antud vähemalt 75% ühingu kapitali moodustavatest häältel (*Companies Act 2006* artikkel 907(1)).

⁶⁷ Näiteks juhul kui Suurbritannia ühingu üldkoosoleku otsus ühinemise kohta võetakse vastu vastuolus *Companies Act 2006*, artikliga 907(1), siis tegemist on otsuse puudumise olukorraga ehk mitteotsusega. Saksa ühingu puhul on samuti tegemist mitteotsusega, kui ühinemisotsus võetakse vastu ühingu üldkoosoleku poolt otsuse vastuvõtmisele kehtestatud nõuete rikkumisega (AktG § 241 p 1).

⁶⁸ Vastavalt BGB §-le 41 lõpetatakse juriidiline isik selle liikmete koosoleku otsusega (BGB § 41 ja § 73 lg 2). Suurbritannia ühingu juhtorganid juhivad ühingu vabatahtlikul lõpetamisel *Insolvency Act 1986* artiklist 84(1)(b), mille kohaselt ühingu võib olla lõpetatud vabatahtlikult, kui ühing lõpetatakse ühingu juhtorgani otsuse alusel.

lõpetada. Seetõttu kuuluvad juriidilise isiku lõpetamise regulatsiooni alla ka küsimused juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse kohta, kuid ainult need küsimused, mis puudutavad juriidilise isiku lõpetamist. Viimasest võib järeldada, et REÕS § 15 p 2 alla võivad mahtuda äriühingu juhtorgani äriühingu lõpetamise otsuse kehtivust reguleerivad sätted juriidilise isiku lõpetamise tähenduses.

Kokkuvõttes võib asuda seisukohale, et Eesti, Saksa ja Suurbritannia materiaalõiguses kuuluvad juriidilise isiku asutamist ja lõppemist reguleerivate sätete alla juriidilise isiku juhtorgani lõpetamis- ja asutamisotsuse ning selliste otsuste kehtivuse küsimused. Nii Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia materiaalõiguses ei ole võimalik äriühingu tekkimine ümberkujundamise, ühendamise või jagamise teel ilma äriühingu juhtorgani kehtiva otsuseta, mis peab olema ühinguõigusnormidega kehtestatud sisu- ja vorminõuetega kooskõlas. Samuti toimub nii Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia materiaalõiguses äriühingu vabatahtlik lõppemine ainult äriühingu juhtorgani otsuse olemasolul. Kuna juriidilise isiku tekke ja lõpetamise regulatsioon hõlmab endas äriühingu juhtorgani asutamise- ja lõpetamisotsuse küsimusi, siis võib vastavalt REÕS § 15 p-le 2 määrata kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele, kuid ainult otsustele, mis puudutavad juriidilise isiku teket või lõpetamist. Vastavalt REÕS § 14 lg-le on välismaine juriidiline isik seotud kõige tihedamini selle riigi õiguskorraga, mille kohaselt on juriidiline isik asutatud.⁶⁹ Kuna igas õigussüsteemis sätestatakse erinevad juriidilise isiku lõpetamise ja tekkimise alused, siis REÕS § 15 p-s 2 sätestatud kollisiooninorm tagab, et juriidilise isiku tekkimisele või lõppemisele oleks kohaldatud selle riigi õigust, mille kohaselt on juriidiline isik loodud. Seetõttu võib REÕS § 15 p 2 kohaselt juriidilise isiku tekkele ja lõppemisele kohalduva õiguse alusel määrata ainult kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani selle otsuse kehtivusele, millega reguleeritakse äriühingu teket või lõppemist.

---

⁶⁹ REÕS § 14 lg-s sisaldub inkorporatsiooni teooria. Õiguskirjanduses inkorporatsiooni ja asukoha teooriate kohta leitakse, et juriidilisele isikule ja tema kohta käivatele küsimustele inkorporatsiooni teooria ehk asutamisriigi õiguse kohaldamine on otstarbekohane, kuna asutamisriigi teooria on alguse saanud teooriast, et juriidiline isik on teatud õiguskorra poolt loodud õiguslik konstruktsioon, siis on ka loogiline, et see õiguskord, mis on isiku tekitanud, peab käima juriidilise isiku tunnustamise jmt kohta. Vt lähemalt D. Coester-Waltjen. German Conflict Rules and the Multinational Enterprise. – Georgia Journal of International and Comparative Law, Vol. 6, p 209.

1.1.3. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku õigusvõimest

REÕS § 15 p 3 kohaselt määratakse juriidilisele isikule kohaldatava õiguse alusel juriidilise isiku õigusvõime. Samas ei määra REÕS § 15 p-des 1-8 sätestatud kollisiooninormid sõnaselgelt äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust. Seetõttu käsitletakse järgnevalt võimalust, kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele saab kohaldada juriidilise isiku õigusvõime kohta sätestatud ehk kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse puhul on tegemist juriidilise isiku õigusvõime küsimusega REÕS § 15 p 3 tähenduses. Selleks analüüsitakse, kas Eesti, Saksa või Suurbritannia materiaaõiguses juriidilise isiku õigusvõimet reguleerivad sätted ulatuvad reguleerima äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust või mitte. Juhul kui Eesti, Saksa ja Suurbritannia riigisisises materiaaõiguses juriidilise isiku õigusvõimet reguleerivad sätted ulatuvad reguleerima äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust, siis võib asuda seisukohale, et äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele saab kohaldada juriidilise isiku õigusvõime kohta sätestatud REÕS tähenduses ehk määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust juriidilise isiku õigusvõimele kohalduva õiguse alusel.

Eesti riigisisises materiaaõiguses on juriidilise isiku õigusvõime defineeritud kui võime omada tsiviilõigusi ja kanda tsiviilkohustusi, välja arvatud neid, mis on omased üksnes inimesele (TsÜS § 26 lg 1). TsÜS kommentaarides on täpsustatud, et õigusvõime regulatsiooni eesmärk on eelkõige sätestada juriidilise isiku õigusvõime sisulised ja õigusvõime tekkega seotud erinevused võrreldes füüsilise isikuga ning määrata ajahetk, millest arvates on võimalik rääkida õigussubjekti ehk isiku olemasolust.⁷⁰ Selliselt võib juriidilise isiku õigusvõime olemasolu tuvastamise kaudu kindlaks teha, millisest ajast ning kes on tekkinud õiguste ja kohustuste kandjaks ehk õigussuhte pooleks, kas juriidiline isik ise või tema eest tegutsevad füüsilised isikud. Arvestades, et juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivust reguleerivad sätted määravad sisu- ja vorminõuded juriidilise isiku juhtorgani otsuse vastuvõtmisele,⁷¹ siis ei sisalda juriidilise isiku õigusvõime regulatsioon kriteeriume juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse üle kontrolli teostamiseks.

---

⁷⁰ P. Varul jt, 2010, § 26, lk 91.

⁷¹ Näiteks loetakse otsus vastuvõetuks, kui selle poolt hääletab üle poole koosolekul osalenud juriidilise isiku juhtorgani liikmetest, kui seaduses või põhikirjas ei ole ette nähtud suuremat häälteenamuse nõuet (ÄS § 174 ja § 304, MTÜS § 22, TÜS § 51, SAS § 30).

Samuti erinevad juriidilise isiku õigusvõime ja juriidilise isiku juhtorgani otsus oma eesmärgi poolest õiguskäibes. TsÜS § 26 lg-s 1 sisalduvast normist tulenevalt saab Eesti materiaalõiguses mõista juriidilise isiku õigusvõime all õiguslikult tagatud võimalust omada kõiki tsiviilõigusi ja kanda kõiki tsiviilkohustusi. Juriidilise isiku puhul omab õigusvõime olemasolu erilist tähendust, sest alles pärast õigusvõime saamist muutub juriidiline isik õigussubjektiks ning saab iseseisvalt õigussubjektina tsiviilkäibes osaleda. Samas kujuneb juriidilise isiku organi otsus organi liikmete erinevate tahteavalduste kogumist, mis on suunatud mingi kindla õigusliku tagajärje saavutamisele.⁷² Reeglina on juriidilise isiku juhtorgani otsus suunatud reguleerima juriidilise isiku sisesuhteid. Näiteks otsustatakse osaühingu kõrgeima juhtorgani otsuse alusel juriidilise isiku põhikirja muutmine (ÄS § 168 lg 1) või määratakse osaühingu juhatuse liikmele makstava tasu suurus ja maksmise kord (ÄS 180¹ lg 1). Samuti rõhutavad Eesti õigusteadlased, et juriidilise isiku juhtorgani otsusel on tähendus ainult sisesuhtele ning juriidilise isiku juhtorgani otsus ei avalda mõju kolmandatele isikutele.⁷³ Sellegipoolest tuleb eitada seost juriidilise isiku õigusvõimet reguleerivate sätete ja äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust reguleerivate sätete vahel, sest Eesti materiaalõiguses juriidilise isiku õigusvõimet reguleerivad sätted ulatuvad reguleerima ainult juriidilise isiku õigusvõime ulatust ning hetke, millest juriidiline isik saab iseseisvalt abstraktse õigussubjektina osaleda õiguskäibes, ning juriidilise isiku juhtorgani otsus on suunatud otsustama küsimusi juriidilise isiku sisesuhtes. Seega ei kuulu Eesti materiaalõiguses juriidilise isiku õigusvõimet reguleerivate sätete alla äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused.

Saksa materiaalõiguses võib juriidiline isik saavutada õigusvõime riigi poolt antud loaga (BGB § 22) või registrisse sissekandmise teel (BGB § 21). Juriidilise isiku õigusvõimet reguleerivad sätted on kehtestatud, et sätestada ühendusele õigussubjektsuse saamise reeglid⁷⁴ ning sisustada juriidilise isiku tsiviilõiguste ja -kohustuste ulatust⁷⁵. Samas on juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus seotud juriidilise isiku juhtorgani otsuse vastuvõtmise suhtes kehtestatud kindla reeglistikuga. Näiteks tuleb juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse

---

⁷² Vt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 20. juuni 2013 otsuse nr 3-2-1-72-13, p 21, Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 1. märtsi 2011 otsuse nr 3-2-1-157-10, p 12.

⁷³ P. Varul jt, 2012, lk 287. P. Varul jt, 2010, lk 118, § 33, p 3.1.

⁷⁴ Saksa aktsiaselts ei ole iseseisev õigussubjekt seni, kuni ta ei ole kantud vastavasse registrisse (AktG § 41 lg 1 esimene lause).

⁷⁵ Juhul kui juriidiline isik on saanud õigussubjektiks iseseisva õigusvõimega, siis juriidilise isiku nimel tegutsevate isikute vastutus on piiratud, sest nende tegevuse eest vastutab juba aktsiaselts kogu oma varaga (AktG § 1 teine lause).

saavutamiseks täita üldkoosoleku kokkukutsumise kord ning juhtorgani otsuse vastuvõtmisel peab olema esindatud seaduses ja põhikirjas ettenähtud häälte enamus. Kuna Saksa materiaalõiguses juriidilise isiku õigusvõimet reguleerivad õigusnormid ei näe ette kriteeriume juriidilise isiku juhtorgani otsuse vastuvõtmiseks ning järelikult selle otsuse kehtivuse üle kontrolli teostamiseks, siis ei ulatu juriidilise isiku õigusvõime sätteid reguleerima juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimust.

Suurbritannias ühinguõiguslikke küsimusi reguleeriv *Companies Act* ei defineeri juriidilise isiku õigusvõime mõistet ega sätesta, milliseid õigusi ja kohustusi registrisse kantud ühendus omandab, kuid *Companies Act* artiklis 1 on ammendavalt loetletud eeldused juriidilise isiku õigusvõime saamiseks. Nii on Suurbritannia riigisisese materiaalõiguse kohaselt juriidilise isiku õigusvõime tekkimiseks vaja esitada *Companies Act* artiklis 1 loetletud dokumendid registrisse, mille järel ühing saab õigusvõimeliseks⁷⁶ ning võib iseseisvalt õigussubjektina osaleda tsiviilkäibes⁷⁷. Seega juriidilise isiku õigusvõime regulatsioon on suunatud iseseisva õigussubjektsusega õiguste ja kohustuste kandja tekkimisele. Kuna *Companies Act* 2006 juriidilise isiku õigusvõime sätteid näevad ette vajalikud tingimused õigusvõime saamiseks ning ükski juriidilise isiku õigusvõime säte ei määra juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusega seonduvat, siis ei ole juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused Suurbritannia materiaalõiguses osa juriidilise isiku õigusvõime regulatsioonist.

Tuginedes eeltoodule võib järeldada, et Eesti, Saksa ning Suurbritannia materiaalõiguses juriidilise isiku õigusvõimet reguleerivad sätteid ei ulatu reguleerima juriidilisest isikust äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust. Eesti, Saksa ning Suurbritannia juriidilise isiku õigusvõime õigusnormid määravad juriidilise isiku tsiviilõiguste ja -kohustuste ulatuse ning tekkimise aja kindlaks ning ei reguleeri juriidilise isiku juhtorgani otsusega seonduvaid küsimusi. Seetõttu ei saa juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusele kohaldada juriidilise isiku õigusvõime kohta sätestatut ehk määrata juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust vastavalt REÕS § 15 p-le 3.

---

⁷⁶ *Salomon v Solomon* [1897] A.C. 22, HL.

⁷⁷ Vt juriidilise isiku olemasolu kohta tsiviilkäibes lähemalt P. L. Davies. 2008, p 33, para 2-1. B. Hannigan, 2012, para 1-37.

1.1.4. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku nimest või ärinimest

REÕS § 15 p 4 kohaselt määratakse juriidilisele isikule kohaldatava õiguse alusel juriidilise isiku nimi või ärinimi. Juriidilise isiku nimele või ärinimele kohalduva õiguse määramisel tuleb lähtuda juriidilise isiku asutamisriigi õigusest, kuna vastavalt REÕS § 14 lg-le 1 juriidilisele isikule kohaldatakse selle riigi õigust, mille kohaselt ta on asutatud. Erinevalt REÕS § 15 p-s 4 sätestatud kollisiooninormist, mis määrab sõnaselgelt juriidilise isiku nimele ja ärinime kohalduva õigust, ei määra REÕS § 15 sõnaselgelt kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele. Seetõttu leiab järgnevalt käsitlemist juriidilise isiku nime ja ärinime reguleerivate Eesti, Saksa ja Suurbritannia riigisisese materiaalõiguse sätete analüüs, et teada saada kas juriidilise isiku otsuse kehtivuse küsimus on osa juriidilise isiku nime või ärinime regulatsioonist. Juhul, kui juriidilise isiku nime ja ärinime regulatsioon hõlmab endas juriidilise isiku otsuse kehtivuse küsimusi, siis saab äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohaldada õigust, mis kohaldub juriidilise isiku nimele ja ärinimele REÕS § 15 p 4 tähenduses.

Eesti materiaalõiguse kohaselt on juriidilise isiku ärinime üldine regulatsioon sätestatud TsÜS-s ning täpsustatud konkreetse juriidilise isiku liigi kohta käivates seadustes.⁷⁸ Eestis asutatud juriidilisel isikul peab ärinimi olema sätestatud asutamislepingus (ÄS § 138 lg 2 p 1, § 243 lg 2 p 1) ning põhikirjas (ÄS § 139 lg 1 p 1, § 244 lg 1 p 1). Samuti kantakse juriidilise isiku ärinimi juriidilise isiku registreerimisel vastavasse registrisse (ÄS § 145 lg 1 p 1, § 251 p 1). Kuna juriidiline isik tekib peale vastavasse registrisse kandmist (TsÜS § 26 lg 2), siis ärinime omamise kohustus on eeldus juriidilise isiku tekkeks.⁷⁹ Lisaks seadusega kehtestatud juriidilisele isikule nime omamise nõudele, esitab Eesti õiguskord juriidilise isiku ärinimele eristatavuse nõude. Juriidilise isiku ärinimi peab teda eristama teistest juriidilistest isikutest (TsÜS § 30 ja ÄS § 11). Eesti õiguskirjanduses on leitud, et eristatavuse nõue on keskne sisuline esitatav nõue juriidilise isiku ärinime valimisel, kuna õiguskäibes on juriidilise isiku nimel identifitseeriv funktsioon.⁸⁰ Selleks, et eristatavuse põhimõte oleks õiguskäibes tagatud, on

---

⁷⁸ ÄS §-des 7-15 on kehtestatud erinõuded ärinime osas. MTÜS § 4 ja SAS § 3 sisalduvad täpsustatud nõuded mittetulundusühingu nime osas.

⁷⁹ Vastavalt ÄS §-le 144 osaühingu äriregistrisse kandmiseks esitab juhatus äriregistrile asutamislepingu ning põhikirja, mõlemad dokumendid peavad sisaldama osaühingu nime (ÄS § 138 lg 2 p 1, § 139 lg p 1).

⁸⁰ P. Varul jt, 2010, lk 104, § 30, p 3.1.

Eesti seadus ärinimele ette näinud rea kõrvalnõudeid.⁸¹ Ärinimele esitatavate nõuetega on oluline arvestada juriidilise isiku asutamisel ning juriidilise isiku juhtorganil, kes soovib vahetada juriidilise isiku ärinime.

Eesti seadusandja on võimaldanud juriidilise isiku registreerimisel valitud ärinime vahetada juriidilise isiku juhtorgani otsusega.⁸² Ärinimele esitatavate nõuete järgimine on tähtis juriidilise isiku juhtorgani otsuse vastuvõtmisel ärinime muutmise kohta, kuna ärinimele esitatavate nõuete rikkumine võib mõjutada juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivust ärinime muutmise kohta. Olukorras, kus juriidiline isik on vahetanud enda ärinime uue vastu, aga uus valitud ärinimi ei ole kooskõlas juriidilise isiku ärinime suhtes kehtestatud reeglitega, on juriidilise isiku juhtorgani otsus ärinime muutmise kohta tühiseks tunnistatav (TsÜS § 38 lg 1). Lisaks, kui juriidiline isik on juba valinud endale seadusega vastuolus oleva ärinime, siis vastava registri pidaja, kuhu juriidiline isik on kantud, teeb juriidilisele isikule ettekirjutuse ärinime muutmiseks. Selle ettekirjutuse täitmine toimub juriidilise isiku kõrgeima juhtorgani poolt vastu võetava otsusega. TsÜS-i kommentaarides on leitud, et juriidilise isiku ärinime regulatsiooni põhifunktsioon on kehtestada ning reguleerida juriidilise isiku nimele esitatavaid nõudeid.⁸³ Samas, arvestades süstemaatilis-loogilist tõlgendamist, kuuluvad ka Eesti juriidilise isiku ärinime regulatsiooni alla juriidilise isiku juhtorgani ärinime muutmise otsuse kehtivuse küsimused.

Sarnaselt juriidilise isiku nime või ärinime reguleerivale Eesti materiaalõigusele on juriidilise isiku nimega seonduvat reguleeritud Saksa ja Suurbritannia materiaalõiguses. Suurbritannias on juriidilise isiku tekke eelduseks ärinime olemasolu, mis peab olema kooskõlas temale esitatavate nõuetega. Suurbritannia õiguskorras ei tohi juriidilisel isikul olla ärinime, millest võib tekkida õigusrikkumine ning ärinimi ei tohi olla solvav (*Companies Act 2006* artikkel

---

⁸¹ Eestis registreeritud juriidilise isiku ärinimi ei tohi olla eksitav ettevõtja õigusliku vormis, tegevusala ega tegevuse ulatuse osas (ÄS § 12 lg 1), mittetulundusühingu ja sihtasutuse nimed ei või olla eksitavad vastava juriidilise isiku eesmärgi, tegevuse ulatuse ega õigusliku vormi osas (MTÜS § 4 lg 2, SAS § 3 lg 2). Loe rohkem juriidilise isiku eristatavuse nõude kohta P. Varul jt, 2010, § 30, p 3.2.1, lk 104.

⁸² Kuna ärinimi kantakse põhikirja (ÄS § 139 lg 1 p 1) ning põhikirja muutmine on äriühingu kõrgeima juhtorgani pädevuses, siis saab muuta ärinime põhikirja muutmise, mis toimub äriühingu kõrgeima juhtorgani otsuse alusel (ÄS § 168 lg 1 p 1).

⁸³ P. Varul jt, 2010, § 30, p 1, lk 104.

53).⁸⁴ Samuti ei tohi juriidiline isik kanda ärinime, mis on kasutuses teise juriidilise isiku poolt (*Companies Act 2006* artikkel 66). Juhul kui Suurbritannias asutatud juriidilise isiku ärinimi on vastuolus nimetatud nõuetega, siis juriidilisele isikule tehakse ettekirjutus kohustusega vahetada enda ärinimi uue vastu.⁸⁵ Selleks, et viia ühingu ärinimi vastavusse seaduses ette nähtud nõuetega võtab ühingu juhtorgan vastu erietsuse (*special resolution*) (*Companies Act 2006* artikkel 77(1)). Ärinime muutmisele suunatud erietsus loetakse vastuvõetuks, kui selle eest antakse mitte vähem kui 75% osanike koosolekul esindatud häältest (*Companies Act 2006* artikkel 283(1)). Juhul kui ärinime muutmisele suunatud ühingu juhtorgani erietsus ei ole kooskõlas *Companies Act 2006* artikliga 283(1), siis on tegemist otsuse puudumise olukorraga ehk mitteotsusega. Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et Suurbritannia materiaalõiguses kuuluvad vähemalt juriidilise isiku ärinime juriidilise isiku juhtorgani ärinime reguleeriva otsusega seonduvad küsimused juriidilise isiku ärinime regulatsiooni alla.

Saksamaal registreeritud juriidilise isiku ärinimi peab seda selgelt eristama sama asula või sama valla ühingute nimedest (BGB § 57 lg 2, HGB § 18 lg 1, § 30 lg 1). Samuti on Saksa õiguskorras kehtestatud juriidilise isiku ärinimele mitteeksitavuse nõue (HGB § 18 lg 2). Nimetatud nõuete eiramisel peab juriidiline isik vahetama enda nime (HGB § 37 lg 1). Sarnaselt Eesti õigusnormidele võib juriidiline isik Saksa õiguskorras vahetada enda ärinime igal ajal. Kuna Saksamaal asutatud juriidilise isiku ärinimi peab sisalduma juriidilise isiku põhikirjas (BGB § 57 lg 1, AktG § 23 lg 3 p 2, GmbHG § 3 lg 1 p 1), siis ärinime muutmine eeldab juriidilise isiku põhikirja muutmist.⁸⁶ Juriidilise isiku põhikirja muutmine toimub juriidilise isiku pädeva organi vastava sisuga otsuse alusel, mis on suunatud ärinime muutmisele.⁸⁷ Juriidilise isiku ärinime muutmisele suunatud juriidilise isiku pädeva organi otsus peab olema vastavuses otsuse tegemisele esitatavate nõuetega (BGB § 32, AktG § 241), vastasel juhul ei saa ühingu nime vahetada. Seetõttu peab juriidilise isiku ärinime muutmise otsus olema vastu võetud järgides juriidilise isiku ärinime muutmise otsuse suhtes kehtestatud nõudeid. Seega on Suurbritannia ja Saksamaa juriidilise isiku ärinime regulatsioon suunatud peamiselt juriidilise isiku ärinimele esitatavate nõuete kehtestamisele ja reguleerimisele, kuid juriidilise isiku ärinime regulatsiooni

---

⁸⁴ Suurbritannias ärinimele kehtestatud nõuetest vt lähemalt *Companies Act 2006* artiklid 54-85. Lisaks loe lähemalt Suurbritannias ärinimele kehtestatud nõuetest P. L. Davies, 2008, pp 83-86.

⁸⁵ Juriidilise isiku ärinime muutmise menetluse kohta loe lähemalt P. L. Davies, 2008, pp 87-90.

⁸⁶ Saksa aktsiaseltsi põhikirja muutmine on aktsiaseltsi kõrgeima juhtorgani pädevuses (AktG § 119 lg 1 p 5).

⁸⁷ Saksamaal asutatud juriidilise isiku põhikirja muutmiseks võtab juriidilise isiku kõrgeim juhtorgan vastava sisuga otsuse (AktG § 179 lg 1, GmbHG § 53 lg 1). Kui Suurbritannias asutatud juriidiline isik vahetab ärinime, siis ärinime muutmine toimub samuti juriidilise isiku juhtorgani otsusega (*Companies Act 2006* artikkel 77(1)a).

lahutamatuks osaks tuleb lugeda ka küsimusi juriidilise isiku juhtorgani ärinime muutmise otsuse kehtivuse kohta.⁸⁸

Eeltoodust saab järeldada, et iga riigi õiguskorras otsustatakse ärinimele esitatavate nõuete sisu iseseisvalt. Saksamaal, Eestis ja Suurbritannias tekib juriidiline isik siis, kui ta on täitnud registrijärgse asukoha õiguskorra kõik vajalikud juriidilise isiku ärinimele esitatavad nõuded, et olla kantud vastavasse registrisse. Kui peale registreerimist juriidiline isik keeldub täitmast asutamisriigi poolt ärinimele kehtestatud nõudeid, siis sellele võib järgneda juriidilise isiku kustutamine registrist ning järelikult lõppemine. Seetõttu on otstarbekas, et juriidiline isik järgiks ka edaspidi pärast juriidilise isiku kandmist vastavasse registrisse juriidilise isiku ärinimele ja otsustele ärinime kohta esitatavaid nõudeid, et jääda õigussubjektiks. Seetõttu on otstarbekas, et ühingu ärinimele ning ühingu juhtorgani ärinime reguleeriva otsuse kehtivusele kohalduks sama riigi õigus.

Kokkuvõtlikult, arvestades, et rahvusvahelise eraõiguse eesmärgiks on saavutada õiglus välismaise elemendiga subjektile kohalduva õiguse määramisel, otsides, millise õiguskorraga on üks või teine õigusvõime küsimus kõige rohkem seotud, siis on õigustatud määrata juriidilise isiku juhtorgani ärinimele ning ärinime reguleerivale otsusele kohalduvaks õiguseks juriidilise isiku ärinimele kohalduvat õigust REÕS § 15 p 4 alusel. Nii Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia õiguskord näeb nende õiguskorra poolt loodud juriidilise isiku ärinimele ning ärinime reguleerivatele otsustele ette oma tingimused, millest peab registreeritud juriidilise isikuna Eestis, Saksamaal kui ka Suurbritannias õigussubjekt kinni pidama. Seega ei saa eeldada, et Suurbritannias registreeritud ja selle riigi seadusandluse alusel tegutsev ühing juhindub ärinime puudutavates küsimustes Saksa või Eesti õiguskorrast. Selleks, et Suurbritannias registreeritud juriidilise isiku ärinimi vastaks Suurbritannia õiguskorra poolt esitatavatele tingimustele, lähtub Suurbritannia juriidiline isik ärinime küsimustes Suurbritannia õiguskorrast. Seetõttu juhinduvad Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia juriidilised isikud ärinime küsimustes juriidilise isiku asutamiskoha riigi õigusest. Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia materiaalõiguses kuuluvad juriidilise isiku ärinime regulatsiooni alla ka küsimused äriühingu juhtorgani ärinime reguleeriva otsuse kehtivusest. Seetõttu võib järeldada, et äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele, kuid ainult ärinime reguleerivale otsusele, saab kohaldada juriidilise isiku nimele

---

⁸⁸ Suurbritannia õiguskorras on lubatud põhikirjaga anda selline õigus ka juhtorganile (*Companies Act 2006* artikkel 77).

ja ärinimele kohalduvat õigust. Seega äriühingu juhtorgani ärinime reguleeriva otsuse puhul on tegemist juriidilise isiku nime või ärinimega REÕS § 15 p 4 tähenduses.

1.1.5. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku organitest

REÕS § 15 p-s 5 sisalduva kollisiooninormi kohaselt määratakse juriidilisele isikule kohalduva õiguse alusel juriidilise isiku organid. Vastavalt REÕS § 14 lg-le 1 ja § 15 p-le 5 kohaldatakse välismaise elemendiga juriidilise isiku organile selle riigi õigust, mille kohaselt on juriidiline isik asutatud. Järgnevalt analüüsitakse, kas juriidilise isiku organitele kohalduvad Eesti, Saksamaa ja Suurbritannia materiaaõiguse sätted hõlmavad endas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimusi ning kas seega peaks juriidilise isiku organitele kohalduva õiguse alusel määrama kohalduvat õigust ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele REÕS § 15 p 5 alusel.

Seaduse tasandil on Eesti materiaaõiguses juriidilise isiku organid reguleeritud TsÜS-s ning täpsustatud vastava juriidilise isiku liigi kohta käivates seadustes, nagu ÄS, MTÜS, TÜS, SAS. TsÜS-s on juriidilisele isikule ette nähtud kohustuslikeks ja peamisteks juriidilise isiku organiteks üldkoosolek ja juhatus, täpsustusega, et kui konkreetse juriidilise isiku liigi käiva seaduses ei ole sätestatud teisiti (TsÜS § 31 lg 1).⁸⁹ Juriidilise isiku organite kohustuslik olemasolu on põhjendatud sellega, et juriidiline isik on õiguskorra poolt loodud juriidiline konstruktsioon⁹⁰ ning tema tahet peab keegi väljendama.⁹¹ Seadusandja pani kohustuse väljendada juriidilise isiku tahet füüsilistest isikutest koosnevatele organitele. Selleks on seaduse tasemel ette nähtud kohustuslikuks organiks juhatus ja üldkoosolek (ÄS § 290, § 106, MTÜS § 18, § 26, TÜS § 28, § 55). Samas lisaks eelnimetatud juriidilise isiku organitele lubab Eesti seadusandja täiendada juriidilise isiku organisatsioonilist struktuuri teiste organitega, mis ei ole kohustuslikud organid juriidilise isiku organisatsioonilises struktuuris, nn vabatahtlikult

---

⁸⁹ Selliselt on nõukogu kohustusliku juhtorganina ette nähtud aktsiaseltsi puhul (ÄS § 316-237).

⁹⁰ Eesti õiguskirjanduses nimetavad juriidilist isikut juriidiliseks fiktsiooniks vt nt M. Ernits. Avalik väljendusvabadus ja demokraatia. – Juridica 2007 III, lk 155-172. P. Varul jt, 2010, lk 81, § 24, p 3.1.

⁹¹ Riigikohus on korduvalt rõhutanud, et tahet võib kujundada ainult füüsiline isik. Vt lähemalt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 6. mai 2005. a otsus nr 3-1-1-137-04, p 14.3; Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 23. märtsi 2004. a otsus nr 3-1-1-7-04, p 10.

moodustatavad organid.⁹² Selliste vabatahtlikult moodustavate organite loomine toimub juriidilise isiku asutamise ajal või asutatud juriidilise isiku puhul juhtorgani vastava sisuga otsuse alusel (ÄS § 189 lg 1 või TÜS § 64 lg 1).⁹³ Juriidilise isiku organeid reguleerivates sätetes on sätestatud ka juriidilise isiku organisatsioonilises struktuuris organite liikmete miinimumarvu nõuded (ÄS § 180 lg 2, § 308 lg 1, § 318 lg 1, MTÜS § 12 lg 1, TÜS § 55 lg 2). Nii näiteks ÄS § 318 lg 1 kohaselt peab äriühingu nõukogu olema vähemalt kolmeliikmeline. Samas juhul kui juriidilise isiku osanikud või aktsionärid soovivad, et nõukogu oleks üle kolme liikmeline, siis saab äriühingu üldkoosolek vastu võtta vastava sisuga õiguspärase otsuse (ÄS § 189 lg 2 ja 318 lg 1). Eeltoodust võib järeldada, et juriidilise isiku organeid reguleerivad õigusnormid on suunatud kõigepealt reguleerima juriidilise isiku struktuuri, kuid samas kuuluvad juriidilise isiku struktuuri regulatsiooni alla juriidilise isiku juhtorgani sisemist struktuuri reguleeriva otsuse küsimused.

Saksa materiaalõiguses on juriidilise isiku organeid reguleeriv põhiallikas BGB ning juriidilise isiku kohta käivad eriseadused (AktG, GmbHG, GenG). Vaatamata sellele, et juriidilist isikut puudutav regulatsioon on Saksamaal eraõiguse haru, siis juriidilise isiku juhtorgani struktuur põhineb sarnaselt Eesti õiguskorraga üsna jäikadel reeglitel, millistest ei lubata seaduses sätestatud mudelist olulisel määral kõrvale kalduda. Nii näeb BGB imperatiivses vormis ette iga juriidilise isiku struktuuris kaks organit: üldkoosolek (GmbHB § 45, AktG § 118) ja juhatus (BGB § 26). Seega peavad üldkoosolek ja juhatus olema igas juriidilise isiku struktuuris sõltumata juriidilise isiku juhtorgani tahtest ja soovist, see tähendab, et juriidilise isiku struktuuris juhatuse ja üldkoosoleku olemasolu ei saa muuta juriidilise isiku juhtorgani otsusega. Samas võimaldab Saksa seadusandja luua teised organid, mille moodustamine toimub juriidilise isiku juhtorgani otsuse alusel. Nii näiteks võivad osaühingu puhul osaühingu

---

⁹² ÄS § 189 lg 1 kohaselt peab osaühingul olema nõukogu, kui see on ette nähtud osaühingu põhikirjas. TÜS § 64 lg järgi peab ühistul olema nõukogu, kui ühistul on üle 200 liikme või kui osakapital on üle 25 000 euro või kui see on ette nähtud põhikirjaga. MTÜS § 31 lg 1 kohaselt võib põhikirjaga ette näha, et teatud tehingute tegemiseks määratakse lisaks juhatusele muu organ, mille pädevus ja moodustamise kord nähakse ette põhikirjas. Õiguskirjanduses tuuakse näide, et muud organid on näiteks tegevdirektor, osakond, volikogu, revisjonikomisjon jms. vt Varul jt, 2012, lk 278.

⁹³ Juhul kui juriidiline isik soovib luua enda struktuuris uued organid (nt nõukogu organ osaühingu puhul), siis selleks muudab juriidiline isik enda põhikirja. Loe lähemalt juriidilise isiku organite moodustamise kohta P. Varul jt, 2010, lk 107-108, § 31, p 3.1.,

osanikud vastu võtta otsuse⁹⁴, kui osanikud soovivad luua osaühingu struktuuris nõukogu (GmbHG § 52). Samuti kuuluvad juriidilise isiku organite regulatsiooni alla küsimused liikmete minimaal- ja maksimumarvu kohta, mida samuti lisaks seaduses sätestatud miinimumnõuetele võivad juriidilise isiku juhtorganid reguleerida enda otsusega. Nii näeb Saksa aktsiaseltsi seadus ette, et nõukogu koosneb vähemalt kolmest liikmest, kuid põhikirjaga võib ette näha üksnes suurema liikmete arvu (AktG § 95). Samuti peab seaduse kohaselt aktsiaseltsi juhatus koosnema ühest või rohkematest liikmetest, kui suurem juhatuse liikmete arv on kajastatud põhikirjas (AktG § 84 lg 3). Seega reguleeritakse kõiki juriidilise isiku organeid puudutavaid küsimusi, mis ei ole imperatiivses vormis väljendatud õigusnormis, juriidilise isiku juhtorgani otsusega. Seetõttu võib järeldada, et Saksa õiguskorras juriidilise isiku organite reguleerimisala hulka kuuluvad ka küsimused juriidilise isiku juhtorgani otsuste ja selle kehtivuse kohta, mis reguleerivad juriidilise isiku organisatsioonilist struktuuri.

Kui Eesti ja Saksa õiguskordades jaotuvad juriidilise isiku organeid reguleerivad sätted imperatiivseteks ja dispositiivseteks, siis Suurbritannia õiguskorras on juriidilise isiku organite regulatsioonile omane jäikade ning muutumatute reeglite vältimine.⁹⁵ Nii jätab *Companies Act* 2006 juriidilisele isikule enda struktuuri moodustamise küsimuses võrdlemisi vabad käed.⁹⁶ K. J. Hopt leiab, et 2006. aastal vastu võetud *Companies Act* 2006 ei kirjuta üldse juriidilise isiku organite struktuuri ette.⁹⁷ *Companies Act* 2006 sätestab ainult kohustuse luua juhatus (*board of directors*) ning aktsiaseltsi puhul juhatuse juurde ühingusekretär (*company secretary*) (*Companies Act* 2006 artiklid 157 ja 271). Kõik ülejäänused juriidilise isiku organi struktuuri puudutavaid küsimusi võib juriidiline isik reguleerida juhtorgani poolt vastu võetavate otsustega.⁹⁸ Seega kuuluvad Suurbritannia materiaalsoiguses juriidilise isiku organite

---

⁹⁴ Kuna osaühingu nõukogu loomiseks tuleb teha kanne osaühingu põhikirja, siis toimub põhikirja muutmine. Osaühingu põhikirja muutmine toimub osanike otsuse vastuvõtmisel põhikirja muutmise kohta (GmbHG § 53 lg 1).

⁹⁵ Näiteks leiab W. J. L. Calkoen, et Suurbritannia seadusandja peab soovituslikuks ühingu organite struktuuri puudutavates küsimustes juhendada ainult mittesiduvast reeglistikust nagu *UK Corporate Governance Code*. Vt lähemalt W. J. L. Calkoen. *The One-Tier Board in the Changing and Converging World of Corporate Governance*. Dissertatie Rotterdam. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam 2011, p 40. Available at: http://repub.eur.nl/pub/26502/TheOneTierBoard_fullthesis.pdf. (01.05.2016).

⁹⁶ Loe lähemalt juriidilise isiku struktuuri kohta M. Andenas and F. Wooldridge. *European Comparative Company Law*. Cambridge 2009, p 59-60. Calkoen, lk 64.

⁹⁷ K. J. Hopt. *Comparative Corporate Governance: the State of the Art and International Regulation – ECGI Working Paper Series in Law*, Working Paper 2011 Vol 170, p 22.

⁹⁸ Suurbritannia ühingute organite loomise ja määramise kohta vt lähemalt D. Cahn, C. Donald. *Comparative*

regulatsiooni alla ka juriidilise isiku juhtorgani organeid reguleerivad otsused ning nende kehtivuste küsimused.

Eeltoodust järeldub, et Eestis, Saksamaal või Suurbritannias registreeritud juriidilise isiku organite struktuuri ülesehitus sõltub nimelt registrijärgse asukoha seadusandlusest. Kuna iga riigi õiguskord näeb juriidilisele isikule oma organisatsioonilise struktuuri ette, siis on õigustatud juriidilise isiku organitele kohaldada nimelt selle riigi õigust, mille kohaselt on juriidiline isik asutatud ning saanud enda organisatsioonilise struktuuri. Samuti on Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia seadusandja võimaldanud juriidilistele isikutele reguleerida enda struktuuri juhtorgani seaduspärase otsuse alusel. Juriidilise isiku organite moodustamise otsuste tegemisele kehtestab juriidilise isiku registrijärgne õiguskord samuti oma nõuded. Seetõttu juhinduvad juriidiline isik ning tema juhtorganid juriidilise isiku organisatsioonilise struktuuriga seonduvates küsimustes registrijärgse asukoha õiguskorrast, samuti juriidilise isiku juhtorganite moodustamise otsuse kehtivuse puhul. Seega on õigustatud kohaldada juriidilise isiku organite küsimustele ning selle juhtorgani otsustele ühe riigi õigust, see tähendab juriidilise isiku asutamisriigi õigust.

Nii Eesti, Saksamaa kui ka Suurbritannia seadusandja kehtestavad nimetatud riikides asutatud juriidilise isiku organisatsioonilisele struktuurile oma tingimused. Seetõttu lähtub Eesti, Saksamaa ja Suurbritannia materiaalõiguses juriidilise isiku juhtorgan organite reguleerimise otsuste tegemisel juriidilise isiku registrijärgse asukoha õiguskorrast. Eesti, Saksamaa ja Suurbritannia materiaalõiguses kuuluvad juriidilise isiku organeid reguleerivate sätete alla ka küsimused juriidilise isiku organi struktuuri reguleerimise otsuste ning selliste otsuste kehtivuse kohta. Seetõttu on õigustatud, et juriidilise isiku organid REÕS-i tähenduses hõlmavad kõiki juriidilise isiku organitega seonduvaid küsimusi, sealhulgas äriühingu juhtorgani organeid reguleeriva otsuse kehtivuse küsimusi. Seega saab juriidilise isiku juhtorgani struktuuri reguleerimise otsuse kehtivuse küsimusele kohaldada juriidilise isiku organi kohta sätestatud REÕS § 15 p 5 alusel ehk määrata juriidilise isiku juhtorgani struktuuri reguleerimise otsuse kehtivusele kohalduva õiguse juriidilise isiku organile kohalduva õiguse kohaselt.

1.1.6. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku organite sisesuhetest

REÕS § 15 p 6 kohaselt määratakse välismaise elemendiga juriidilisele isikule kohalduva õiguse alusel ka juriidilise isiku organite sisesuhted. Vastavalt REÕS § 14 lg-le 1 ja REÕS § 15 p-le 6 kohaldatakse juriidilisele isiku organite sisesuhtele selle riigi õigust, mille kohaselt juriidiline isik on asutatud. Järgnevalt käsitletakse võimalust määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohaldavat õigust juriidilise isiku organite sisesuhtele kohaldava õiguse alusel. Selleks leiab analüüsimist Eesti, Saksa ja Suurbritannia riigisisises materiaaõiguses sisalduvad juriidilise isiku organite sisesuhteid reguleerivaid sätteid, et vastata küsimusele, kas Eesti, Saksa ja Suurbritannia juriidilise isiku organite sisesuhteid reguleerivad sätted ulatuvad reguleerima äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust. Juhul kui juriidilise isiku organite sisesuhteid reguleerivad sätted hõlmavad endas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimusi, siis antud järeldus võimaldab kohaldada äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele õigust REÕS § 15 p 6 alusel.

Eesti materiaaõiguses puudub juriidilist isikut reguleerivates sätetes REÕS § 15 p 6 sätestatud termin - juriidilise isiku organite sisesuhe.⁹⁹ K. Saare toob enda doktoritöös välja, et juriidilise isiku sisesuhtega on tegemist siis, kui juriidilise isiku juhtorgani poolt sooritatavad toimingud on suunatud reguleerima juriidilise isiku õiguslikku olemust, suhteid juriidilise isiku ning tema organite vahel ning üldiselt juriidilise isiku siseste ülesannete teostamist.¹⁰⁰ Samuti rõhutatakse õiguskirjanduses, et juriidilise isiku sisesuhte küsimuste alla kuuluvad sellised toimingud, mis ei avalda mõju suhtele kolmandate isikutega.¹⁰¹

Eesti õiguskirjanduses on leitud, et juriidilise isiku juhtorgani otsus avaldab mõju ainult juriidilise isiku sisesuhtele.¹⁰² Nii näiteks äriühingu üldkoosolek reguleerib enda otsusega põhikirja muutmist (ÄS § 175 lg 1 ja § 300 lg 1), kapitali suurendamist (ÄS § 192 ja § 341 lg 1), kapitali vähendamist (ÄS § 197 lg 1 ja § 356 lg 1), ühingu lõpetamist (ÄS § 202 lg 1 ja

---

⁹⁹ Samas on termin "juriidilise isiku organite sisesuhe" kasutusel õiguskirjanduses. Vt nt K. Saare. Eraõigusliku juriidilise isiku organi liikmete õigussuhted. – *Juridica* 2010 VII, lk 481-490. K. Feldman, 2015, lk 113-137. M. Käerdi. Sise- ja välissuhte eristamine esindusõiguse teostamisel. – *Juridica* 2010 VII, lk 517-522. I. Kull. J. Lahe. J. Ots. M. Torga. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi praktika seadusandja mõjutajana. – *Juridica* 2009 VIII, lk 557-561.

¹⁰⁰ K. Saare, 2004, lk 134.

¹⁰¹ P. Varul jt, 2010, § 26, p 3.3; § 28, p 3.1; § 31, p 1. K. Saare, 2004, lk 134.

¹⁰² P. Varul jt, 2010, lk 118, § 33, p 3.1.

§ 365 lg 1), ühinemist (ÄS § 421 lg 1), jagunemist (ÄS § 465 lg 1), juhatuse tasustamist (ÄS § 180¹ lg 1) või nõukogu liikme ennetähtaegset tagasikutsumist (ÄS § 319 lg 4). Ükski loetletud õigusnormidest ei avalda mõju suhtele kolmandate isikutega ning on suunatud reguleerima ainult juriidilise isiku organisatsiooni siseseid küsimusi. Lisaks äriühingu kõrgeima juhtorgani otsustele tegutseb äriühingu nõukogu kui kollektiivne juhtorgan sisesuhtes otsuse vastuvõtmise alusel. Näiteks toimub nõukogu otsuse kaudu selle juriidilise isiku juhatuse liikmete valimine ja tagasikutsumine (ÄS § 184 lg 1, § 309 lg 1), juhatuse liikme tasustamine (ÄS § 180¹ lg 1 ja § 314 lg 1) juhatuse töökorra määramine (ÄS § 180 lg 8), nõusoleku andmine juhatusele igapäevase majandustegevuse raamest väljuvate tehingute tegemiseks jms (ÄS § 180 lg 4, § 307 lg 1). Nii on äriühingu nõukogu otsus peamine väljund nõukogu poolt temale seadusest ja põhikirjast tuleneva pädevuse teostamisel. Seega võib järeldada, et juriidilise isiku sisesuhte küsimuste puhul on keskseks elemendiks juriidilise isiku juhtorgani otsus. Samas on juriidilise isiku üldkoosoleku või nõukogu otsus olemas, kui on täidetud minimaalsed eeldused selleks, et otsuse saaks lugeda vastuvõetuks, vastasel juhul on tegemist otsuse puudumise olukorraga ehk mitteotsusega. Teiselt poolt on juriidilise isiku põhikirjas, mis on lisaks seadusele teiseks juriidilise isiku sisesuhtes aluseks olevaks dokumendiks¹⁰³, sätestatud juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse tingimused.¹⁰⁴ Seega võib asuda seisukohale, et Eesti juriidilise isiku juhtorgani sisesuhte regulatsiooni alla kuuluvad täies ulatuses juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused.

Saksamaa ja Suurbritannia õiguskorras reguleeritakse juriidilise isiku juhtorgani sisesuhteid sarnaselt Eesti juriidilise isiku juhtorgani sisesuhte regulatsiooniga juriidilise isiku juhtorgani otsuse alusel. Saksa materiaalõiguses on juriidilise isiku juhtorgani otsus peamine vahend juriidilise isiku sisesuhte reguleerimise küsimustes. Nii reguleerib Saksa ühingu üldkoosolek või nõukogu enda otsusega ühingu eksistentsi ja tegevuse seisukohalt olulisimaid küsimusi nagu põhikirja muutmist (AktG § 179, GmbHG § 53), juhtorgani liikmete valimist ja tagasikutsumist (AktG § 84, GmbHG § 38), ühingu lõpetamist (AktG § 262 lg 1 p 2, GmbHG § 60 lg 1 p 2), nõukogu liikmete nimetamist (AktG § 101 lg 1), majandusaastaaruande

---

¹⁰³ Juriidilise isiku põhikirja olemuse kohta vt lähemalt P. Varul jt, 2010, lk 100, § 28, p 3.1.K. Saare jt, 2015, lk 106-107.

¹⁰⁴ Reeglina on nõuded, millest sõltub juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivus, sätestatud juriidilise isiku liigi kohta käivas seaduses või juriidilise isiku põhikirjas. Nii näiteks võetakse reeglina üldkoosoleku otsus vastu, kui selle poolt antakse üle poole üldkoosolekul esindatud häälest. Samas võib juriidiline isik alati põhikirjas ette näha suurema hääleteenamuse nõude (ÄS § 174 lg 1 ja § 299 lg 1), mis on vajalik juriidilise isiku juhtorgani kehtivuse saavutamiseks.

kinnitamist (AktG § 172, GmbHG § 42a), kapitali suurendamist (AktG § 207 lg 1). Samuti annab Suurbritannia õiguskord ühingu organisatsiooni siseküsimusi selle liikmete endi otsustada, sätestades vastavad nõuded ühingu põhikirjas või juhtorgani otsuses (*Companies Act 2006* artikkel 17). B. Hannigan leiab, et Suurbritannia ühingu põhikirjas sätestatakse sellised ühingu sisesed küsimused nagu juhatuse liikmete valimise kord, juhtorgani kokkukutsumise, hääletamise või dividendi maksmise korrad jne.¹⁰⁵ Samal ajal, et reguleerida üksikuid Suurbritannia ühingu sisesid küsimusi, võtab juhtorgan vastu vastava sisuga otsusega. Näiteks kutsutakse ühingu juhtorgani otsusega tagasi juhatuse liikmed (*Companies Act 2006* artikkel 168(1)), piiratakse juhatuse esindusõigust (*Companies Act 2006* artikkel 40(3)a), toimub põhikirja muutmine (*Companies Act 2006* artikkel 21(1)) või osaühingu ümberkujundamine aktsiaseltsiks (*Companies Act 2006* artikkel 90(1)a). Seega võib järeldada, et Saksa ning Suurbritannia materiaalsoiguses on juriidilise isiku juhtorgani otsuse ja selle kehtivuse küsimused juriidilise isiku sisesuhte regulatsiooni peamiseks reguleerimisalaks.

Eelnevast võib järeldada, et Eesti, Saksa ning Suurbritannia materiaalsoiguses juriidilise isiku organite sisesuhteid reguleerivad sätted ulatuvad reguleerima juriidilisest isikust äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust. Seetõttu saab juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimuse kvalifitseerida juriidilise isiku organite sisesuhte küsimusena ehk määrata juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduv õigus REÕS § 15 p 6 alusel.

1.1.7. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus vastutusest juriidilise isiku kohustuste eest

REÕS § 15 p 7 kohaselt määratakse juriidilisele isikule kohalduva õiguse alusel vastutus juriidilise isiku kohustuste eest. Vastavalt REÕS § 14 lg-le 1 ja § 15 p-le 7 peab vastutusele juriidilise isiku kohustuste eest kohaldatama selle riigi õigust, kus juriidiline isik on asutatud. Järgnevalt leiab käsitlemist, kas Eesti, Saksa ja Suurbritannia riigisisises õiguses hõlmab juriidilise isiku juhtorgani vastutuse regulatsioon äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimusi. Juhul, kui vastutust juriidilise isiku kohustuste eest reguleerivad sätted ulatuvad reguleerima ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust, siis saab äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele määrata kohalduvat õigust mitte ainult REÕS § 15 p 6 alusel, kuid ka REÕS § 15 p 7 järgi.

---

¹⁰⁵ B. Hannigan, 2012, pp 91-92, para 4-10.

Eesti materiaalõiguses on vastutus juriidilise isiku kohustuste eest eelkõige vastutus, mida juriidiline isik kannab kogu oma varaga (ÄS § 78, § 101 lg 1, § 135 lg 3, § 221 lg 3).¹⁰⁶ Reeglina vastutab juriidiline isik ise oma kohustuste eest kolmandate isikute ees. Arvestades, et juriidilise isiku juhtorgani tegevus loetakse juriidilise isiku tegevuseks ning juriidiline isik vastutab oma juhtorgani tegevuse või tegevusetuse eest (TsÜS § 31 lg 5), siis õiguskirjanduses on rõhutatud, et erinevate tehingute või muude õiguspäraste toimingute tegemine juriidilise isiku juhtorgani poolt juriidilise isiku nimel ja esindusõiguse piires tekitab õigusi ja paneb kohustusi ainult juriidilisele isikule kolmandate isikute ees.¹⁰⁷ Seega on juriidilise isiku vastutus enda kohustuste eest reeglina ainult juriidilise isiku vastutus. Erand üldreeglist tuleb kõne alla siis, kui juriidilise isiku juhtorgan on rikkunud oma kohustusi juriidilise isiku ees ning sellega on tekkinud kahju ka kolmandatele isikutele.¹⁰⁸ Sellisel juhul võib juriidilise isiku kohustuste eest vastutada juriidilise isiku juhtorgan eeldusel, et võlausaldaja ei saa oma nõuet juriidilise isiku vastu rahuldada juriidilise isiku vara arvelt (ÄS § 187 lg 4, § 315 lg 4, 327 lg 4, TÜS § 63¹ lg 4, MTÜS § 32 lg 4, SAS § 23 lg 4 ning § 32 lg 4).¹⁰⁹ Seega ei ole juriidilise isiku vastutust reguleerivatest sätetest võimalik välja lugeda, et juriidilise isiku või tema organite vastutuse regulatsioon on seotud juriidilise isiku juhtorgani otsusega. Viimase järelduse kasuks kõneleb ka TsÜS-i kommentaarides väljendanud seisukoht, et juriidilise isiku kohustuste eest vastutust reguleerivate sätete eesmärk on tagada juriidilisele isikule ning võlausaldajale võimalus nõuda oma kohustusi juriidilise isiku ees rikkunud juhtorgani liikmelt rikkumisega tekkinud kahju hüvitamist.¹¹⁰ Hüpooteetiliselt võib juriidilise isiku juhtorgani otsus olla juriidilisele isikule kahju tekitavaks asjaoluks näiteks olukorras, kus juriidilise isiku juhtorganid hääletades¹¹¹

---

¹⁰⁶ Majandusliku tegutsemisega, sh lepingute sõlmimise ja nende täitmisega kaasnevat tavapärast riski kannab juriidiline isik. Vt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 04. märtsi 2015 otsus nr 3-2-1-169-14, p 21.

¹⁰⁷ P. Varul jt, 2010, lk 123, § 34, p 3.2.1.

¹⁰⁸ Näiteks juhul kui juriidilise isiku organi liikmed olid hooletud juriidilise isiku juhtimisel ning oma hooletu tegevusega tekitasid kahju ühingu võlausaldajatele. Vt lähemalt juhtorgani liikme vastu nõude esitamise kohta juriidilise isiku võlausaldaja poolt P. Varul jt, 2010, lk 140, § 37, p 3.4.2.

¹⁰⁹ Vt nt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 31. märtsi 2010 otsus nr 3-2-1-7-10, p 30; Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 25. aprilli 2007 otsus nr 3-2-1-30-07, p 10; Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 22. septembri 2005 otsus nr 3-2-1-79-05, p 12.

¹¹⁰ P. Varul jt, 2010, § 37 lk 135-146.

¹¹¹ Vastavalt ÄS § 317 lg 1 p-le 6 on nõukogu nõusolek vajalik aktsiaseltsi nimel tehingute tegemiseks, mis väljuvad igapäevase majandustegevuse raamest, eelkõige tehingute tegemiseks, millega kaasneb laenude ja võlakohustuste võtmine, mis ületavad selleks majandusaastaks ettenähtud summa. ÄS § 306 lg 2 järgi tehinguid, mis väljuvad igapäevase majandustegevuse raamest, võib juhatus teha ainult nõukogu nõusolekul.

võtvavad vastu majanduslikult kahjuliku ja äriiselt ebaotstarbeka otsuse, mis toob juriidilisele isikule kahju. Näiteks võtab juriidilise isiku organ laenu üleliigselt suure intressimääraga, millele järgneb pankroti väljakuulutamise. Sellisel juhul oli juriidilise isiku organ hooletu ning ei arvestanud kõikide riskidega selle kohustuse võtmisel.¹¹² Vastavalt AS § 187 lg-le 2 või § 315 lg 2 teisele lausele vastutab juhatuse liige oma kohustuste rikkumise eest, kui ta ei ole järginud korraliku ettevõtja hoolsusstandardit.¹¹³ Kirjeldatud olukorras eelneb juhtorgani vastutusele juriidilise isiku juhtorgani otsus.¹¹⁴ Samas ei ole juriidilisele isikule kahju tekitavad otsused seotud selle otsuse kehtivusega. Juriidilise isiku juhtorgani vastutust reguleerivate sätete raames ei ole tähtsust, kas kahju tekitanud vastu võetud otsus on kehtiv või mitte. Vastutus on seotud otsuse kahju toova tagajärjega, kuid mitte otsuse kehtivusega. Seega võib järeldada, et sätted juriidilise isiku vastutuse kohta ei ole otseselt ega kaudselt seotud juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimusega. Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et Eesti materiaalõiguses juriidilise isiku kohustuste eest vastutust reguleerivate sätete reguleerimisala ei ulatu reguleerima juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivust.

Sarnaselt Eesti õiguskorras valitseva käsitlusega ei ole ka Saksa materiaalõiguses juriidilise isiku vastutust reguleerivad sätted seotud äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusega. Saksa materiaalõiguses juriidilise isiku vastutust reguleerivad põhinormid on sätestatud BGB-s. Reeglina kui juriidilise isiku juhatus või esindaja teevad oma esindusõiguse raames äriühingu nimel tehingu, siis kohustatakse seeläbi äriühingut ning tehingust tulenevate kohustuste eest vastutab ainult juriidiline isik ise. Selliselt on BGB § 22 järgi juriidilise isiku vastutus juhatuse või muu esindaja poolt esindusõiguse raames juriidilise isiku nimel tehtud tehingust tulenev vastutus. Isegi kui ühingu juhatus rikub juhatuse ees süüliselt kohustusi ning tekitab sellega kahju ka ühingu võlausaldajale, siis ikkagi peab ühing selle isiku süü enda arvel kandma. Juriidilise isiku vastutus võib tekkida ka organisatsiooniliste puuduste eest, näiteks juhul kui

---

¹¹² Juhatuse liikme hoolsuskohustus tähendab muu hulgas seda, et juhatuse liige peab olema hoolas, otsuste vastuvõtmiseks piisavalt informeeritud ega tohi võtta äriühingule põhjendamatu riski. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 03. märtsi 2014 otsus nr 3-2-1-197-13, p 19.

¹¹³ Vt nt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 24. novembri 2015 otsus nr 3-2-1-129-15, p 13; Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 30. aprilli 2014 otsus nr 3-2-1-20-14, p 11; Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 03. märtsi 2014 otsus nr 3-2-1-197-13 p 14.

¹¹⁴ Nõusoleku andmine on õiguslikku tähendust omav toiming juriidilise isiku juhtimisel, mis toimub otsuse vastuvõtmisega. Vt lähemalt P. Varul jt, 2012, lk 278. Lisaks seisneb otsus lepingusse asutamise kohta alati valikutes – teha tehing või mitte teha, riskida või mitte riskida. T. Tiivel. Äriühingu juhtorgani liikme hoolsuskohustus. – Juridica 2005 IX, lk 630.

äriühingu juhtorgan ei võtnud vastu õigeaegselt vajalikku otsust, näiteks seadusega vastuolus oleva ärinime muutmiseks. Sellisel juhul vastutab oma täimata jäetud kohustuse eest ikkagi juriidiline isik, kuid juriidilise isiku siseselt võetakse vastutusele ka süüliselt kohustusi rikkunud äriühingu juhatuse. Samuti vastutab Suurbritannia õiguskorras sarnaselt Eesti ja Saksa materiaaõigusele õiguskäibes tekkinud kohustuste eest kõigepealt juriidiline isik ise.¹¹⁵ Suurbritannia materiaaõiguses ei ole juriidilise isiku vastutust reguleerivatest sätetest võimalik välja lugeda seotust juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimustega. Seetõttu analüüsides Saksa ja Suurbritannia materiaaõiguses juriidilise isiku vastutuse sätteid võib jõuda järeldusele, et ka Saksa ja Suurbritannia materiaaõiguses reguleerivad juriidilise isiku organite vastutuse sätted juriidilise isiku juhtorgani liikme vastutuse aluseid juriidilise isiku ees ning ei ole seotud juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimustega.

Tuginedes eeltoodule võib asuda seisukohale, et Eesti, Saksa ning Suurbritannia materiaaõiguses juriidilise isiku vastutust reguleerivad sätted ei ulatu reguleerima juriidilisest isikust äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust. Arvestades, et igas riigis kehtivad oma juriidilise isiku vastutuse sätted ning kohtupraktika, siis erinevates õiguskordades võivad juriidilise isiku kohustuste eest vastutavad isikud erineda. Seega on REÕS § 15 p 7 eesmärk kindlaks teha juriidilise isiku kohustuste eest vastutav subjekt, näiteks kas vastutav isik on juriidiline isik ise või juriidilist isikut tegelikult kontrollivad isikud. Arvestades, et nii Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia materiaaõiguses juriidilise isiku vastutuse regulatsiooni alla ei kuulu juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused, siis on õigustatud välistada REÕS § 15 p 7 kohaldamisalast juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused. Seega ei saa äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohaldada juriidilise isiku organi vastutuse kohta sätestatud REÕS § 15 p 7 tähenduses ehk määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust REÕS § 15 p 7 alusel.

1.1.8. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku seadusjärgsest esindusest

---

¹¹⁵ Vt *Salomon v Salomon & Co* (1897) AC 22, HL; *Maclaine Watson & Co Ltd v International Tin Council* (1989) 81 ILR 670; *Man Nutzfahrzeuge AG v Freightliner Ltd* (2005) EWHC 2374 (Comm), (2005); *Lister v Hesley Hall Ltd* [2001] UKHL 22; *Dubai Aluminium Co Ltd v Salaam* (2003) UKHL 48, HL. Lisaks vt õiguskirjanduses vt P. L. Davies, 2008, p 37, s 2-3. B. Hannigan, 2012, para 3-10, p 51.

REÕS § 14 lõike 1 ja § 15 p 8 koostoimes määratakse juriidilise isiku seadusjärgsele esindusele juriidilisele isikule kohalduvat õigust. Käesolevas alaosas analüüsitakse kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele saab määrata kohalduvat õigust juriidilise isiku seadusjärgsele esindusele kohaldatava õiguse alusel REÕS § 15 p 8 tähenduses. Selleks, et vastata küsimusele, kas REÕS § 15 p 8 alusel saab määrata kohalduvat õigust mitte ainult juriidilise isiku seadusjärgsele esindusele, vaid ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele, tuleb selgitada, kuidas juriidilise isiku seadusjärgne esindus on reguleeritud Eesti, Saksa ja Suurbritannia materiaalõiguses ning kas juriidilise isiku seadusjärgset esindust reguleerivad sätted ulatuvad reguleerima juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivust. Juhul, kui selgub, et Eesti, Saksa ja Suurbritannia materiaalõiguses ulatub juriidilise isiku seadusjärgset esindust reguleerivate sätete kohaldamisala reguleerima ka juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivust, siis REÕS § 15 p 8 kohaselt saab juriidilise isiku seadusjärgsele esindusele kohaldava õiguse alusel määrata ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust.

Eesti materiaalõiguses reguleerib seadusjärgset esindust peamiselt TsÜS-s ning täpsustavad juriidilise isiku liigi kohta käivad eriseadused. Eesti materiaalõiguses võib juriidiline isik kui õiguslik abstraktsioon tegutseda ja osaleda õiguskäibes üksnes füüsiliste isikute kaudu. Selleks peab igal juriidilisel isikul olema füüsilisest isikust esindaja. Seetõttu on seaduse tasemel sätestatud, et juriidilise isiku juhatus või seda asendav organ loetakse suhtes teiste isikutega juriidilise isiku seaduslikuks esindajaks (TsÜS § 34 lg 1).¹¹⁶ Samas on juriidilise isiku juhtorganitele samuti antud õigus lähtudes juriidilise isiku esindust reguleerivatest sätetest oma nägemuse järgi lahendada esindust puuduvaid küsimusi vastu võetavate otsustega. Näiteks kui juriidiline isik soovib, et juriidilist isikut esindaksid juriidilise isiku juhatuse liikmed ühiselt, siis juriidilise isiku pädev organ reguleerib küsimust ühise esindamise kohta vastu võetava otsusega, mis peab olema suunatud juriidilise isiku põhikirja muutmisele.¹¹⁷ Samuti võib Eesti materiaalõiguses seadusjärgse esindamise küsimustes juriidilise isiku juhtorgan enda otsusega piirata esindusõigust juriidilise isiku esindamisel kolmandate isikutega. Nii on reeglina juriidilise isiku juhatuse tegutsemine juriidilise isiku nimel kolmandate isikute suhtes piiramatult, ¹¹⁸ väljaarvatud tehingutes, mis väljuvad igapäevase majandustegevuse raamest, kus juhatus

---

¹¹⁶ Vt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 12. detsembri 2004 otsus nr 3-2-1-137-04.

¹¹⁷ Õigusselguse ja õiguskäibe tagamiseks peavad kõik tehtavad juriidilise isiku esindust puuduvad muudatused juriidilise isiku juhtorgani poolt olema kajastatud juriidilise isiku põhikirjas (ÄS § 98 lg 2, § 181 lg 1, § 307 lg 1, TÜS § 58 lg 1, MTÜS § 27 lg 2, SAS § 18 lg 2).

¹¹⁸ Vt juriidilise isiku juhatuse esinduse kohta lähemalt M. Käerdi. Sise- ja välissuhte eristamine esindusõiguse teostamisel. – *Juridica* 2010 VII, lk 519. P. Varul jt, 2010, lk 120-126.

peab tegutsema ainult nõukogu nõusolekul (ÄS § 89, § 180 lg 4). Kuid lisaks eelmisele võib juriidilise isiku juhtorgan kehtestada oma otsustega täiendavaid piiranguid äriühingu nimel tehingute tegemisel (ÄS § 181 lg 2 ja 307 lg 2, MTÜ § 27 lg 2). Järelikult võib Eesti materiaalsoiguses juriidilise isiku seadusjärgset esindust reguleerivad sätted jaotada kaheks tüübiks. Esimesed on imperatiivsed, mis reguleeri seadusjärgset esindust ei sõltu juriidilise isiku tahtest, ning teised sätted, mis sõltuvad juriidilise isiku tahtest, ning mis väljenduvad juriidilise isiku juhtorgani otsustes juriidilise isiku esindamise kohta. Kuna juriidilise isiku esindamist saab reguleerida ainult õiguspärane juriidilise isiku juhtorgani otsus, siis küsimused juriidilise isiku juhtorgani esindamist reguleeriva otsuse kehtivuse kohta on ka lahutamatu seotud juriidilise isiku seadusjärgse esindamise reguleerimisalaga.¹¹⁹ Seega kuuluvad Eesti materiaalsoiguses juriidilise isiku seadusjärgse esindamise regulatsiooni alla vähemalt juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused, mis reguleerivad juriidilise isiku seadusjärgset esindust.

Saksamaal ei erine juriidilise isiku seadusjärgse esindaja instituut Eesti regulatsioonist eesmärgi osas. Saksamaal on juriidilise isiku seadusjärgseks esindajaks kolmandate isikutega suhtlemisel juhatus või seda asendav organ (BGB § 34 lg 1, AktG § 78 lg 1). Reeglina esindavad juriidilise isiku juhatuse liikmed ühingu ühiselt, kuid ühise esindamise reeglit ettenägev õigusnorm ei ole imperatiivne ning Saksa õiguskorras ei ole välistatud ühingu juhatuse iga liikme individuaalne esindusõigus. Individuaalne esindusõigus antakse juriidilise isiku juhatuse liikmetele juriidilise isiku juhtorgani otsuse alusel. Samuti reguleeritakse juriidilise isiku juhtorgani otsuse alusel juriidilise isiku juhatuse esindusõiguse ulatust. Tulenevalt BGB § 26 lg-st 1 on juriidilise isiku juhatuse esindusõigus piiramatu, kuid vastavalt BGB § 26 lg-le 1 võib juriidilise isiku pädev organ juriidilise isiku juhatuse esindusõiguse ulatust piirata, selleks tuleb juriidilise isiku juhtorganil vastu võtta õiguspärane otsus juriidilise isiku põhikirja muutmiseks. Suurbritannia juriidilist isikut reguleerivate sätete kohaselt on juriidilise isiku seadusjärgseks esindajaks juhatus (*Companies Act 2006* artikkel 154). Samuti reguleerib Suurbritannia juriidilise isiku juhtorgan enda otsustega seadusjärgse esindusega seonduvaid küsimusi (*Companies Act 2006* artikkel 160).

Eeltoodust tulenevalt võib asuda seisukohale, et Eesti, Saksa ja Suurbritannia materiaalsoiguses kuuluvad juriidilise isiku juhtorgani esindust reguleerivad otsused juriidilise isiku seadusjärgse

---

¹¹⁹ Õiguskirjanduses on leitud, et juriidilise isiku juhtorgani otsusena saab käsitleda sellist otsust, mille tegemisel on vähemaltki järgitud otsuse tegemisele kehtestatud formaalsed ja materiaalsed nõuded. Vt lähemalt P. Varul jt, 2010, lk 148, § 38, p 3.1. K. Saare jt, 2015, lk 204-205.

esinduse regulatsiooni alla. Seetõttu saab juriidilise isiku juhtorgani esindust reguleeriva otsuse kehtivuse küsimusele kohaldada juriidilise isiku seadusjärgse esinduse kohta sätestatud REÕS § 15 p 8 tähenduses ehk määrata äriühingu juhtorgani esindust reguleeriva otsuse kehtivusele kohalduvat õigust REÕS § 15 p 8 alusel.

1.1.9. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui muu võimalik juriidilisele isikule kohalduva õiguse küsimus

REÕS §-s 15 sissejuhatavas lauses on tehtud täpsustus, mille kohaselt määratakse juriidilisele isikule kohaldatava õiguse alusel eelkõige REÕS §-s 15 loetletud küsimused. Tuleb pöörata tähelepanu REÕS § 15 sissejuhatava lause sõnastusele, täpsemalt sõnale „eelkõige“. REÕS §-s 15 kasutatud sõna „eelkõige“ võib viidata mitteammendavale loetelule. Juhul, kui REÕS §-s 15 sisalduv loetelu ühinguõiguslikest küsimustest ei ole ammendav, siis REÕS § 15 kohaldamisalasse võivad kuuluda ka teised ühinguõiguslikud küsimused, mis ei ole REÕS § 15 p-des 1-8 loetletud, sealhulgas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivus. Järgnevalt analüüsitakse, kas vastavalt REÕS § 15 sissejuhatavale lausele võib REÕS § 15 sisalduvat loetelu pidada mitteammendavaks ning sel juhul, kas saab sarnaselt REÕS § 15 p-des 1-8 loetletud juriidilise isiku institutidele kohaldatavale õigusele määrata samuti kohalduva õiguse äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele, see tähendab määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust juriidilise isiku asutamiskiirõiguse alusel.

Eesti õiguskirjanduses on väljendatud seisukohta, et REÕS §-s 15 sisalduv loetelu ei ole kinnine ega ammendav.¹²⁰ Õiguskirjanduses tuuakse näide, et REÕS §-s 15 ei ole sõnaselgelt sätestatud, et välisriigi juriidilisele isikule kohaldatav õigus reguleerib juriidilise isiku organite pädevust ja esindusõigust, kuigi seda on võimalik tuletada REÕS § 15 p-st 5.¹²¹ mis määrab juriidilise isiku sisesuhte kohalduvat õigust. Analoogia korras võib tuua näite VÕS § 29 lg-st 5, mis grammatiliselt sarnaneb REÕS § 15 sissejuhatavale lausele.¹²² VÕS-i kommentaatorid on seisukohal, et VÕS § 29 lg 5 sissejuhatavas lauses kasutab Eesti seadusandja sõna „eelkõige“, et rõhutada § 29 lg 5 sõnastatud mitteammendavat loetelu asjaoludest, mida tuleb tõlgendamisel

---

¹²⁰ I. Nurmela jt, 2008, lk 110.

¹²¹ I. Nurmela jt, 2008, lk 110.

¹²² VÕS § 29 lg 5 algab sissejuhatava lausega järgmise sisuga: lepingu tõlgendamisel tuleb eelkõige arvestada. Seejärel järgneb loetelu.

arvesse võtta. VÕS kommentaaride autorid selgitavad, et VÕS § 29 lg 5 avatud loetelu on antud selleks, et oleks näha põhilisi asjaolusid, mida võetakse tavaliselt arvesse lepingu objektiivseks tõlgendamiseks.¹²³ Sarnaselt VÕS § 29 lg 5 kohta antud kommentaaridega võib asuda seisukohale, et REÕS §-s 15 sisalduvas loetelus on toodud põhilised ühinguõiguslikud instituudid. Lisaks on Eesti õiguskirjanduses korduvalt väljendatud seisukohta REÕS § 15 mitteammendavuse kasuks.¹²⁴

REÕS § 15 loetelu mitteammendavat olemust kinnitab ka REÕS eeskujuks olev Itaalia rahvusvahelise eraõiguse süsteemi reformi seaduse artikli 25 p 2, mille sissejuhatav lause oli eeskujuks Eesti seadusandja jaoks REÕS § 15 sisustamisel. Nii on REÕS § 15 sissejuhatav lause „juriidilisele isikule kohaldatava õiguse alusel määratakse eelkõige“ identne Itaalia rahvusvahelise eraõiguse süsteemi reformi seaduse artikli 25 p 2 sissejuhatava lausega. Itaalia õigusteadlased ja Itaalia rahvusvahelise eraõiguse süsteemi reformi seaduse kommentaaride autorid leiavad, et Itaalia rahvusvahelise eraõiguse süsteemi reformi seaduse artikli 25 p 2 nimekiri on mitteammendav ega ole suletud iseloomuga.¹²⁵ Itaalia õiguskirjanduses põhjendatakse näitlikku loetelu sellega, et Itaalia rahvusvahelise eraõiguse süsteemi reformi seaduse artikli 25 p 2 loetletud ühinguõiguslikud küsimused ei ole ainsaid, millele määratakse juriidilisele isikule kohaldavat õigust.¹²⁶ Näiteks leiab itaalia õigusteadlane F. Dagnino, et Itaalia rahvusvahelise eraõiguse süsteemi reformi seaduse artikli 25 p 2 ühinguõiguslike küsimuste avatud loetelu on põhjendatud ka seetõttu, et Itaalia rahvusvahelises eraõiguses valitseb inkorporatsiooni teooria ning teatud riikide õigus võib sisaldada muid juriidilise isiku

---

¹²³ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerd (koost). Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2006, § 29, p 4.6.

¹²⁴ T. Dampf on analüüsinud REÕS § 23¹, milles sarnaselt REÕS §-le 15 kasutatakse loetelu ning enne loetelule üleminekut kasutas seadusandja sõna „eelkõige“. T. Dampf on leidnud, et REÕS § 231 tuleb pidada tinglikult ammendavaks ning analoogia korras esitab viide pärimist reguleerivale kollisiooninormile (REÕS § 26) ning juriidilisele isikule kohaldatava õiguse ulatusele (REÕS § 15). Vaata lähemalt T. Dampf. Registreeritud väärtpaperitele kohaldatava õiguse määramine Eesti kohtutes – *Juridica* 2015 VIII, lk 579. I. Nurmela. Arengud Eesti rahvusvahelises eraõiguses. Uus rahvusvahelise eraõiguse seadus – *Juridica* 2002 VII, lk 471.

¹²⁵ R. Baratta (ed), 2010, p 453. F. Dagnino. *Il trattamento delle società straniere e pseudostraniere nel Diritto Comunitario e nel Diritto Interno*. Bologna: Alma Mater Studiorum Università di Bologna 2008, p 82. F. Preite ed A. Gazzanti Pugliese Di Crotona. *Atti notarili nel diritto comunitario e internazionale – 2. Diritto internazionale privato*. Milano: Wolters Kluwer Italia 2011, para 4.2. B. Barel ed D. Armellini, 2010, p 122.

¹²⁶ R. Baratta (ed), 2010, p 453. F. Dagnino, 2008, p 82.

liike või juriidilist isikut puuduvat, mida Itaalia juriidilise isiku kohta käivad materiaalõiguse normid ei reguleeri või reguleerivad teisiti.¹²⁷

Arvestades REÕS ülesehitust, et ainult REÕS kolmas osa reguleerib juriidilisele isikule ja ühinguõiguslikele küsimustele kohalduva õigus määramist, võib järeldada, et Eesti seadusandja tahe oli REÕS sisustamisel paigutada kõik juriidilist isikut puudutavad ühinguõiguslikud õigusküsimused REÕS 3. ossa. Nii on Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia riigisisese materiaalõiguses juriidilise isiku juhtorgani otsus ja selle kehtivus reguleeritud ainult juriidilise isiku kohta käivates seadustes.¹²⁸ Seega võib arvata, et kuna Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused on sätestatud Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia juriidilise isiku kohta käivates eriseadustes, siis võivad juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused kuuluda REÕS §-s 15 loetlemata jäänud ühinguõiguslike küsimuste hulka. Järelikult saab juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusele kohaldada sama riigi õigust, mida kohaldatakse juriidilisele isikule, see tähendab juriidilise isiku registreerimiskoha õiguskord. Selle järelduse kasuks kõneleb ka Eesti õiguskirjanduses avaldatud seisukoht. K. Feldman analüüsib *Juridica* artiklis ühingute piiriülese liikumise kohta käivat ühtsusteooriat Euroopa Liidus, mille kohaselt peab rahvusvahelises eraõiguses juriidilisele isikule kohaldava õiguse määramine olema ühtne, mis tähendab, et näiteks ühingu õigusvõime, tema esindusõiguse ulatus, põhikiri ja ülejäänud ühinguõiguslikud küsimused peavad olema reguleeritud ühe riigi õiguse järgi.¹²⁹ Feldmani artiklis põhjendatakse ühtsusteooriat sellega, et selle ühtse õiguse kohaldamisega tagatakse õiguskindlus ja võetakse arvesse, et erinevad ühinguõiguslikud õigusnormid on üksteisega lahutamatu seotud ning erinevate õiguskordade kollisiooni korral ei peaks lõhkuma materiaalõiguslike õigusnormide süsteemide vahelist sisulist seost.¹³⁰ Arvestades, et juriidiline isik on teatud riigi õiguskorra poolt loodud õiguslik konstruktsioon¹³¹,

---

¹²⁷ F. Dagnino, 2008, p 82

¹²⁸ Näiteks reguleerivad Eesti õiguskorras juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivust järgmised õigusnormid AS § 174, § 304, MTÜS § 22, TÜS § 51, SAS § 50. Kõik loetletud õigusnormid on sätestatud Eesti juriidilise isiku kohta käivates seadustes. Saksa materiaalõiguses reguleeritakse juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivust sarnaselt iga konkreetse juriidilise isiku kohta käivas seaduses (AktG § 121, § 130, § 133). Samuti on Suurbritannia õiguskorras juriidilise isiku juhtorgani otsuse tegemise suhtes kehtestatud ning kehtivusele mõjuvad vormi- ja sisunõuded sätestatud *Companies Akt* 2006 peatükis 13.

¹²⁹ K. Feldman, 2015, lk. 118.

¹³⁰ K. Feldman, 2015, lk 118.

¹³¹ Vt juriidilise isiku õigusliku olemuse kohta lähemalt P. Varul jt, 2010, lk 80-81, § 24, p 3.1 ja p 3.3. P. L. Davies, 2008, p p33-35, para 2-1. B. Hannigan, 2012, pp 53-57. P. Bassenge, *et al.* (Hrsg.), 2015, § 21, Rn 21.

siis on õigustatud, et nimelt selle riigi õiguskord, mis on võimaldanud luua juriidilise isiku, reguleerib juriidilise isiku ühinguõiguslikke küsimusi. Näiteks võimaldavad Eesti riigisisised õigusnormid luua ainult teatud liike juriidilisi isikuid (TsÜS § 25).¹³² Vastava juriidilise isiku liigi loomiseks ja kogu tema eksisteerimise väitel kohustab Eesti seadusandja juhinduma nimelt kindla juriidilise isiku liigi kohta käivast seadusest. Vastasel juhul vastava juriidilise isiku liigi asutamine nurjub või võetakse õigusvõime ära.¹³³ Seetõttu võib järeldada, et on otstarbekas kohaldada erinevatele ühinguõiguslikele küsimustele ühe riigi õigusnorme. Eeltoodust lähtuvalt tuleb asuda seisukohale, et tuleb määrata kõikidele juriidilist isikut puudutavatele ühinguõiguslikele küsimustele kohalduvat õigust juriidilisele isikule kohalduva õiguse alusel, kaasa arvatud äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele.

Kokkuvõtvalt tuleb järeldada, et REÕS § 15 sisalduv loetelu ei ole ammendav ning REÕS § 15 reguleerib mitte ainult REÕS § 15 loetletud küsimustele kohalduva õiguse määramist, kuid ka loetlemata jäänud teistele ühinguõiguslikele küsimustele. Eesti, Saksa ja Suurbritannia materiaalõiguse normides kuulub äriühingu juhtorgani otsuse kehtivus ühinguõigusliku regulatsiooni alla. Seega kuulub ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivus REÕS § 15 reguleerimisalasse ehk äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohaldub selle riigi materiaalõigus, mille kohaselt juriidiline isik on asutatud.

1.2. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramine REÕS §-de 30-39 (üldsätted ja lepingud) alusel

1.2.1. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui REÕS §-de 30-39 kohaldamisalasse kuuluv küsimus

---

¹³² Eesti õiguskorras on juriidilise isiku liikide suhtes kehtestatud *numerus clausus*'e põhimõte, mille kohaselt tunnustatakse Eestis juriidiliste isikutena ainult neid ühendusi, mis seaduses on määratletud eraõiguslike juriidiliste isikutena. Vt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 25. aprilli 2002 otsus nr 3-2-1-51-02. Eesti juriidilisele isikule kohalduva *numerus clausus*'e põhimõte kohta õiguskirjanduses vt P. Varul jt, 2010, lk 89, § 25. P. Varul jt, 2012, lk 257-258. K. Saare jt, 2015, lk 42, p 106.

¹³³ Juhul kui osaühingu asutamiseks asutajad ei esita vastavalt ÄS §-le 145 vajalikke dokumente, siis osaühingu registreerimine lükatakse tagasi. Samuti kui osaühingu juhtorganid eiravad ärinimele esitatavaid ÄS-s sätestatud reegleid, siis võib registripidaja otsustada äriühingu sundlõpetamise. Vt selle kohta Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 19. veebruari 1998 otsus nr 3-2-3-1-98; Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 30. märtsi 2006 otsus nr 3-2-1-4-06.

Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele võimaliku kohalduva õiguse määramiseks Eesti rahvusvahelises eraõiguses leiab järgnevalt käsitlemist sellise kohalduva õiguse määramine REÕS §-de 30-39 raames. REÕS §-des 30-39 on sätestatud kollisiooninormid, mis reguleerivad kohalduva õiguse määramist erinevatele lepinguliikidele. REÕS § 30-39 tuleb kohaldada olukorras, kui lepingule ei kohaldu ükski Euroopa Liidu määrus (nt Rooma Konventsioon või Rooma I määrus) ega ükski asjakohane õigusabileping.¹³⁴ Juhul kui rakendamisele kuulub REÕS regulatsioon, siis tuleb enne poolte õigussuhetele lõplikult kohalduva õiguse määramist vaidlusaluseks olevaid õigussuhteid kvalifitseerida.

Välismaise elemendiga õigussuhete kvalifitseerimisel tuleb olla ettevaatlik, kuna sõltuvalt õigussuhetest ehk lepingu sisule antud kvalifikatsioonist sõltuvad lepingule kohalduvad materiaalsed sätted. Seega vale kvalifikatsiooni tõttu võib kohalduv õigus oluliselt erineda õigest kohaldavast õigusest. REÕS § 30-39 reguleerivatele õigussuhetele kohalduva õiguse määramisel viitavad kollisiooninormid sageli eri õigussüsteemidele. Seega alljärgnevalt on analüüsitud teoreetilisi võimalusi, kas on võimalik kvalifitseerida äriühingu juhtorgani otsust REÕS §-de 30-39 kohaldamisalasse kuuluva õigussuhtena. Esimesena analüüsitakse REÕS § 30, mille kohaselt välistatakse REÕS §-de 30-39 kohaldamisalast juriidilise isiku asutamislepingud ning juriidilise isiku organite ja osanike või liikmete isiklik seadusest tulenev vastutus juriidilise isiku kohustuste eest. Juhul kui Saksa, Suurbritannia ning Eesti juriidilise isiku asutamislepingu ja vastutuse regulatsiooni alla kuuluvad ka äriühingu juhtorgani otsuse küsimused, siis REÕS § 30 kohaselt jäävad äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust puudutavad küsimused REÕS §-de 30-39 kohaldamisalast välja.

Eesti, Saksa ja Suurbritannia materiaalõiguse normides puudub asutamislepingu legaaldefinitsioon. Eesti, Saksa, ja Suurbritannia materiaalõiguses on juriidilise isiku tekkimise eelduseks juriidilise isiku asutajate poolt asutamislepingu sõlmimine.¹³⁵ Reeglina võtavad

---

¹³⁴ Tulenevalt REÕS § 1 lg-st 2 kohaldatakse REÕS-s sätestatud üksnes ulatuses, milles ei ole sätestatud Rooma I määruks ja Rooma konventsioonis. Lisaks lähtuvalt Eesti Vabariigi põhiseaduse § 123 omavad rahvusvahelised lepingud prioriteeti riigisiseste seaduste suhtes. Sarnaselt rahvusvaheliste lepingutega omavad ka Euroopa Liidu määrused riigisisese õiguse suhtes prioriteeti, mis on tuletatav Euroopa Liidu õiguse ülimuslikkuse põhimõttest. Vt selle kohta lähemalt M. Torga. Rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimine Eesti kohtutes. – *Juridica* 2013 III, lk 195.

¹³⁵ Juriidiline isik muutub õigussubjektiks momendist, kui juriidiline isik on kantud vastavasse registrisse. Juriidilise isiku vastavasse registrisse kandmiseks on vaja esitada sõltuvalt juriidilise isiku liigist dokumendid,

juriidilise isiku asutajad asutamislepingu sõlmimisega kohustused juriidilise isiku ja teineteise ees, nagu kohustus teha asutamisel olevale juriidilisele isikule sissemaksed (ÄS § 138 lg 2 p 3 ja § 243 lg 2 p 3, GmbHG § 3 lg 1 p 4, *Companies Act* 2006) või asutajate kohustuste jaotumine juriidilise isiku võlausaldajate eest enne juriidilise isiku õigusvõime saamist (ÄS § 147 ja § 253, AktG § 46, GmbHG § 9a, *Salomon v Solomon*¹³⁶). Lisaks määratakse asutamislepingus kindlaks asutamisel oleva juriidilise isiku juhtorgani koosseisud ning üldised tunnused.¹³⁷ Juriidilise isiku asutamisleping kaotab oma tähenduse juriidilise isiku jaoks juriidilise isiku registrisse kandmisega, kuna alates registrisse kandmisest on juriidilise isiku tegutsemise aluseks põhikiri.¹³⁸ Selliselt on juriidilise isiku asutamislepingu regulatsioon suunatud reguleerima asutamisel oleva juriidilise isiku asutajate suhteid ning määrama registri poolt juriidilise isiku üldised tunnused.

Arvestades eeltoodut, tuleb asuda seisukohale, et juriidilise isiku juhtorgani otsuse kvalifitseerimine juriidilise isiku asutamislepinguna ei ole võimalik. Vaatamata sellele, et juriidilise isiku juhtorgani otsus ja ka juriidilise isiku asutamisleping on oma õigusliku olemuse poolest mitmepoolsed tehingud¹³⁹, siis otsuse ja asutamislepingu eesmärgid erinevad üksteisest Eesti, Saksa ja Suurbritannia õiguskäibes oluliselt. Juriidilise isiku asutamisleping on esimesena suunatud juriidilise isiku asutamisele, samas juriidilise isiku juhtorgani otsus on suunatud reguleerima juriidilise isiku sisesuhteid. Teiseks, kui juriidilise isiku asutamislepingu sõlmivad selle asutajad (ÄS § 138 lg 1 ja § 243 lg 1, *Companies Act* 2006 artikkel 8, AktG §

---

millest üks on juriidilise isiku asutamisleping, mille sõlmivad juriidilise isiku asutajad (*Companies Act* 2006 artiklid 8(1) ja 9(1), ÄS § 138 lg 1, § 243 lg 1, AktG § 28).

¹³⁶ *Salomon v Solomon* [1897] AC 22, HL.

¹³⁷ Sõltuvalt juriidilise isiku liigist tuleb vastava juriidilise isiku asutamisel asutamislepingusse märkida nii nõukogu kui ka juhatuse liikmed, nimi, asukoht ja aadress, kapitali olemasolu, kapitali suurus (ÄS § 138 lg 2, § 234 lg 2, GmbHG § 3 ning AktG § 23 lg 3, lg 4 ja lg 5, *Companies Act* 2006 artikkel 9(2)).

¹³⁸ Näiteks lähtuvad Saksamaal asutatud äriühingud oma tegevuses ainult seaduses sätestatust ning põhikirjast (BGB § 25). Eesti riigisisestes õigusnormides ei ole seda nii selgesõnaliselt välja toodu, kuid on rõhutatud õiguskirjanduses vt P. Varul jt, 2012, lk 273. P. Varul jt, 2010, lk 96, § 27, p 3.2.1 ja lk 99-101, § 28. Suurbritannia õiguskorras on samuti juriidilise isiku põhikiri ette nähtud juriidilise isiku juhtimise korraldamiseks (*Companies Act* 2006 artikkel 18(1)) ning asutamisleping on asutajate tahe juriidilise isiku asutamiseks (*Companies Act* 2006 artikkel 8(1)). Juriidilise isiku asutamislepingu tähtsuse vähenemise kohta pärast juriidilise isiku registreerimist vt K. Saare jt, 2015, lk 106, p 430. P. Varul jt, 2012, lk 273-274.

¹³⁹ Selle kohta, et mõlemas toimingus sisaldub tahteavaldus suunatud kindla õigusliku tagajärje kaasatoomisele vt A. C. Johnston, B. Markesinis and H. Unberath. *The German Law of Contract: A Comparative Treatise*. 2nd ed. Oxford and Portland, Oregon: Bloomsbury Publishing 2006, p 27. P. Varul jt, 2010, lk 96, § 27, p 3.2.

28.), siis juriidilise isiku otsuse langetavad põhikirjas või seaduses ette nähtud juriidilise isiku organid, kes on juhatus (ÄS § 180 ja § 306; BGB 26, AktG § 78), nõukogu (ÄS § 316; BGB 26) ning üldkoosolek (ÄS § 170 ja § 290, BGB § 26). Lisaks, nagu on leitud, kaotab juriidilise isiku asutamisleping oma tähenduse pärast juriidilise isiku registrisse kandmist, aga juriidilise isiku juhtorgani otsus omandab vastupidi tähenduse juriidilise isiku registrisse kandmisest, kuna pärast registrisse kandmist (TsÜS § 26 lg 2, *Salomon v Salomon*¹⁴⁰, AktG § 41 lg 1) muutub juriidiline isik õigus- ja teovõimeliseks¹⁴¹ ning tema tahte kujundamiseks ja realiseerimiseks kasutatakse juriidilise isiku juhtorgani otsuseid¹⁴². Selliselt erinevad juriidilise isiku asutamisleping ja juriidilise isiku juhtorgani otsus oma eesmärgi kui ka neid reguleerivate sätete poolest. Seetõttu ei saa juriidilise isiku juhtorgani otsust käsitada juriidilise isiku asutamislepinguna. Seega, kuna juriidilise isiku juhtorgani otsuse küsimused ei kuulu juriidilise isiku asutamislepingu regulatsiooni alla, mis on REÕS §-de 30-39 alusel kohaldamisalast välistatud, siis järelikult ei saa äriühingu juhtorgani otsust kui juriidilise isiku asutamislepingut välistada REÕS §-de 30-39 kohaldamisalast.

Lisaks juriidilise isiku asutamislepinguga seonduvatele küsimustele ei kohaldata REÕS § 30-39 sätestatud kollisiooninorme juriidilise isiku organite ja osanike või liikmete isiklikule seadusest tulenevale vastutusele juriidilise isiku kohustuste eest. Eesti, Saksa ja Suurbritannia õiguskordades on juriidilise isiku osanike või juhatuse liikme vastutust reguleerivate sätete eesmärk tagada juriidilisele isikule õigus nõuda juriidilise isiku organite poolt seadusest tulenevate kohustuste rikkumisel tekitatud kahju.¹⁴³ Selliselt, kui juriidilise isiku juhtorgan ei täida temale seadusest või juriidilise isiku põhikirjast tulenevaid kohustusi ning sellega tekitab

---

¹⁴⁰ *Salomon v Salomon* [1897] AC 22, HL.

¹⁴¹ Juriidilise isiku õigus- ja teovõime saamisest peale registreerimist vt lähemalt nt B. Hannigan, 2012, para 1-37. P. Varul, 2010, lk 82, § 24, p 3.3.1.1, lk 93, § 26, p 3.4.

¹⁴² Juriidilise isiku juhtorgani otsuse kui juriidilise isiku tahte väljendamise viisi kohta vt lähemalt *Multinational Gas and Petrochemical Co v Multinational Gas and Petrochemical Services Ltd* [1983] BCLC 46. P. Varul jt, 2012, lk 287, p 7.1. P. Varul jt, 2010, lk 118, § 33, p 3.1. K. Saare jt, 2015, lk 186, p 882. P. Bassenge, et al. (Hrsg.), 2015, § 21, Rn 14-16.

¹⁴³ Nii näiteks vastavalt TsÜS 37 lg-le 1 juriidilise isiku juhtorgani liikmed, kes on oma kohustuse rikkumisega on tekitanud kahju juriidilisele isikule, vastutavad juriidilise isiku ees. Samuti vastutavad Saksamaal äriühingu juhatuse liikmed äriühingule tekitatud kahju eest, kui juhatus ei täita oma kohustusi korraliku ettevõtja hoolsusega (GmbHG § 4393, AktG § 93). Suurbritannia õiguskorras on juriidilise isiku juhatuse vastutuse küsimuses sarnane regulatsioon Eesti ja Saksa õiguskordadele vt *Companies Act* 2006 artiklid 171-177.

juriidilisele isikule kahju, võib juriidiline isik nõuda juhatuse liikmelt kahju hüvitamist¹⁴⁴ Kuna juriidilise isiku vastutust reguleerivad sätted on suunatud reguleerima aluseid, millal ühingu organ vastutab tekitatud kahju eest, ning ei ole seotud juriidilise isiku juhtorgani otsuse tegemisele kehtestatud kindlate vormi- ja sisunõuetega, siis tuleb välistada ka seotus juriidilise isiku organite vastutuse ja juriidilise isiku juhtorgani otsuse vahel. Seega võib järeldada, et küsimust juriidilise isiku juhtorgani otsuse kohta ei saa kvalifitseerida juriidilise isiku organi vastutuse küsimusena.

Eeltoodud analüüsist tuleb järeldada, et Eesti, Suurbritannia ja Saksamaa juriidilise isiku asutamislepingu ning juriidilise isiku organite vastutuse regulatsioon ei ulatu reguleerima juriidilise isiku juhtorgani otsuse ja selle kehtivuse küsimusi. Kuna äriühingu juhtorgani otsuse küsimust ei saa kvalifitseerida juriidiliste isikute asutamislepinguna või juriidilise isiku organite vastutuse küsimusena REÕS § 30 tähenduses, siis järelikult ei ole ka juriidilise isiku otsuse kehtivuse küsimus REÕS §-des 30-39 sätestatud kollisiooninormide ulatusest automaatselt välistatud. Arvestades, et § 30-39 kohaldamisalasse kuuluvad lepinguõiguslikud küsimused ning käesoleva töö alaosa järeldus ei välistanud äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimust REÕS § 30-39 kohaldamisalast, siis käsitletakse järgnevas alaosas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimust kui lepinguõiguslikku küsimust REÕS tähenduses.

1.2.2. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui REÕS-i 6. osa 1. peatüki 1. alaosa kohaldamisalasse kuuluv lepinguõiguslik küsimus

REÕS 6. osa 1. peatüki 1. jaos reguleeritakse lepingulistele võlasuhetele kohalduva õiguse määramist. Arvestades, et nii Eesti kui ka Saksa õiguskirjanduses on juriidilise isiku juhtorgani otsus ja leping käsitletav tehinguna,¹⁴⁵ siis ei tohi automaatselt öelda, et juriidilise isiku otsusele ei saa kohaldada lepingut reguleerivaid sätteid ega kohaldada juriidilise isiku juhtorgani otsusele võlaõiguslike suhete kohta sätestatud REÕS tähenduses. Seega käsitletakse järgnevalt juriidilise isiku juhtorgani otsust kui lepinguõiguslikku suhet. Selleks, et vastata küsimusele,

---

¹⁴⁴ Vt lähemalt millal juriidiline isik võib nõuda enda juhatusest kahju hüvitamist P. Varul jt, 2010, lk 136-138, § 37. B. Hannigan, 2012, pp 301-313.

¹⁴⁵ F. J. Säcker *et al.* (Hrsg.). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Bd. 1. 3. Aufl. München: Beck 1993, S 481, § 32, Rn 17. N. Habermann, *et al.* (Hrsg.), 2003, S 178, § 32, Rn 37. P. Bassenge, *et al.* (Hrsg.), 2015, § 32, Rn 21. P. Varul jt, 2012, lk 287, p 7.1. K. Saare jt, 2015, lk 186, p 882.

kas läbi lepingulistele suhetele kohalduva õiguse saab määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust, tuleb analüüsida lepingu ja juriidilise isiku juhtorgani otsuse elemente ning millises ulatuses peetakse äriühingu juhtorgani poolt langetavaid otsuseid lepingulisteks suheteks. Kuna Eesti rahvusvahelises eraõiguses ei ole REÕS instituutide tõlgendamisel ranget nõuet, et REÕS-s sisalduvate õigusnormide kvalifitseerimine peab toimuma Eesti materiaalõiguse alusel,¹⁴⁶ siis analüüsitakse lepingu ja juriidilise isiku juhtorgani otsuse elemente ning millises ulatuses peetakse äriühingu juhtorgani poolt langetavaid otsuseid lepingulisteks suheteks Eesti, Suurbritannia ja Saksa riigisiseses materiaalõiguses. Juhul kui Eesti, Suurbritannia ja Saksa riigisiseses materiaalõiguses on äriühingu juhtorgani otsus käsitatav lepingulise suhtena, siis saab määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust lepingulistele suhetele kohaldatavate sätete alusel.

Nii Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia õiguskordades toimub lepinguliste suhete tekkimine pakkumuse esitamise ja sellele nõustumise andmisega.¹⁴⁷ Lepinguliste suhete tekkimiseks peavad pakkumuse ja nõustumise väljendavad isikud vahetama vastassuunalised tahteavaldused (näiteks müüja kavatseb müüa eseme ning ostja kavatseb osta eseme). Kui aktseptant ja oferent on vahetanud vastassuunalised tahteavaldused, siis loetakse leping sõlmituks ajast, mil pakkumuse esitaja sai kätte nõustumise.¹⁴⁸ Seega on lepingulise suhte tekkimiseks aluseks lepingulise suhte poolte vastassuunaliste tahteavalduste vahetamine. Äriühingu juhtorgani otsus rajaneb sarnaselt lepingulisele suhtele tahteavaldustel. Äriühingu juhtorgani otsus kujuneb selle organi liikmete tahteavalduste kogumist, mis on suunatud mingi

---

¹⁴⁶ Õigusnormide kvalifitseerimise kohta vt lähemalt M. Torga ja K. Jaadla, 2013, lk 602-603.

¹⁴⁷ Vastavalt VÕS § 9 lg-le 1 sõlmitakse leping pakkumuse esitamise ja sellele nõustumise andmisega. BGB § 145 alusel teeb üks pool pakkumise lepingu sõlmimiseks ning vastavalt BGB §-le 151 on leping loetakse sõlmituks, kui isik, kellele on tehtud pakkumine, võtab selle pakkumise vastu. Samuti on Suurbritannia õiguskorras leping loetakse sõlmituks, kui pakkumine on vastuvõetud. Vt J. Poole. Textbook on Contract Law, 7th ed. Oxford: Oxford Press 2004, p 28, s 2.4.1. A. Burrows. A Casebook on Contract. Oxford and Portland: Hart Publishing 2007, p 4. Lisaks rõhutakse nõustumise ja pakkumuse olulisust ka Suurbritannia kohtupraktikas vt lähemalt Wright & Co Ltd v. Maunder [1962] NZLR. 355; Wilkie v London Passenger Transport Board [1947] 1 All ER 258, Dickinson v Dodds [1876] 2 Ch D 46.

¹⁴⁸ VÕS § 9 lg 2 kohaselt on pakkumusele nõustumise andmisega leping sõlmitud ajast, mil pakkumuse esitaja nõustumise kätte sai. BGB § 151 kohaselt loetakse leping sõlmituks pakkumise vastuvõtmisega. Suurbritannia õiguskorras loetakse samuti leping sõlmituks peale pakkumise vastuvõtmist vt nt Tinn v Hoffman & Co [1873], 29 LT 271.

kindla õigusliku tagajärje saavutamisele.¹⁴⁹ Samas puudub erinevalt lepingulistest suhetes olevatest vastassuunalistest tahteavaldustest äriühingu juhtorgani otsuse puhul oferent, see tähendab isik kellele tehakse pakkumine. Äriühingu juhtorgani liige hääletab selle organi koosoleku hääletamisel oleva otsuse vastu või poolt,¹⁵⁰ et kujundada äriühingu tahet.¹⁵¹ Juriidilise isiku juhtorgani liikme hääle andmine on juriidilise isiku juhtorgani otsuse tegemisel selle juhtorgani liikme tahteavaldus, kuid selline tahteavaldus ei ole suunatud pakkumusele või nõustumisele, vaid suunatud nimelt juriidilise isiku tahte kujundamisele.¹⁵² Seetõttu kui lepingulise suhte osapooltel on tahe astuda lepingulisse suhtesse, siis äriühingu juhtorgani liikmel on tahe kujundada äriühingu tahet. Seega tekivad lepingulised suhted klassikalise pakkumise esitamise ja sellele nõustumise olemasolul. Äriühingu juhtorgani otsuse vastuvõtmise puhul puuduvad klassikalised ofert ja aktsept.

Lepingulised suhted tekivad alates momendist, kui pakkumuse saanud isik väljendab oma nõusolekut sõlmida pakkumuses märgitud tingimustel pakkumuse teinud isikuga leping (VÕS § 9 lg 1, BGB § 151). Erinevalt lepingupoolest, kellele tulevad sõlmitud lepingust otseselt õigused ja kohustused, ei teki juriidilise isiku juhtorgani otsust vastu võtvatel juhtorgani liikmetel sellest otsusest tulenevaid õigusi ega kohustusi, sest kohustused tekivad kõigepealt

---

¹⁴⁹ Vt nt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 11. juuni 2014. a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-55-14, p 20; Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 20. juuni 2013. aasta otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-72-13, p 21; 1. märtsi 2011. a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-157-10, p 12; Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 25. aprilli 2006. a otsus nr 3-2-1-38-06, p 10. *Multinational Gas and Petrochemical Co v Multinational Gas and Petrochemical Services Ltd* [1983] BCLC 46.

¹⁵⁰ Vastavalt *Companies Act* 2006 artiklile 282(2) võtab äriühingu üldkoosolek enda otsused hääletamisel. Samuti toimub Saksa ja Eesti õiguses juriidilise isiku organi otsuse tegemine hääle andmise kaudu (TsÜS § 33 lg 1, BGB § 32 lg 1). Õiguskirjanduses vt lähemalt nt Hannigan, 2012, paras 15-12, 15-13, 15-17, 15-19. P. Varul jt, 2010, lk 117-118, § 33. P. Bassenge, et al. (Hrsg.), 2015, § 32, Rn 22-23. M. Schulz, O. Wasmeier. *The Law of Business Organizations: A Concise Overview of German Corporate Law*. Heidelberg: Springer 2012 pp 49-50.

¹⁵¹ Eesti õiguses on Riigikohus rõhutanud, et olukorras kus äriühingu nõukogu esitab avalduse kohtusse, siis selle avalduse esitamisega teostab äriühingu nõukogu selle äriühingu tahet. Vt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 23. detsembri 1997 otsus nr 3-2-1-139-97. Juriidilise isiku juhtorgani hääle andmise kui juriidilise isiku tahte väljendamise kohta vt Suurbritannia õiguse kohta vt D. Kershaw. *Company Law in Context: Text and Materials*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press 2012, pp 109-111. K. Saare, 2004, lk 143. P. Varul jt, 2012, lk 287, p 7.1. P. Varul jt, 2010, lk 118, § 33, p 3.1. K. Saare jt, 2015, lk 186, p 882. P. Bassenge, et al. (Hrsg.), 2015, § 21, Rn 14-16.

¹⁵² K. Saare leiab, et juriidilise isiku organi liikmed tegutsevad otsuse hääletamisel juriidilise isiku huvides, mitte aga enda isiklikes huvides. Juhul kui juriidilise isiku juhtorgani liige tegutseb otsuse hääletamisel oma isiklikes huvides, siis on see juhtorgani liikme kohustuste rikkumine juriidilise isiku ees. K. Saare. *Eraõigusliku juriidilise isiku organi liikmete õigussuhted*. – *Juridica* 2010 VII, p 484.

juriidilisel isikul.¹⁵³ Näiteks juhul kui Eesti aktsiaseltsi üldkoosoleku hääletusele pannakse ettepanek maksta aktsionäridele dividendi ja nõutav arv hääli antakse hääletamisel selle ettepaneku poolt, siis on dividendi maksmise otsus aktsiaseltsi tahteavaldus kui iseseisva õigussubjekti tahteavaldus. Selle otsuse vastuvõtmine tekitab aktsionäri ja ühingu vahele võlasuhte, millest tekivad pooltele õigused ja kohustused ning millest aktsiaseltsile tuleneva kohustuse täitmist võib aktsionär nõuda ÄS § 279 lg 1 alusel.¹⁵⁴ Selle otsuse täitmist ei saa aktsionär nõuda selle otsuse poolt hääletanud teiselt aktsionärielt. Juriidilise isiku juhtorgani otsuse vastuvõtmisel tekivad kohustused ja õigused juriidilisel isikul,¹⁵⁵ mitte juriidilise isiku organi liikmetel isiklikult nagu see toimub lepingulise suhte osapooltel.

Lepingulise suhte tekkimiseks on lisaks aktsepti ja oferdi olemasolule vajalik lepingulise suhte osapoolte tahteavalduste kokkulangemine.¹⁵⁶ Lepingupooled peavad lepingu sõlmimisel kokkuleppe saavutama olulistes tingimustes ning nende lahknemise tagajärjeks on õiguslike tagajärgede mittesaabumine.¹⁵⁷ Juriidilise isiku juhtorgani otsuse vastuvõtmiseks ei ole vaja kõiki selle juhtorgani liikmete tahteavalduste kooskõlastamist. Juriidilise isiku otsuse

---

¹⁵³ Äriühingu puhul on tema seaduslik esindaja kolmandate isikutega selle äriühingu juhatuse liige. Vastavalt TsÜS § 31 lg-le 5 loetakse juriidilise isiku organi tegevus juriidilise isiku tegevuseks. Samuti omistatakse Suurbritannia juriidilise isiku juhatuse teod sellele juriidilisele isikule, kelle nimel juhatus tegutseb vt *Man Nutzfahrzeuge AG v Freightliner Ltd* [2005] EWHC 2347; *Williams v Natural Life Health Foods Ltd* [1998] 1 BCLC 689, HL; *Standard Chartered Bank v Pakistan National Shipping Corp* [2003] 1 BCLC 244, HL. Lisaks vt B. Hannigan, 2012, pp 71-72, para 3-66.

¹⁵⁴ Riigikohus on oma otsuses rõhutanud, et kui äriühingu üldkoosolek võtab vastu otsuse dividendi väljamaksmiseks, siis selle otsuse alusel tekib äriühingu ja aktsionäri vahel dividendi maksmisele suunatud võlasuhe, mille täitmist on aktsionär õigustatud nõudma ÄS § 279 lg 1 alusel. Vt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 10. veebruari 2004 kohtuotsus nr 3-2-1-16-04, p 15.

¹⁵⁵ Juriidilise isiku kohustuste tekkimise viisi kohta vt lähemalt B. Hannigan, 2012, p 53, para 3-1, pp 33-40. P. Varul jt, 2010, lk 100, § 31, p 3.5.

¹⁵⁶ Oluline on seaduses sätestatud põhimõte, mille kohaselt on lepingu sõlmituks lugemise tingimuseks poolte vastastikune soov sõlmida leping.. Näiteks VÕS § 9 lg 1 kohaselt sõlmitakse leping kui lepingupooled saavutanud kokkuleppe. BGB § 154 kohaselt loetakse leping mittesõlmituks, kui pooled ei ole kokku leppinud lepingu kõikides p-des. Vt lähemalt P. Varul jt (koost), 2006, lk 41, § 9, p 1. Tahteavalduste kokkulangemise kohta lepingulises suhtes Suurbritannia kohtupraktikas nt *Balfour v Balfour* [1919] 2 KB 571, 578; *Buckpitt v Oates* [1968] 1 AL ER 1145; *Jones v Padavatton* [1969] 1 WLR 328

¹⁵⁷ Vastavalt BGB §-le 154 ning VÕS § 9 lg-le 3 ei loeta lepingut sõlmituks enne, kui nendes tingimustes on kokkuleppe saavutatud. Suurbritannia õiguses kehtib sama reegel vt lähemalt Sir J. Beatson. A. Burrows. J. Cartwright. *Anson's Law of Contract*, 29th ed. Oxford: Oxford University Press 2010, p 254.

vastuvõtmine toimub häälteenamuse põhimõtte alusel.¹⁵⁸ Isegi kui puudub kõikide juhtorgani liikmete tahteavalduste kokkulangemine, siis see ei takista juriidilise isiku juhtorgani otsuse vastuvõtmist, kui häälteenamuse eeldus on täidetud. Seetõttu võib teiseks erinevuseks lepingulise suhte ja juriidilise isiku otsuse vahel tuua tahteavalduste kokkulangemise erineva regulatsiooni.

Samuti iseloomustab Eesti, Saksa ja Suurbritannia õiguskordades lepingulisi suhteid privaatautonomia põhimõtte, mis eelkõige väljendub lepinguvabaduse printsiibis.¹⁵⁹ Lepinguvabaduse printsiip võimaldab valida, kellega, millist liiki ning millistel tingimustel tehinguid teha. Nii väljendub lepinguvabadus kolmes vabaduses: sõlmimis-, sisu- ja vormivabaduses.¹⁶⁰ Vormi-, sisu- ja sõlmimisvabaduse printsiibid on äriühingu juhtorgani otsuse puhul tundmatu ja võõrad printsiibid ning seda alljärgnevatel põhjustel.

VÕS kommentaarides seletatakse, et vormi-, sisu- ja sõlmimisvabaduse printsiip annab lepingusse astuvale õigussubjektile vabaduse ise otsustada, kas leping sõlmida või mitte, samuti millistel tingimustel ning vormis sõlmida.¹⁶¹ Lepingupool võib vabalt otsustada, kas sõlmida üürileping pakutud tingimustel või loobuda sellest pakkumusest ning otsida teisi variante, kas osta ühes poes või teises poes esemed ning müüjal on vabadus otsustada, kas müüa sellele ostjale esemed või keelduda müümast. Õiguskirjanduses leitakse, et sõlmimisvabadusega tagatakse õiguslikult lepingulise suhte osapoolte soovitud tagajärje saabumine.¹⁶² Juriidilise isiku juhtorgani otsuse vastuvõtmisel ei ole osaleval juriidilise isiku juhtorgani liikmel tagatud sarnast vabadust, mille tagab sõlmimisvabaduse printsiip lepingulise suhte puhul. Äriühingu juhtorgani otsuse puhul ei otsusta reeglina äriühingu juhtorgani liige ainuisikulist, kas otsus

---

¹⁵⁸ ÄS § 93 lg 1 kohaselt on äriühingu osanike otsus vastu võetud, kui selle poolt on antud üle poole kõigi osanike häältest. *Companies Act 2006* artikli 282(1) kohaselt on otsus loetakse vastuvõetuks, kui selle eest hääletab enamus koosolekul viibijatest. .

¹⁵⁹ Vt privaatautonomia põhimõtte ning lepinguvabaduse kohta lähemalt nt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 30. aprilli 2004 kohtuotsus nr 3-4-1-3-04, p 21. I. Kull, M. Käerdi, V. Kõve. Võlaõigus I Üldosa. Tallinn: Juura 2004, lk 49-53.Ü. Madise jt (toim.). Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2012, lk 249. Sir J. Beatson. A. Burrows. J. Cartwright, 2010, pp 4-5. C. Johnston, B. Markesinis and H. Unberath, 2006, p 47.

¹⁶⁰ Vt lepingu vormi-, sisu- ning sõlmimisvabaduse kohta I. Kull, M. Käerdi, V. Kõve. Võlaõigus I Üldosa. Tallinn: Juura 2004, lk 53-64.

¹⁶¹ P. Varul jt (koost), 2006, lk 82-83.

¹⁶² J. Kivisaari. Privaatautonomia osaühingu põhikirja kujundamisel. Magistritöö. Tallinn 2015, lk 12.

vastu võtta või mitte ning mis tingimustel.¹⁶³ Äriühingu juhtorgani otsus võetakse vastu üldjuhul häälteenamuse põhimõttega, kui selle otsuse poolt on antud üle poole äriühingu juhtorgani liikme koosolekul esindatud häältest.¹⁶⁴ Võib tuua näite, et kui äriühingu nõukogu liikmed võtavad nõukogu koosolekul vastu otsuse aktsiaseltsi nimel laenu võtmiseks, aga üks kolmest nõukogu liikmetest on selle otsuse vastu, siis vaatamata tema vastuväitele võetakse otsus vastu, kui selle otsuse poolt hääletavad ülejäänud nõukogu liikmed.¹⁶⁵ Selliselt osutub vastu hääletanud äriühingu nõukogu liige seotuks tahte vastaselt tehinguga, mille sõlmimist äriühingu poolt ta ei soovinud. Samuti ei vasta otsuse sisu selle äriühingu juhtorgani liikme tahtele. Seetõttu lepingu sõlmimisele omane sisu- ja sõlmimisvabaduse idee, et lepingud sõlmitakse poolte vaba tahte alusel, ei laiene juriidilise isiku juhtorgani otsusele.

Lepingu sõlmimisel on lisaks sõlmimisvabadusele keskseks printsibiiks lepingupoolte võrdsus, et isikud on läbirääkimisel ja lepingu sõlmimisel üldjuhul võrdsed.¹⁶⁶ Äriühingu juhtorgani puhul puudub juhtorgani liikmete võrdsus, sest näiteks sõltub äriühingu üldkoosoleku otsuse vastuvõtmine üldkoosoleku liikme osaluse suurusest. See tähendab, et kui juriidilise isiku juhtorgani koosolekul pannakse hääletusele ettepanek maksta osanikele dividendi ning selles ühingus on ainult kaks osanikku (ühel osanikul on 70% osalus ühingus ning teisel on ainult 30% osalus) ning enamusosanik hääletab ettepaneku poolt, siis otsus võetakse vastu vaatamata sellele, et teine vähemosanik ei nõustunud ettepanekuga ning hääletas vastu. Seega ei ole vähemososalusega ning enamusosalusega juriidilise isiku üldkoosoleku liikmed võrdsed nagu lepingupooled lepingu sõlmimisel.

---

¹⁶³ Juriidilise isiku juhtorgan tegutseb reeglina otsuse vastuvõtmisel kollegiaalselt, välja arvatud kui juhtorgan on üheliikmeline. Vt juriidilise isiku kollegiaalse tegutsemise viisi kohta nt K. Saare, 2004, lk 153. D. Kershaw, 2012, pp 89, 438. P. Bassenge, et al. (Hrsg.), 2015, § 32, Rn 24-28.

¹⁶⁴ ÄS § 174 lg 1 sätestab, et osanike otsus on vastu võetud, kui selle poolt antakse üle poole osanike koosolekul esindatud häältest, kui seaduses või põhikirjas ei ole ette nähtud suurema häälteenamuse nõuet. Companies Act 2006 artikli 282(1) kohaselt talinetaoline otsus võetakse vastu äriühingu juhtorgani poolt lihthäälteenamusega. GmbHG § 47 lg 1 ning AktG § 133 lg 1 sätestavad, et ühingu üldkoosolek võtavad vastu otsuse häälteenamusega.

¹⁶⁵ Näiteks ÄS § 317 kohaselt on aktsiaseltsi nõukogu nõusolek vajalik aktsiaseltsi nimel tehingute tegemiseks, mis väljuvad igapäevase majandustegevuse raamest, eelkõige tehingute tegemiseks, millega kaasneb laenude ja võlakohustuste võtmine, mis ületavad selleks majandusaastaks ettenähtud summat, ettevõtte juhtimise volitusi või laenude andmine ja võlakohustuste tagamine, kui see väljub igapäevase majandustegevuse raamest.

¹⁶⁶ Lepingulise suhte osapoolte võrdsuse kohta vt I. Kull. Lepinguvabaduse põhimõte Euroopa Ühtlustusvas tsiviilõiguses ja Eesti tsiviilõiguse reform. Riigikogu Toimetised. 2000. Arvutivõrgus: <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11508&op=archive2>, (02.05.2016). Sir J. Beatson. A. Burrows. J. Cartwright, 2010, p 375. C. Johnston, B. Markesinis and H. Unberath, 2006, p 70.

Võimatus käsitada äriühingu juhtorgani otsust lepingulise suhtena seisneb ka kehtetuse ja tühisuse tunnistamise regulatsioonide erinevuses.¹⁶⁷ Nii lepingulised suhted kui ka juriidilise isiku otsus on kehtivad seni, kuni nimetatud tehingud vastavad seaduses sätestatud nõuetele. Nimetatud nõuete eiramisel on tehing puudusega ning taolise tehingu üheks võimalikuks tagajärjeks on selle kehtetus või tühisus. Selliselt võib lepinguliste suhete kehtivust ohustada lepingupoole eksimus, pettus, ähvardamine, mis viivad lepingulised suhted tühistamiseni.¹⁶⁸ Samas ei oma äriühingu juhtorgani otsuse puhul eksimuse, pettuse, ähvarduse või vägivalla olemasolu otsest mõju äriühingu juhtorgani otsuse tühistamisele.¹⁶⁹ Kuna äriühingu juhtorgani otsused võetakse vastu häälteenamuse põhimõttel, ning tuginedes häälte tühisusele või kui organi liige tühistab tema poolt antud hääled, siis loetakse, et otsuse tegemisel ei ole ainult neid hääli antud. Seega ei kaasne vastava tuginemise või avalduse tegemisega automaatselt äriühingu juhtorgani kõigi liikmete tahteavalduste kehtetust. Hääle või häälte tühisusel või tühistamisel võib olla mõju otsuse kehtivusele üksnes juhul, kui tühisused või tühistatud hääled mõjutasid kas otsuse tegemise võimalikkust või otsuse sisu oleks olnud teistsugune. Seega ei ole eksimusel, pettusel või ähvardusel sellist otsest mõju äriühingu juhtorgani otsuse tühistamisele nagu on lepinguliste suhete tühistamisele.

Lepingulise suhte ja äriühingu juhtorgani otsuse tühistamine eksimuse, pettuse, ähvarduse või vägivalla mõjul ei ole ainus erinevus lepingulise suhte ja äriühingu juhtorgani otsuse vaidlustamisel. Reeglina toimub lepingulise suhte tühistamine ühe poole tahteavalduse alusel. Juriidilise isiku organi otsuse korral nõuab seadus otsuse tühisusele kohtulikku kontrolli. Lepingulise suhte tühisusele saab tugineda, ilma et kohus peaks olema selleks tühisuse eelnevalt tuvastanud. Äriühingu juhtorgani otsuse puhul saab organi otsuse tühisusele ja kehtetusele

---

¹⁶⁷ Vt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 1. märtsi 2011 otsus nr 3-2-1-157-10, p 12.

¹⁶⁸ TsÜS § 90 sätestab, et tehingu, mis on tehtud olulise eksimuse, pettuse, ähvarduse või vägivalla mõjul, võib seaduses sätestatud korras tühistada. Vastavalt TsÜS §-le 98 toimub tehingu tühistamine avalduse tegemisega teisele poolele. Seega toimub tehingu tühistamine kohtuväliselt. Samuti võib Saksa ning Suurbritannia õiguskordades lepingu osapool tühistada enda tahteavaldus eksimuse, pettuse, ähvarduse või vägivalla mõjul (BGB § 119, § 123; North Ocean Shipping Co, Ltd v Hyndai Constraction Co, Ltd, The Atlantic Baron [1979] 1 QB 705; Raffles v Wichelhaus [1864] 2 H&C 906; Universe Tankships of Monrovia v International Transport Workers Federation [1983] 1 AC 366)

¹⁶⁹ Vt lähemalt eksimuse, pettuse, ähvarduse või vägivalla mõju kohta juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusele. P. Varul jt, 2012, lk 288. N. Habermann, *et al.* (Hrsg.), 2003, S 176, § 32, Rn 30. P. Bassenge, *et al.* (Hrsg.), 2015, S 43, § 32, Rn 8.

tugineda üksnes siis, kui kohus on organi otsuse tühisuse tuvastanud või otsuse kehtetuks tunnistanud (TsÜS § 38 lg 2). Seetõttu on juriidilise isiku organi otsuste kehtetuse regulatsioon allutatud erinevalt lepingulisest suhtest kohtulikule kontrollile.¹⁷⁰

Kokkuvõtvalt saab järeldada, kuigi äriühingu juhtorgani otsus kui ka lepingulised suhted rajanevad mõlemad tahteavaldustel ning on oma olemuselt mitmepoolsed tehingud, puuduvad äriühingu juhtorgani otsusel suures osas lepingulisele suhtele omased tunnused. Äriühingu juhtorgani otsuse kui mitmepoolse tehingu eripära seisneb selles, et äriühingu juhtorgani otsuse puhul ei ole oluline tahteavalduste täielik kokkulangemine nagu see on kohustuslik lepingulise suhte puhul. Samuti erinevalt lepingulise suhte osapooltest ei teki otsuse vastuvõtmisega juhtorgani liikmel sellest vastuvõetavast otsusest kohustusi ega õigusi. Lepingulises suhtes on keskseks printsiibiks sõlmimisvabadus, mida juriidilise isiku juhtorgani otsuse puhul ei ole. Erinevad on ka juriidilise isiku juhtorgani otsuse ja lepingu eesmärgid tsiviilkäibes. Seega tuleb järeldada, et juriidilise isiku juhtorgani otsust ei saa käsitleda lepingulise suhtena ega määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust lepinguliste suhetele kohalduva õiguse alusel REÕS tähenduses.

---

¹⁷⁰ Juriidilise isiku organi otsuste kehtetuse tunnistamise erisuste kohta vt A. Vutt. Äriühingu organi otsuse vaidlustamisega seotud probleeme. – *Juridica* 2005 I, lk 54. P. Varul jt, 2010, lk 147, § 38, p 3.1.

II. ÄRIÜHINGU JUHTORGANI OTSUSE KEHTIVUSELE KOHALDUVA ÕIGUSE MÄÄRAMINE EL RAHVUSVAHELISE ERAÕIGUSE ÕIGUSAKTIDE ALUSEL

2.1. Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni kohaldamisalast välja jäetud ühinguõiguslikud küsimused

Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) kohaselt ei kohaldata konventsiooni sätteid äriühinguõiguse ning muid juriidilisi isikuid ja organiseeritud isikute ühendusi käsitleva õiguse alla kuuluvate küsimuste suhtes, nagu näiteks asutamine registreerimise teel või muul viisil, teo- ja õigusvõime, struktuur või äriühingute ning muude juriidiliste isikute ja organiseeritud isikute ühenduste likvideerimine ning osanike ja liikmete kui niisuguste isiklik vastutus äriühingu, muu juriidilise isiku või ühenduse kohustuste eest. Rooma I määruse Art 1(2)(f) kohaselt jäetakse määruse reguleerimisalast välja küsimused, mida reguleerib äriühinguõigus ning muid juriidilisi isikuid ja organiseeritud isikute ühendusi käsitlev õigus, näiteks äriühingute ja muude juriidiliste isikute või organiseeritud ühenduste asutamine registreerimise teel või muul moel, nende õigus- ja teovõime, sisemine struktuur või lõpetamine ning osanike ja juhtide isiklik vastutus äriühingu, muu juriidilise isiku või ühenduse kohustuste eest. Eelmisest tulenevalt võib esmapilgul asuda seisukohale, et Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art 1(2)(f) sisalduva regulatsiooniga jäetakse selle reguleerimisalast välja kõik ühinguõiguslikud küsimused ning järelikult äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust puudutavad õigusküsimused. Vaatamata sellele, et Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art 1(2)(f) jätavad määruse ja konventsiooni kohaldamisalast välja jäetud ühinguõiguslike küsimuste loetelu lahtiseks, ei tähenda see, et ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivus langeb selgelt Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art 1(2)(f) alla. Seetõttu ei saa automaatselt Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni kohaldamisalast välja jätta äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust puudutavad õigusküsimused.

Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määratlemiseks tuleb järelikult selgitada, kas Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni kohaldamisalast välja jäetud küsimuste hulka kuulub ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivus või mitte. Seega käesolevas alapeatükis leiab analüüsimist Rooma konventsiooni Art-s 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art-s 1(2)(f) sisalduv määratlus ning kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivus langeb nende artiklite reguleerimisalasse või mitte. Rooma I määruses ja Rooma konventsioonis sisalduvad mõisted on Euroopa Liidu õiguse autonoomsed mõisted, mille tõlgendamisel on Euroopa Kohus korduvalt viidanud liikmesriikide õiguskordade ühistele põhimõtetele ning lähtunud neist

mõistete autonoomsel sisustamisel.¹⁷¹ See tähendab, et Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art 1(2)(f) kohaldamisel ei saa nimetatud õigusaktidest tulenevat mõistet samastada ühe liikmesriigi õigussüsteemist tulenevate sarnaste mõistetega.¹⁷² Järelikult tuleb Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art 1(2)(f) tõlgendamisel pooldada käsitlust, mis vastaks võimalikult suures ulatuses Rooma konventsiooni Art-s 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art-s 1(2)(f) kasutatud õigusinstituutide materiaaõiguslikule sisule liikmesriikides. Seetõttu leiab käesolevas alapeatükis analüüsimist Rooma konventsiooni Art-s 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art-s 1(2)(f) sisalduvate mõistete määratlus Euroopa Liidu liikmesriikide materiaaõiguses Eesti, Saksa ning Suurbritannia materiaaõiguse näitel, et vastata küsimusele, kas vastavates õiguskordades Rooma konventsiooni Art-s 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art-s 1(2)(f) sisalduv regulatsioon hõlmab ka äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimust. Arvestades ühenduse õiguse ühetaolise tõlgendamise põhimõtet ning et Rooma I määruse eelnimetatud sätte sõnastus kattub Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) sõnastusega,¹⁷³ siis järgnevalt toodud analüüs kehtib võrdselt nii Rooma konventsiooni kui ka Rooma I määruse kohta.

Rooma I määruse Art 1(2)(f) on esitatud näitlik loetelu, mille kohaselt Rooma I määruse kohaldamisalast jäetakse välja äriühingute ja muude juriidiliste isikute või organiseeritud ühenduste teke registreerimise teel või muul moel. Eesti, Saksa ja Suurbritannia riigisisese õiguses juriidilise isiku asutamist registreerimise teel või muul moel tähendab teatud toimingute tegemist, mis lõpeb juriidilise isiku kandmisega juriidilise isiku kohta käivasse registrisse.¹⁷⁴ Reeglina juriidilise isiku tekke registreerimise teel hõlmab asutamiseks vajaliku tehingu tegemist (asutamislepingu sõlmimine või asutamisotsuse tegemine koos põhikirja koostamisega), kapitaliühingute puhul sissemaksete tegemist ning avalduse esitamist registrile

---

¹⁷¹ Vt näiteks ECJ *Eurocontrol*, p 3; ECJ 16.12.1980, 814/79, *Netherlands State v Reinhold Rüffer*, p 11; ECJ 22.02.1979, 133/78, *Gourdain v Nadler*, p 3.

¹⁷² M. Skydło selgitab, et Euroopa Liidu õigusaktides sisalduvad mõisted tuleb tõlgendada autonoomselt eeldusel, et õigusakt ise ei määratle mõistet. Vt lähemalt M. Skydło. *Process of Granting Exclusive Rights in the Light of Treaty Free Movement Rules*. – *German Law Journal* Vol 12 2011 No 7, p 1412.

¹⁷³ Vt Rooma konventsiooni Art-s 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art-s 1(2)(f) analüüsi kohta lähemalt G-P. Calliess (ed.). *Rome Regulations. Commentary on the European Rules of the Conflict of Laws*. Kluwer Law International, 2011, p 49.

¹⁷⁴ Vt Juriidilise isiku asutamise kohta inkorporeerimise kaudu lähemalt M. Andenas, F. Wooldridge, 2012, p 73. B. Hannigan, 2012, p 3, para 1-2. P. Varul jt, 2010, lk 73. A. Cahn. D. C. Donald, 2010, pp 31, 34.

juriidilise isiku registrisse kandmiseks.¹⁷⁵ Õiguskirjanduses rõhutatakse, et kui juriidilise isiku kohta on tehtud registris kanne, siis sellega saavutatakse juriidilise isiku asutamise eesmärk.¹⁷⁶ Reeglina toimub Eesti, Saksa ja Suurbritannia riigisiseses õiguses juriidilise isiku asutamine ilma juriidilise isiku juhtogani otsuse mõjuta, sest juriidilise isiku asutamisel juriidilisel isikul ei ole veel isegi täielikku õigus- ja teovõimet, mis väljendavad juriidilise isiku tahet juhtogani otsuste vastuvõtmise kaudu. Lisaks puudub juriidilise isiku asutamiseks vajadus juriidilise isiku juhtogani otsuse järele. Eelnevast selgub, et nii Eesti, Saksa kui Suurbritannia õiguses on juriidilise isiku asutamist reguleerivate sätete eesmärk kehtestada juriidilise isiku asutamiseks vajalikud toimingud, mis peavad olema täidetud, et juriidiline isik saaks olla asutatud. Samas on Eesti, Saksa ja Suurbritannia materiaaõiguses juriidilise isiku juhtogani otsuse kehtivus küsimus nõuetest, mida juriidilise isiku juhtogani peavad järgima otsuse tegemisel (kvooruminõuded, juhtogani kokkukutsumise kord, häälteenamuse nõuded). Seetõttu lähtuvalt liikmesriikide õiguste üldpõhimõtetest ei kuulu Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse juriidilise isiku asutamist reguleeriva sätte alla küsimused juriidilise isiku juhtogani otsuse kehtivuse kohta. Sellest võib järeldada, et juriidilise isiku juhtogani otsuse kehtivuse küsimused ei ole välistatud Rooma konventsiooni Art-s 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art-s 1(2)(f) reguleerimisalast.

Rooma I määruse Art 1(2)(f) sisalduva loetelu kohaselt jäetakse Rooma I määruse kohaldamisalast välja ka äriühingute ja muude juriidiliste isikute või organiseeritud ühenduste õigus- ja teovõime. Eesti, Saksa ja Suurbritannia materiaaõiguse kohaselt on juriidilise isiku õigusvõime omada tsiviilõigusi ja kanda tsiviilkohustusi.¹⁷⁷ Reeglina saab õigusvõime omandamisel juriidiline isik iseseisvaks õigussubjektiks.¹⁷⁸ Selliselt võimaldab õigusvõime olemasolu konkreetses õigussuhtes kindlaks teha, kes on õigussuhtest tekkinud õiguste ja kohustuste kandjaks ehk õigussuhte pooleks - kas juriidiline isik ise või tema eest tegutsevad isikud iseseisvalt. Lisaks, õigusvõimet reguleerivate sätetega määratakse ajahetk, millest

---

¹⁷⁵ Vt juriidilise isiku asutamis menetluse kohta lähemalt B. Hannigan, 2012, pp 10-11, 90, paras 1-25, 1-30, 4-3. P. Varul jt, 2010, lk 93, § 26, p 3.4. A. Cahn, D. C. Donald, 2010, pp 31, 133-134.

¹⁷⁶ A. Cahn, D. C. Donald, 2010, p 29, 31, 34. *Companies Act* 2006 artikkel 15(1). P. Varul, 2010, lk 94, § 27, p 3.4. P. Bassenge, et al. (Hrsg.), 2015, § 21, Rn 8.

¹⁷⁷ TsÜS § 26 lg 2 kohaselt on juriidilise isiku õigusvõime võime omada tsiviilõigusi ja kanda tsiviilkohustusi. Saksa ning Suurbritannia õigusaktides puudub juriidilise isiku õigusvõime legaaldefiniitsioon. Saksa ja Suurbritannia juriidilise isiku õigusvõime kohta vt P. L. Davies, 2008, p 33, para 2-1. B. Hannigan, 2012, p 53. A. Cahn and D. C. Donald, 2010, p 98. P. Bassenge, et al. (Hrsg.), 2015, § 21, Rn 9.

arvates on võimalik rääkida juriidilisest isikust kui iseseisvast õigussubjektist ehk isiku olemasolust.¹⁷⁹ Samas on teovõime võime teha iseseisvalt ja kehtivalt tehinguid¹⁸⁰, kuna juriidilisel isikul puudub füüsilisele isikule omane tahte väljendamine, siis juriidiline isik kasutab tehingute tegemiseks juhatust.¹⁸¹ Seega määravad õigusvõimet reguleerivad sätted juriidilise isiku tsiviilõigusi ja –kohustusi, mida juriidiline isik kui õiguslik moodustis on võimeline omama. Teovõimet reguleerivad sätted on omakorda suunatud määratlemaks, kuidas juriidiline isik teeb tehinguid. Arvestades, et juriidilise isiku õigus- ja teovõimet reguleerivad sätted ei määra kriteeriume juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse saavutamiseks, siis tuleb asuda seisukohale, et juriidilise isiku õigus- ja teovõime sätted ei kattu juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse regulatsiooniga. Seega, kui kõik juriidilise isiku õigus- ja teovõime sätted ei ole suunatud juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse reguleerimisele, ei ole juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusega seonduvad küsimused välistatud Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse kohaldamisalast.

Rooma I määruse Art 1(2)(f) sisalduva loetelu kohaselt jäetakse Rooma I määruse kohaldamisalast välja äriühingute ja muude juriidiliste isikute või organiseeritud ühenduste sisemine struktuur. Eesti, Saksa ja Suurbritannia riigisiseste sätete alusel loodud juriidilised isikud saavad nagu eelnevalt märgitud kujundada tahet ning osaleda õiguskäibes ainult füüsiliste isikute kaudu. Selleks on nimetatud riikide õiguskordades ette nähtud juriidilise isiku kohustuslikuks elemendiks organite olemasolu (BGB § 26, *Companies Act* 2006 artikkel 154, TsÜS § 34 lg 1.). Õiguskirjanduses leitakse, et juriidilist isikut juhivad tema organid, mis moodustavad juriidilise isiku sisemise organisatsiooni.¹⁸² Reeglina on juriidilise isiku organid juhatus ja üldkoosolek, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.¹⁸³ Eesti, Saksa ja Suurbritannia

---

¹⁷⁹ Nt tekib Eesti juriidilise isiku õigusvõime ettenähtud registrisse kandmisest (TsÜS § 26 lg 2). Sarnaselt Eesti regulatsioonile tekib ka Suurbritannia ning Saksa ühingute õigusvõime peale ettenähtud registrisse kandmist (BGB § 21, *Companies Act* 2006 artikkel 16).

¹⁸⁰ TsÜS § 8 lg 2 kohaselt on teovõime iseseisvalt teha kehtivaid tehinguid. Samuti vt teovõime mõiste kohta õiguskirjanduses P. Varul jt, 2012, lk 264-266. K. Zweigert, H. Kötz. Introduction to Comparative Law. 3rd ed. Oxford: Clarendon Press 1998, p 348. P. Bassenge, et al. (Hrsg.), 2015, § 104, Rn 1.

¹⁸¹ Vt Juriidilise isiku juhatuse tähenduse kohta juriidilise isiku juhtimise korraldamisel lähemalt M. Andenas, F. Wooldridge. European Comparative Company Law. Cambridge: Cambridge University Press 2012, p 162. P. Varul jt, 2012, lk 287. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 6. mai 2005 otsus nr 3-1-1-137-04, p 14.3; Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 23. märtsi 2004 otsus nr 3-1-1-7-04, p 10. P. Bassenge, et al. (Hrsg.), 2015, § 21, Rn 14-16.

¹⁸² P. Varul jt, 2012, lk 278-287. B. Hannigan, 2012, p 179. P. Bassenge, et al. (Hrsg.), 2015, § 21, Rn 14-16.

¹⁸³ BGB § 26, *Companies Act* 2006 artikkel 154, TsÜS § 34 lg 1.

seadusandjad lubavad ka moodustada täiendavaid organeid, milliste moodustamine sõltub juriidilise isiku juhtorgani otsusest.¹⁸⁴ Täiendavate organite moodustamiseks peab selleks pädev juriidilise isiku juhtorgan vastu võtma otsuse vajaliku organi moodustamise kohta (*Companies Act* 2006 artikkel 21(1), *ÄS* § 175 lg 1). Eesti, Saksa ja Suurbritannia materiaa lõiguses on juriidilise isiku sisemise organisatsiooni regulatsioon loodud, et tagada õigustehnilises konstruktsioonis kindel struktuur organite näol. Selle struktuuri reguleerimise osaks on ka juriidilise isiku juhtorgani otsused sisemise organisatsiooni loomise kohta. Juriidilise isiku juhtorgani otsusele laienevad sisemise organisatsiooni loomise kohta kvooruminõuded, juhtorgani kokkukutsumise kord, häälteenamuse nõuded. Nimetatud nõuete täimisest sõltub juriidilise isiku uue organi tekkimine. Juhul kui ei ole täidetud organi loomise otsusele kehtestatud minimaalsed eeldused, siis ei saa otsust lugeda vastuvõetuks. Sellisel juhul juriidilise isiku uue organi loomine nurjub. Seega, kui Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse kohaldamisalast on välistatud kõik küsimused seoses juriidilise isiku sisemise organisatsiooniga, siis tuleb välistada ka nimetatud konventsiooni ja määruse kohaldamisalast küsimused, mis seonduvad juriidilise isiku juhtorgani sisemist struktuuri reguleeriva otsuste kehtivusega.

Rooma I määruse Art 1(2)(f) sätestab, et Rooma I määruse kohaldamisalast jäetakse välja äriühingute ja muude juriidiliste isikute või organiseeritud ühenduste lõpetamine. Eesti, Saksa ja Suurbritannia seadusandjad on ette näinud kindlad alused juriidilise isiku lõpetamiseks (*TsÜS* § 39 p 1, *BGB* § 41, *IA* 1986, s 84.). Nimetatud õiguskordades võib juriidiline isik olla lõpetatud olenevalt juriidilise isiku lõpetamise põhjustanud asjaolust: juriidilise isiku üldkoosoleku otsusega või juriidilise isiku sundlõpetamise korral. Kuna juriidilise isiku asutamine on juriidilise või füüsilise isiku tahtest sõltuv toimingute kogum, siis ka juriidilise isiku lõpetamiseks on juriidilise isiku juhtorganile tagatud võimalus vabatahtlikult lõpetada juriidiline isik. Selleks on Eesti, Saksa ja Suurbritannia õiguskordades ette nähtud juriidilise isiku juhtorgani otsus juriidilise isiku lõpetamise kohta (*TsÜS* § 39 p 1, *BGB* § 41, *IA* 1986, s 84). Juriidilise isiku lõpetamiseks on juhtorgani otsusega kehtestatud rida tingimusi, mida tuleb täita juriidilise isiku juhtorgani lõpetamisotsuse vastuvõtmisel. Need tingimused tagavad juriidilise isiku juhtorgani lõpetamisotsuse õiguspärase, mis on aluseks juriidilise isiku kustutamiseks vastavast registrist, mille tagajärjel lakkab juriidilise isiku õigussubjektsus olemast. Seega kuuluvad Eesti, Saksa ja Suurbritannia õiguskordades juriidilise isiku

---

¹⁸⁴ Näiteks võib osaühingu või tulundusühingu puhul ette näha struktuuris nõukogu (*ÄS* § 189, *TÜS* § 64). Suurbritannia osaühingu struktuuris võib ette näha organi nagu ühingusekretär (*secretary*) (*Companies Act* 2006 artikkel 270).

lõpetamisotsuse kehtivuse küsimused juriidilise isiku lõpetamise regulatsiooni alla. Kuna Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse kohaldamisalast on välistatud küsimused juriidilise isiku juhtorgani lõpetamise kohta, siis tuleb ka Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse kohaldamisalast välistada juriidilise isiku juhtorgani otsus juriidilise isiku lõpetamise kohta ning selle otsuse kehtivuse küsimused.

Rooma I määruse Art 1(2)(f) sätestab, et Rooma I määruse kohaldamisalast jäetakse välja äriühingute ja muude juriidiliste isikute või organiseeritud ühenduste osanike ja juhtide isiklik vastutus äriühingu, muu juriidilise isiku või ühenduse kohustuste eest. Eesti, Saksa ning Suurbritannia õiguskordades on juriidilised isikud õigus- ja teovõimelised iseseisvad õigussubjektid, kuid need pole aga tegutsemisvõimelised ning nende jaoks tegutsevad tema organid või nende poolt volitatud isikud. Eesti õiguskirjanduses leitakse, et juriidilise isiku ja juriidilise isiku juhtorgani liikme õigussuhte eripära seisneb selles, et juriidilise isiku organi tegevus loetakse koos kõikide tagajärgedega juriidilise isiku enese tegevuseks, sõltumata sellest, kas juhtorgani tegevus või tegevusetus on õiguspärane või õigusvastane.¹⁸⁵ Selleks, et juriidilise isiku organi tegevus oleks õiguspärane ning juriidilise isiku huvides, on Eesti, Saksamaa ja Suurbritannia õiguskordades kehtestatud kriteeriumid ja kohustused, millistest juriidilise isiku juhtorgani liikmed peavad juhinduma juriidilise isiku juhtimisel.¹⁸⁶ Juhul kui juriidilise isiku juhtorgan eirab neid kriteeriume ja kohustusi juriidilise isiku juhtimisel ning tekitab oma tegevuse või tegevusetusega kahju juriidilisele isikule, siis juriidilisel isikul on õigus tuginedes juriidilise isiku juhtorgani vastutust reguleerivatele sätetele nõuda kahju hüvitamist selle juriidilise isiku juhtorgani liikmelt. Seetõttu tagavad reeglina juriidilise isiku juhtorgani liikme vastutust juriidilise isiku ees reguleerivad sätted juriidilisele isikule võimaluse nõuda oma kohustusi juriidilise isiku ees rikkunud juhtorgani liikmetelt rikkumisega tekitatud kahju hüvitamist juriidilisele isikule (ÄS § 187, § 315, GmbHG § 43, AktG § 93, *Companies Act* 2006 artiklid 171-177). Kuna juriidilise isiku juhtorgani liikme vastutuse sätted reguleerivad aluseid juriidilise isiku juhtorgani liikme vastutusele kutsumiseks tekitatud kahju ees, aga juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus käib vormi- ja sisenõuete kohta juhtorgani poolt otsuse vastuvõtmisel ajal, siis tuleb asuda seisukohale, et kuna kõik küsimused juriidilise isiku juhtorgani liikme vastutuse kohta on välistatud Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse kohaldamisalast, siis ei saa siiski välistada Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse

---

¹⁸⁵ P. Varul jt, 2010, § 31, p 3.2.5, lk 110.

¹⁸⁶ Näiteks vastavalt ÄS § 187 lg-le peab osahinguhju juhatus täitma oma kohustusi korraliku ettevõtja hoolsusega. Sarnased nõuded esitatakse ühingu juhatusle Saksa ning Suurbritannia õiguskordades (AktG § 93, *Companies Act* 2006 artiklid 171-177).

kohaldamisalast küsimusi juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse kohta, kuna juriidilise isiku juhtorgani liikme vastutuse sätted ning juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse regulatsiooni sätted ei kattu üksteisega.

Eelnevast tuleneb, et Rooma I määruse Art 1(2)(f) ja Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) esitatud loetelu kohaselt Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni kohaldamisalast on välja jäetud ainult teatud äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust puudutavad küsimused, nagu otsus juriidilise isiku tekke, lõpetamise ning organite moodustamise kohta. Samas on Rooma I määruse Art 1(2)(f) ja Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) sõnastuses kasutatud sõna „näiteks“. Õiguskirjanduses leitakse, et selline sõnastus annab alust asuda seisukohale, et Rooma I määruse Art 1(2)(f) ja Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) kujutab endast näitlikku ja avatud loetelu õigusküsimustest, mis on reeglina reguleeritud ühinguõigusega ning järelikult need jäetakse määruse ja konventsiooni kohaldamisalast välja.¹⁸⁷ Selline sõnastus viitab mitteammendavale loetelule, mis annab alust arvata, et määruse ja konventsiooni kohaldamisalast on välistatud kõik küsimused, mida võib reguleerida näiteks Eesti, Saksa või Suurbritannia ühinguõigus. Seetõttu ei pea selleks, et teada saada, kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivus on Rooma konventsiooni või Rooma I määruse reguleerimisalas, vaatama igat ühinguõigust puuduvat küsimust eraldi (näiteks, kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidiliste isikute või organiseeritud ühenduste asutamisest) vaid piisab tuvastamisest, et tegemist on õigusprobleemiga, mida reguleerib ühinguõigus.

Eeltoodust selgub, et lähtuvalt Saksamaa, Suurbritannia ning Eesti materiaalõigusest reguleerivad äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust õigusnormid, mis kuuluvad ühinguõiguse ning muid juriidilisi isikuid ja organiseeritud isikute ühendusi käsitlevate õigusnormide hulka. Seega võib asuda seisukohale, et Rooma I määruse Art 1(2)(f) ja Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) kohaldamisalast jäeti välja äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust reguleerivad küsimused. Sellist järeldust toetab ka Giuliano-Lagarde aruanne, mille kohaselt on määruse ja konventsiooni kohaldamisalast ühinguõiguslike õigusküsimuste väljajätmise põhjuseks see, et nende küsimuste suhtes alustati eraldiseisvat ühinguõiguse harmoniseerimise protsessi.¹⁸⁸

---

¹⁸⁷ R. Plender, M. Wilderspin. *The European Private International Law of Obligations*. 3rd ed. Sweet and Maxwell: Thomson Reuters 2009, p 117.

¹⁸⁸ Vt Rooma konventsiooni selgitavat raportit Vt M. Giuliano, P. Lagarde. *Report on the Convention on the law applicable to contractual obligations*. – EÜT C 282, 31.10.1980, p 28.

Giuliano-Lagarde raporti kohaselt on Rooma I määruse Art 1(2)(f) järgi välistatud Rooma I määruse kohaldamisalast kõikvõimalikud toimingud (nagu administratiivsed, registreeringuga seotud), mis on vajalikud ühingu loomiseks, selle sisemiseks toimimiseks ja likvideerimiseks, s.t toimingud, mis langevad ühinguõiguse kohaldamisalasse. Eesmärgiks oli luua õigusnorm, mis võimalikult suures ulatuses võtaks arvesse erinevate liikmesriikide komplitseeritud ühinguõiguse mitmekesisust. Samas, need toimingud või eellepingud, mille ainukeseks eesmärgiks on luua huvitatud poolte vahele kohustusi seoses ühingu moodustamisega, ei ole välistatud Rooma I kohaldamisalast (nagu asutajate asutamislepingutega võetud kohustused ja õigused).¹⁸⁹

Kokkuvõtvalt võib asuda seisukohale, et Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art 1(2)(f) tuleb tõlgendada selliselt, et äriühingute organite otsused on nende õigusaktide kohaldamisalast välistatud, sest tegemist on küsimusega, mida reguleerib äriühinguõigus. Samas ei tohi automaatselt välistada juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimusi Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse reguleerimisalast enne kui ei ole tehtud selgeks, kas äriühingu juhtorgani otsuse autonoomsel tõlgendamisel saab kohaldada Rooma konventsioonis ja Rooma I määrukses lepingu kohta sätestatud ehk kas äriühingu juhtorgani otsuse puhul on tegemist lepinguga Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse tähenduses.

2.2. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni kohaldamisalasse kuuluv lepinguõiguslik küsimus

Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni kohaldamisalast on välistatud kõik ühinguõiguslikud küsimused. Eesti, Saksa ja Suurbritannia riigisisese õiguses äriühingu juhtorgani otsuse ja selle kehtivuse küsimused on osa ühinguõiguslikust regulatsioonist, kuid viimane ei pea tähendama sama Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni tähenduses. Euroopa Kohus on korduvalt rõhutanud, et „väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb nii Euroopa Liidu õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõttega seonduvatest nõuetest, et Euroopa Liidu õigusnormi selliseid mõisteid, mis ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele, tähenduse ning ulatuse kindlaksmääramiseks tuleb tõlgendada üldjuhul kogu liidus autonoomselt ja ühetaoliselt ning selline tõlgendus tuleb leida sätte konteksti ja asjaomase

---

¹⁸⁹ Giuliano-Lagarde report, p 12.

õigusakti eesmärgi põhjal“.¹⁹⁰ Kuna Rooma I määrus ja Rooma konventsioon reguleerivad kohalduva õiguse määramist lepingulistele suhetele, siis tuleb analüüsida võimalust kvalifitseerida äriühingu juhtorgani otsust lepingulise suhtena Rooma I määruses ja Rooma konventsiooni tähenduses. Rooma I määrus ja Rooma konventsioon reguleerivad kohalduva õiguse määramist lepingulistele suhetele. Seega leiab järgnevalt käsitletust, kas juriidilise isiku juhtorgani otsust saab käsitleda lepinguna Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni kontekstis.

Rooma I määruses ja Rooma konventsioonis puudub mõiste „leping“ definitsioon, rõhutades vaid mõiste autonoomsust. Mõiste „leping“ tõlgendamisel tuleb arvestada Euroopa Kohtu juhiseid,¹⁹¹ mille kohaselt tuleb Euroopa Liidu õiguse sätteid tõlgendades lähtuda eelkõige tõlgendatava sätte sõnastusest, kontekstist ning vastava regulatsiooniga taotletavatest eesmärkidest.¹⁹² Selleks, et määrata, kas äriühingu juhtorgani otsus on lepinguõiguslik küsimus, tuleb vaadata mõiste „lepingu“ kohta käivat kohtupraktikat. Rooma I määruse preambula p 7 kohaselt Rooma I määruse sisuline reguleerimisala ja sätted peaksid olema kooskõlas Brüssel I määrusega, seetõttu saab Brüssel I kohta käivat kohtupraktikat arvestada ka Rooma I tõlgendamisel. Jakob Handte asjas ütles Euroopa Kohus, et Euroopa Liidu õiguse ühetaoliseks kohaldamiseks¹⁹³ peab terminit “lepinguline” Euroopa Liidu õigusaktides tõlgendama autonoomselt, ilma üheleegi konkreetsele riigisisesele õigusele viitamata. Lisaks on Euroopa Kohus leidnud, et lepinguline kohustus on selline kohustus, mis lepingu sõlmimisel

---

¹⁹⁰ Vt nt EKo C-482/09, *Budějovický Budvar, národní podnik v. Anheuser-Busch Inc.*, p 29; EKo C-320/12, *Malaysia Dairy Industries Pte. Ltd v Ankenævnet for Patenter og Varemærker*, p 25; EKo C-508/12, *Walter Vapenik v. Josef Thurner*, p 23; EKo C26/13, *Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai v. OTP Jelzálogbank Zrt*, p 37; EKo C43/04, *Finanzamt Arnsberg v. Stadt Sundern*, p 24.

¹⁹¹ Üldist kehtivust omavate sätete mõiste on autonoomne ning Euroopa Kohus on mitmel korral rõhutanud, et Euroopa Liidu määruste sätteid, sh neis kasutatud mõisteid, peab tõlgendama kooskõlas Euroopa Liidu määruste süsteemiga ja eesmärkidega.

¹⁹² Vt EKo 10.03.2005, C-336/03, *easyCar (UK) Ltd v. Office of Fair Trading*, p 21.

¹⁹³ Ühenduse õiguse ühetaoline kohaldamine on vajalik saavutamaks liikmesriikide ja puudutatud isikute õiguste ja kohustuste võrdsust ja ühetaolisust. Nimetatud põhimõtte olulisust on Euroopa Kohus rõhutanud näiteks lahendites ECJ 14.10.1976, 29/76, *LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG v Eurocontrol*, para 3; 149; ECJ 17.06.1992, C-26/91, *Jakob Handte & Co. GmbH v Traitements Mécano-chimiques des Surfaces*, para 10; ECJ 21.06.1978, 150/77, *Ott*, paras 14-16, 19; ECJ 22.03.1983, 34/82, *Peters v ZNAV*, para 9-10; ECJ 08.03.1988, 9/87, *Arcado v Haviland*, paras 10-11.

võetakse lepingupoolelt vabatahtlikult.¹⁹⁴ Õiguskirjanduses on väljendatud seisukohta, et terminit “leping” Brüssel I määruse tähenduses tuleb liikmesriikide riigisisese õigusega laiendavalt tõlgendada ning et lepingu märksõnadeks on valik, pühendumus ja koostöö.¹⁹⁵

Äriühingu juhtorgani otsuse õigusliku olemuse kohta puudub Euroopa Kohtu praktika, seega tuleb lähtuda äriühingu juhtorgani otsuse tõlgendamisel Euroopa Liidu liikmesriikide üldpõhimõtetest. Euroopa Liidu liikmesriikides on samas äriühingu juhtorgani otsuse olemus sarnane lepingule antud märksõnadega, see tähendab pühendumus, koostöö ja valik. Ühingu juhtimisel peavad äriühingu juhtorganid tegutsema ühingu huvides parimal viisil ning heas usus, mis tähendab ilmutama hoolsust ning eelistama ühingu huve isiklikele või kolmandate isikute huvidele (TsÜS § 35, ÄS § 187, § 315, GmbHG § 43, AktG § 93, *Companies Act* 2006 artiklid 171-177).¹⁹⁶ Samuti on äriühingu juhtorgani liikmetel kohustus arvestada üksteise õigustatud huve korrelatsioonis nende mõjuga ühingule.¹⁹⁷ Kuna juriidilist isikut juhitakse juriidilise isiku juhtorgani otsustega, siis peavad juriidilise isiku juhtorganid ka juriidilise isiku juhtorgani otsuse vastuvõtmisel ilmutama hoolsust ning koostööd. Seetõttu väljenduvad äriühingu juhtorgani liikmed otsuse vastuvõtmisel sarnaselt lepingulisele suhtele koostööd omavahel. Seega võib järeldada, et äriühingu juhtorgani otsuse vastuvõtmist iseloomustavad sarnased omadused nagu lepingulise suhte juures: pühendumus ja koostöö.

Samas puudub aga äriühingu juhtorgani otsuse vastuvõtmisel äriühingu juhtorgani liikmel vabatahtlikkus ehk valik. Eesti, Saksa ning Suurbritannia õiguskirjanduses rõhutatakse, et lepingulise suhte osapooled on seotud lepingulisest suhtest tulenevate kohustustega vabatahtlikult.¹⁹⁸ See tähendab, et lepingust tulenevad õigused ja kohustused vastavad lepingu osapoole avaldatud tahteavaldusele siduda end vastavate kohustustega ning omandada

---

¹⁹⁴Vt EKo C-26/91, *Jakob Handte & Co. GmbH v. Traitements Mecano-chimiques des surfaces, SA*, 1992, ECR I-3967, I-3993, para. 10.

¹⁹⁵ U. Magnus, P. Mankowski (eds.). *Brussels I Regulation*. 2nd ed. Munich: Sellier European Law Publishers 2012, p 122.

¹⁹⁶ ÄS § 35. Loe lähemalt mille kohta P. Varul jt, 2010, § 35, lk 126-131.

¹⁹⁷ Näiteks sätestab ÄS § 32, et juriidilise isiku osanikud, aktsionärid või liikmed, samuti juriidilise isiku juhtorganite liikmed peavad omavahelistes suhetes järgima hea usu põhimõtet ja arvestama üksteise õigustatud huve. Lisaks juriidilise isiku omavaheliste suhete kohta vt P. Varul jt, 2010, § 32 p 3.1, lk 114.

¹⁹⁸ Sir J. Beatson. A. Burrows. J. Cartwright, 2010, pp 69, 252-253. Eesti õiguses vt P. Varul jt, 2006, lk 36. A. C. Johnston, B. Markesinis and H. Unberath, 2006, p 70.

vastavaid õigusi.¹⁹⁹ Äriühingu juhtorgani otsusega vastuvõetavad kohustused ei ole vabatahtliku iseloomuga, kuna juhtorgani otsused võetakse vastu hääleenamuse põhimõtte alusel (AktG § 133 lg 1. ÄS § 174 lg 1 ja § 299 lg 1, *Companies Act* 2006 artikkel 282(1)). See tähendab, et juriidilise isiku juhtorgani kõikide liikmete tahteavalduste kokkulangemine ei ole oluline. Juriidilise isiku juhtorgani otsus loetakse tehtuks ka nende äriühingu juhtorgani liikmete suhtes, kes otsusega ei nõustunud.²⁰⁰ Äriühingu juhtorgani otsuse vastuvõtmisel ei ole tagatud, et kui juriidilise isiku juhtorgani liige hääletab otsuse vastu, siis lõplikult ei võta juriidilise isiku juhtorgan hääletamisel olevat otsust vastu. Seega on võimalik, et äriühingu juhtorgani otsus võetakse vastu äriühingu juhtorgani liikme tahte vastaselt, see tähendab äriühingu juhtorgani otsuse vastuvõtmine ei ole vabatahtliku iseloomuga nagu Euroopa Kohus on nentunud lepingu puhul.²⁰¹ Samuti tuleb aru saada, et kui lepingu sõlmimisel võetakse lepingupolelt kohustus vabatahtlikult, siis lepingupool seob end selle kohustusega, mitte kolmandat isikut. Juriidilise isiku juhtorgani puhul ei seo juhtorgani liikmed otsuse vastuvõtmisel end kohustustega, vaid seovad juriidilist isikut vastuvõetavast otsusest tuleneva kohustusega.²⁰²

Kokkuvõtvalt võib asuda sisukohale, et äriühingu juhtorgani otsuse ja lepingu vahel on olulised sisulised erinevused, mis ei võimalda lugeda äriühingu juhtorgani otsust lepinguna Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni tähenduses. Arvestades, et Rooma konventsiooni Art 1(2)(e) ja Rooma I määruse Art 1(2)(f) tõlgendamisel on leitud, et äriühingu juhtorgani otsus on ühinguõiguslik küsimus, siis on ka õigustatud selline tõlgendamine, kui leitakse, et äriühingu juhtorgani otsus ei ole leping Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse tähenduses. Seega tuleb asuda seisukohale, et äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele ei saa kohalduva õiguse määramist reguleerida Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse alusel.

---

¹⁹⁹ Vt vabatahtlikult võetavate kohustuste olemuse kohta lähemalt C. Johnston, B. Markesinis and H. Unberath, 2006, pp 70-71. Sir J. Beatson. A. Burrows. J. Cartwright, 2010, p 7. P. Varul jt, 2006, lk 20-21, § 5.

²⁰⁰ Nii Saksa, Eesti kui ka Suurbritannia materiaaõiguses loetakse reeglina otsus vastuvõetuks, kui selle poolt antakse üle poole osanike koosolekul esindatud häälest (ÄS § 174, AktG § 133, *Companies Act* 2006 artikkel 282).

²⁰¹ Vt EKo C-26/91, *Jakob Handte & Co. GmbH v. Traitements Mecano-chimiques des surfaces, SA*, 1992, ECR I-3967, I-3993, para. 10.

²⁰² TsÜS § 31 lg 5 kohasel omistatakse juriidilise isiku organi tegevus juriidilise isiku tegevuseks. Vt lisaks K. Saare. Eraõigusliku juriidilise isiku organi liikmete õigussuhted. – *Juridica* 2010 VII, p 482.

III. ÄRIÜHINGU JUHTORGANI OTSUSE KEHTIVUSELE KOHALDUVA ÕIGUSE MÄÄRAMINE EESTI ÕIGUSABILEPINGUTE ALUSEL

3.1. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus juriidilise isiku õigusvõimest õigusabilepingute tähenduses

Eesti rahvusvahelises eraõiguses ei ole REÕS ainukene välismaise juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramise õigusakt. Lisaks REÕS-le on Eesti rahvusvahelise eraõiguse osaks ka Eesti Vabariigi sõlmitud õigusabilepingud. Eesti Vabariigi sõlmitud õigusabilepinguid peab kohaldama juhul, kui vaidluse pooled on Eesti ja Vene, Ukraina, Läti, Leedu või Poola kodanikud või juriidilised isikud.²⁰³ Vene ja Eesti õiguskirjanduses ning kohtu praktikas rõhutatakse, et õigusabilepingute regulatsioonist, on välja jäetud terve hulk küsimusi, mis raskendab nende rakendamist.²⁰⁴ Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramise küsimus on üks nendest instituutidest, mis on õigusabilepingutes puudulik, kuna õigusabilepingutest ei leia kohaldatava õiguse määramise sõnaselget kollisiooninormi äriühingu juhtorgani otsusele. Siiski ei välista see automaatselt õigusabilepingute kohaldamist. Ühinguõiguslikest küsimustest reguleerivad õigusabilepingud kohalduva õiguse määramist sõnaselgelt vaid juriidilise isiku õigusvõimele.²⁰⁵ Seetõttu leiab

---

²⁰³ Kuigi õigusabilepingutes ei ole eraldi sättes reguleerimisala määratletud, viitab õigusabilepingute esimene artikkel reguleerimisala sõltuvusele poolte kodakondsusest. Tuleb eeldada, et juriidilise isiku puhul võivad õigusabilepingud rakendamisele tulla olukorras, kus õigusvaidluse osapool on õigusabilepingu sõlminud riigis asutatud juriidiline isik. Vt Eesti-Läti-Leedu õigusabileping, Art 1 lg 1; Eesti-Poola õigusabileping, Art 1 lg 1; Eesti-Ukraina õigusabileping, Art 1 lg 1; Eesti-Vene õigusabileping, Art 1 lg 1. Reeglina omavad EL-i määrad prioriteeti Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi ning Poola Vabariigiga sõlmitud õigusabilepingute eest. Seda aga valdkondades, kus määrad ja õigusabilepingud reguleerivad samu küsimusi. Arvestades, et äriühingu juhtorgani otsuse kehtivust ei reguleeri ükski EL-i õigusakt, siis tuleb õigusabilepinguid kohaldada äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele. Õigusabilepingute kohaldamisala kohta vt M. Torga. Õigusabilepingute kohaldamine tsiviilvaidluste lahendamisel Eesti kohtutes. - Kohtute aastaraamat 2012. Riigikohus 2013, lk 76-81. Arvutivõrgus: http://www.riigikohus.ee/vfs/1467/Kohtute_aastaraamat2012_veeb.pdf, (02.05.20016); M. Torga. Scope of Application of the Private International Law Treaties Concluded between the Republic of Estonia and its Eastern European Neighbours. - Kiel Journal of East European Law 2012/1-2, pp 4-12; В.П. Звекон. Международное частное право. Москва 1999, стр 69.

²⁰⁴ M. Torga, 2012, lk 76, 79. В.П. Звекон, 1999, стр 69. Lisaks vt Tallinna Ringkonnakohtu 01. juuli 2011 otsus tsiviilasjas nr 2-10-11391; Tallinna Ringkonnakohtu 28. märtsi 2012. a otsus tsiviilasjas nr 2-10- 52142; Tallinna Ringkonnakohtu 16. novembri 2010 otsus tsiviilasjas nr 2-09-43761.

²⁰⁵ Eesti-Vene õigusabilepingu Art 22(2) kohaselt määratakse juriidilise isiku õigusvõime kindlaks selle lepingupoole seaduse kohaselt, kelle territooriumil see isik on moodustatud. Ainukene oluline erinevus sõnastuses

järgnevalt käsitlemist, kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele saab kohaldada juriidilise isiku õigusvõime kohta sätestatud ehk analüüsitakse, kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse puhul on tegemist juriidilise isiku õigusvõimega õigusabilepingute tähenduses. Seega analüüsitakse kas õigusabilepingutes juriidilise isiku õigusvõimele kohalduva õiguse kaudu võib määrata kohalduva õiguse äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele.

Eesti-Vene õigusabilepingu Art 22(2) kohaselt toimub juriidilise isiku õigusvõimele kohalduva õiguse määramine selle lepinguriigi (see tähendab kas Venemaa või Eesti) õiguse alusel, mille territooriumil see juriidiline isik on asutatud.²⁰⁶ Eesti-Vene õigusabilepingus sisalduva mõiste „juriidilise isiku õigusvõime“ tõlgendamisel tuleb arvestada sellega, et Eesti-Vene õigusabilepingu puhul on tegemist mitmepoolse rahvusvahelise lepinguga ning vastavalt rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni²⁰⁷ (edaspidi Viini konventsioon) Art 31 lg-le 4 juhul kui rahvusvahelises lepingus ei ole kasutatud mõistel eritähendust, siis tuleb lähtuda mõiste tavatähendusest ning lepingu mõttest ja eesmärgist.²⁰⁸ Seetõttu ei tohi mõiste „juriidilise isiku õigusvõime“ tõlgendamisel lähtuda üksnes TsÜS-s õigusvõimele antud definitsioonist või Vene tsiviilkoodeksi § 20 lõikes 1 toodud määratlusest.²⁰⁹ Kuna Eesti-Vene õigusabilepingus ei ole mõistel „juriidilise isiku õigusvõime“ eritähendust, tuleb mõiste „juriidilise isiku õigusvõime“ tõlgendamisel lähtuda selle mõiste tavatähendusest, arvestades Eesti-Vene õigusabilepingu ülesehitust ja eesmärki.

---

on Poola õigusabilepingus. Selle lepingu Art 21(2) kohaselt määratakse juriidilise isiku õigus- ja teovõime selle lepingupoole seadusega, mille territooriumil ta asub.

²⁰⁶ Õigusabilepingute juriidilise isiku õigusvõimele kohalduva õiguse määramist reguleeriv kollisioonnorm on sõnastuselt analoogsed. Seetõttu on Vene, Ukraina, Läti-Leedu ja Poola õigusabilepinguid reeglina analüüsitud koos ning erisustele vajadusel viidatud.

²⁰⁷ Rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioon. - RT II 1993, 13, 16.

²⁰⁸ Viini konventsiooni Art 31 lg 4 kohaselt on lepingus kasutatud termin eritähendusega siis, kui on kindlaks tehtud, et lepingu sõlminud pooltel on selline kavatsus. Eesti õiguskirjanduses on analüüsitud õigusabilepingud tuginedes Viini konventsioonist tulenevale tõlgendamisele nt järgmistes teostes: J. Lints. Asjaõiguslike ja lepinguväliste nõuete piiritlemine Eesti rahvusvahelises eraõiguses. Magistritöö. Tartu 2014. T. Dampf, 2015, lk 581-582.

²⁰⁹ Viini konventsiooni Art 31-33 käsitlevad lepingute tõlgendamist. Art 31(1) kohaselt tõlgendatakse lepingut heas usus, andes lepingus kasutatud mõistetele konteksti arvestades tavatähenduse ning lähtudes lepingu mõttest ja eesmärgist. Kuigi Viini konventsioon lubab tõlgendamisel kasutada ka näiteks lepingu juurde kuuluvaid kokkuleppeid ja lisavahendeid, sealhulgas lepingu ettevalmistusmaterjale ja lepingu sõlmimise asjaolusid, siis Eesti sõlmitud õigusabilepingute puhul ei leidu taolisi materjale ja seetõttu ei saa neist otsida abi õigusabilepingu teksti tõlgendamisel.

Eesti-Vene õigusabilepingu eesmärki saab tuletada nimetatud lepingu artikli 1 lg-st 1, mille kohaselt peab ühe lepingupoole territooriumil asutatud juriidilise isiku õiguste suhtes olema tagatud samasugune õiguskaitse nagu teise lepingupoole territooriumil asutatud juriidilisel isikul.²¹⁰ Kuna Eesti-Vene õigusabilepingu peamine eesmärk on kaitsta lepingupoolte juriidiliste isikute õigusi teise lepinguriigi territooriumil, siis oleks mõiste „juriidilise isiku õigusvõime“ sisustamisel otstarbekas tõlgendamisviisiks autonoomne tõlgendamine, mis võimaldab arvestada Vene ja Eesti õiguskorras valitsevate oluliste põhimõtetega ning juriidilise isiku õigusvõimet reguleerivate sätetega. Seetõttu tuleb autonoomsel tõlgendamisel proovida leida ühised jooni Eesti TsÜS § 14 lg-s 1 sätestatud juriidilise isiku õigusvõime mõiste²¹¹ ning Vene tsiviilkoodeksi § 49 lg-s 1 toodud mõiste²¹² (*Правоспособность юридического лица*) ja vastava tõlgenduspraktika vahel.

Arvestades TsÜS § 26 lg-s 1 ning Vene tsiviilkoodeksi § 49 lg-s 1 toodut, üheks võimalikuks „juriidilise isiku õigusvõime“ tõlgenduseks saab pidada juriidilise isiku õigust käituda õiguskorras iseseisvalt. Näiteks on nii Eesti kui ka Vene õiguskorras juriidilise isiku õigusvõime õiguskorra poolt tsiviilõiguste ja -kohustuste kogum (TsÜS § 26 lg 1 ja Vene tsiviilkoodeksi § 49 lg 1). Tsiviilõiguste ja -kohustuste kogum tagab juriidilisele isikule õiguse iseseisvalt käituda õiguskäibes ning olla õigussubjektiks.²¹³ Samas on juriidiline isik õiguskorra poolt loodud õiguslik konstruktsioon ning ei ole võimeline sarnaselt füüsilise isikuga väljendada iseseisvalt enda tahet tsiviilõiguste ja -kohustuste teostamisel.²¹⁴ Nii Vene kui Eesti õiguskorras saab juriidilise isiku tahte kujundamine ja realiseerimine toimuda üksnes juriidilise isiku organite

---

²¹⁰ Vene õigusabilepingu Art 1 lg 1; Läti-Leedu õigusabilepingu Art 1 lg 1; Poola õigusabilepingu Art 1 lg 1, Ukraina õigusabilepingu Art 1 lg 1.

²¹¹ TsÜS § 26 lg 1 kohaselt on juriidilise isiku õigusvõime võime omada tsiviilõigusi ja kanda tsiviilkohustusi. Juriidiline isik võib omada kõiki tsiviilõigusi ja -kohustusi, välja arvatud neid, mis on omased üksnes inimesele.

²¹² Гражданский кодекс Российской Федерации (Vene tsiviilkoodeks). Vene tsiviilkoodeksi § 49 reguleerib juriidilise isiku õigusvõimet. Selle paragrahvi esimese lõike kohaselt on juriidilisel isikul õigus omada tsiviilõigusi, mis vastavad tema tegevuse asutamisdokumentides kindlaksmääratud eesmärkidele ning kanda selle tegevusega seotud kohustusi.

²¹³ Juriidilise isiku teo- ja õigusvõime olemuse kohta vt P. Varul jt, 2012, lk 261-262, 264-265.

²¹⁴ Näiteks on Riigikohus leidnud, et loomulik tahe on üksnes inimesel ning juriidilise isiku tahte kujundamine ja realiseerimine saab toimuda üksnes inimeste kaudu toimuda. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 6. mai 2005. a otsus nr 3-1-1-137-04, p 14.3; Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 23. märtsi 2004. a otsus nr 3-1-1-7-04, p 10. Vene õiguskirjanduses on samuti rõhutatud, et juriidilise isiku tahte kujuneb eraisiku tahte kaudu. С. С. Вилкин, Москва 2009, стр 76.

(mille liikmed on füüsilised isikud) kaudu.²¹⁵ Näiteks toovad VÕS kommentaatorid välja, et õigusvõime saamise eeldus on juriidilise isiku üldkoosoleku ja juhatuse olemasolu, see tähendab need organid, kes saavad kujundada juriidilise isiku sisemist taht.²¹⁶ Samuti on nii Vene kui ka Eesti õiguskirjanduses väljendatud seisukohta, et nimelt juhtorgani vastuvõetavate otsuste kaudu väljendatakse juriidilise isiku õigus- ja teovõime.²¹⁷ Õiguskindluse tagamiseks on Eesti ja Vene seadusandjad näinud ette kindlad reeglid juriidilise isiku õigusvõime väljendamiseks vastuvõetavate otsuse jaoks.²¹⁸ Selliselt peavad juriidilise isiku organid selle juriidilise isiku õigusvõime väljendamiseks juhinduma kehtestatud kindlatest vormi- ja sisunõuetest. Juhul kui juriidilise isiku juhtorgan selle juriidilise isiku õigusvõime väljendamisel ei juhindu vormi- ja sisunõuetest, siis juriidilise isiku õigusvõime võib jääda realiseerimata, millega põhimõtteliselt jäävad kasutamata õiguskorra poolt juriidilisele isikule antud tsiviilõigused.²¹⁹ Arvestades, et juriidiline isik on asutamisriigi õiguse kohaselt loodud õigussubjekt, samuti et ta võib omandada sama riigi õiguskorra poolt antud tsiviilõigusi, mida ta saab väljendada enda juhtorgani vastuvõetavate otsuste kaudu, siis võib asuda seiskohale, et juriidilise isiku õigusvõimele kohalduva õiguse kohaselt saab määrata ka selle juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse.

---

²¹⁵ Vt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 6.mai 2005. a otsus nr 3-1-1-137-04 p 14.3, Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 23. märtsi 2004. a otsus nr 3-1-1-7-04 p 10. Lisaks vt juriidilise isiku juhtorgani tähenduse kohta juriidilise isiku tahte kujundamisel lähemalt О. Н. Садиков. Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации, части первой. 3-е издание. Москва: Контракт: Инфра-М 2005. стр 124 п 2. Т. Е. Абовой, А. Ю. Кабалкина. Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации, части первой. Москва: Юрайт-Издат, 2007, стр 93. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 6.mai 2005. a otsus nr 3-1-1-137-04 p 14.3; Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 23. märtsi 2004. a otsus nr 3-1-1-7-04 p 10.

²¹⁶ P. Varul jt, 2012, lk 278.

²¹⁷ P. Varul jt, 2012, lk 287. P. Varul jt, 2010, § 33, p 3.1, lk 118. Т. Е. Абовой, А. Ю. Кабалкина, 2007, стр 93.

²¹⁸ Näiteks võtab äriühingu nõukogu vastu otsused, kui koosolekust võtab osa üle poole nõukogu liikmetest ning kui otsuse poolt hääletas üle poole hääletamisel osalenud nõukogu liikmetest (ÄS § 321 ja § 322). Vene õiguskorras seda küsimust reguleerib закон об обществах с ограниченной ответственностью (nn Vene osaühingu seaduse) § 43). Lisaks loe P. Varul jt, 2010, § 33, p 3.1, lk 118.

²¹⁹ Eesti õiguskirjanduses leitakse, et kui juriidilise isiku juhtorgani otsuse vastuvõtmisel esinevad eriti rasked menetlus- või sisuvead, siis tegemist on mitteotsusega. Vt lähemalt K. Saare jt, 2015, lk 204, p 990.

Sellise tõlgenduse kasuks kõneleb ka nii Eesti kui ka Vene rahvusvahelises eraõiguses valitsev inkorporatsiooniteooria²²⁰, mille kohaselt on juriidilise isiku personaalõiguseks selle riigi materiaalõigus, mille kohaselt on juriidiline isik asutatud (REÕS § 14 lg 1 ja Vene tsiviilkoodeks § 1202 lg 1). Juriidilise isiku personaalõiguse kohaselt tehakse kindlaks äriühingu õigusvõime, asutamine ja lõppemine, ärinimi, organid, sisesuhted, organite vastutus ja seadusjärgne esindus (REÕS § 15 ja Vene tsiviilkoodeks § 1202 lg 2). Eesti ja Vene õiguskorras äriühingu juhtorgani otsuse ja selle kehtivuse küsimus kuulub peamiselt sisesuhteid reguleerivate sätete alla, kuna Venemaal või Eestis registreeritud juriidiline isik otsustab sisesuhteid puudutavaid küsimusi otsuse vastuvõtmisega.²²¹ Seetõttu on Eesti ja Vene õiguskorras äriühingu juhtorgani otsuse kehtivus osa juriidilise isiku personaalõigusest. Seega nii Eesti kui ka Vene rahvusvahelise eraõiguse regulatsioon võimaldab määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õiguse juriidilise isiku õigusvõime kaudu.

Teises variandis võib juriidilise isiku õigusvõime tõlgendamisel lähtuda Eesti-Vene õigusabilepingu Art 22(2) võimalikust eesmärgist. Välisriigi juriidiliste isikute puhul ei toimu erinevates õiguskordades juriidilise isiku automaatset tunnustamist, selleks on vaja eraldi tuvastada, kas ühe või teise õiguskorra alusel loodud juriidiline isik on õigusvõimeline või mitte.²²² Lisaks otsustab iga riigi õiguskord kui palju annab või piirab ta enda juriidilisele isikule õigusvõimega antud õigusi ja kohustusi.²²³ Seega ei saa eeldada, et Eestis registreeritud juriidilise isikul on õigus- ja teovõime identne Venemaal registreeritud juriidilise isiku õigus- ja teovõimega. Seetõttu võib Eesti-Vene õigusabilepingu Art 22(2) juriidilise isiku õigusvõime määratlemise eesmärk olla ainult teha kindlaks millised õigused ja kohustused on äriühingu

---

²²⁰ Inkorporatsiooni teooria kohta rahvusvahelises eraõiguses vt I. Nurmela, 2002, lk 470. М. М. Богуславский. Международное частное право. Москва: Юристъ 2005, стр 147. Д. А Шевчук. Международное частное право. Москва: Эксмо 2009, п 5.2, стр 103.

²²¹ Juriidilise isiku sisesuhte reguleerimise kohta vt lähemalt P. P. Varul jt, 2010, § 33, p 3.1. О. Н. Садиков, 2005. стр 124, п 2. Т. Е. Абовой, А. Ю. Кабалкина, 2007, стр 93.

²²² Riigikohus on korduvalt leidnud, et kui välismaa juriidiline isik pöördub Eesti kohtusse, siis temal tuleb eraldi tõestada oma õigus- ja teovõimet. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 18. jaanuar 2001 otsus nr 3-2-1-4-01, osa IV. Samuti on küsimus välismaal asutatud juriidilise isiku õigussubjektsuse kohta kajastatud õiguskirjanduses vt I. Nurmela, 2002, lk 471. P. Varul jt, 2010, lk 79.

²²³ Kuna riikide õiguskorrad erinevad üksteisest, siis ei saa eeldada, et Eesti õigusnormid reguleerivad juriidilise isiku õigus- ja teovõimet identselt Vene, Poola või Prantsusmaa õiguskorraga. Näiteks kui Eesti seadusandja annab Eestis registreeritud juriidilisele isikule võime omada tsiviilõigusi ja kanda tsiviilkohustusi (TsÜS § 26 lg 1), siis Vene tsiviilkoodeksi § 49 lg 1 järgi võib juriidiline isik omada ainult neid tsiviilõigusi, mis vastavad tema eesmärgipärasele tegevusele.

asutamisiirigi õigusega äriühingule antud õiguskäibes osalemiseks. Seega tuleb Eesti-Vene õigusabilepingu Art 22(2) kitsa tõlgendamise järgi välistada võimalus kohaldada äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele juriidilise isiku õigusvõimele kohalduvat õigust ehk äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse puhul ei ole tegemist juriidilise isiku õigusvõime küsimusega õigusabilepingute.

Eeltoodut arvestades võib asuda järeldusele, et Eesti-Vene õigusabilepingu Art 22(2) tõlgendamine ei ole üheselt selge ning sõltub tõlgendamismeetodist. Juhul kui tõlgendada juriidilise isiku õigusvõimet kitsalt Eesti-Vene õigusabilepingu Art 22(2) tähenduses, siis tuleb välistada võimalus määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust juriidilise isiku õigusevõime kohalduva õiguse kaudu. Samas tuleb pooldada avaramat tõlgendust, mis võimaldab kohaldada juriidilise isiku õigusvõimele kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele Eesti-Vene õigusabilepingu. Nii Vene kui ka Eesti õiguskorras on juriidilise isiku juhtorgani otsuse küsimus juriidilise isiku personaalõiguse osa nagu ka juriidilise isiku õigusvõime ning juriidilise isiku personaalõiguse kindlaksmääramisel kasutatakse mõlemas õiguskorras asutamiskoha teooriat. Seega tuleb nimetatud ühinguõiguslikele küsimustele kohaldada sama õiguskorda, sest see on kooskõlas õigusabilepingute eesmärgiga. Seega juhul kui tõlgendada juriidilise isiku õigusvõimet kui juriidilise isiku õigust osaleda õiguskäibes, siis tuleb juriidilise isiku õigusvõime kohta Eesti-Vene õigusabilepingu Art 22(2) sätestatut kohaldada äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele .

3.2. Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kui küsimus lepinguõiguslikust suhtest õigusabilepingute tähenduses

Õigusabilepingud reguleerivad tehingutega seoses üksnes tehingu vormile kohalduva õiguse määramist.²²⁴ Eesti-Vene õigusabilepingu Art 39 lg 1 kohaselt määratakse tehingu vorm selle teostamise koha seadusandluse järgi.²²⁵ Kuna äriühingu juhtorgani otsust käsitletakse Vene ja Eesti riigisiseses õigusteoorias tehinguna, siis järgnevalt leiab käsitlemist, kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele saab kohaldada tehingu vormi kohta sätestatut ehk analüüsitakse, kas tehingu vormi puhul on tegemist äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusega Eesti-Vene

---

²²⁴ Vene õigusabileping, Art 39 lg 2; Ukraina õigusabileping, Art 32 lg 2; Läti-Leedu õigusabileping, Art 38 lg 2; Poola õigusabileping, Art 36 lg 2.

²²⁵ Eest-Ukraina, Eest-Läti-Leedu, Eest-Poola õigusabilepingu tehingu vormi puudutavad sätted on sõnastatud analoogselt Eesti-Vene õigusabilepingu Art 39 lg-ga 1.

õigusabilepingu Art 39 lg 1 tähenduses. Juhul kui tehingu vormi puhul on tegemist äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusega Eesti-Vene õigusabilepingu Art 39 lg 1 tähenduses, siis saab äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduvat õigust määrata Eesti-Vene õigusabilepingu Art 39 lg 1 alusel.

Eesti-Vene õigusabilepingu Art 39 ei määratle tehingu mõiste tähendust, seetõttu tuleb uurida Art 39 tõlgendamise võimalusi. Mõistel „tehing“ puudub õigusabilepingutes eritähendus Viini konventsiooni mõttes²²⁶ ning järelikult tuleb tõlgendamisel lähtuda tehingu Vene ja Eesti õiguskorra tavatähendusest, Eesti-Vene õigusabilepingu kontekstist ning arvestada ka nimetatud lepingu eesmärke. Eesti-Vene õigusabilepingu peamiseks eesmärgiks on õigusabilepingu sõlminud riigi kodanikele võrdse õiguskaitse²²⁷ andmine ning koduriigi õigusega antud hüvede tagamine.²²⁸ Selleks, et võrdselt kaitsta õigusabilepingu sõlminud riikide kodanike õigusi, tuleb mõiste „tehing“ tõlgendamisel kasutada autonoomse tõlgendamise meetodit, see tähendab leida ühiseid tunnuseid mõiste „tehingu“ määratlemisel TsÜS § 67 ning Vene tsiviilkoodeksi § 153 sätestatud tehingu mõiste vahel.

Nii Vene tsiviilkoodeks kui ka TsÜS sätestavad küllaltki sarnase tehingu mõiste, mille kohaselt on tehing toiming või omavahel seotud toimingute kogum, milles sisaldub kindla õigusliku tagajärje kaasatoomisele suunatud tahteavaldus. Eesti ja Venemaa riigisisestes õigusnormides puudub juriidilise isiku juhtorgani otsuse legaaldefiniitsioon, kuid õiguskirjanduses ning kohtupraktikas valitseb tõekspidamine, et äriühingu juhtorgani otsus loetakse eriliigiliseks tehinguks²²⁹, mis kujuneb juriidilise isiku organi liikmete poolt antud häälest ning on suunatud juriidilise isiku tahte kujundamisele.²³⁰ Kuna juriidilise isiku juhtorgani otsus on Eesti ja Vene

---

²²⁶ Eritähendus antakse terminile sel juhul, kui on kindlaks tehtud, et osalisriikidel oli selline kavatsus. Vt Viini konventsioon, Art 31 lg 4.

²²⁷ Läti-Leedu õigusabileping, Art 1 lg 1; Poola õigusabileping, Art 1 lg 1; Ukraina õigusabileping, Art 1 lg 1; Vene õigusabileping, Art 1 lg 1.

²²⁸ Õigusabilepingute eesmärkide kohta vt lähemalt M. Torga. Kohalduva õiguse ja selle sisu kindlakstegemine rahvusvahelistes eraõiguslikes vaidlustes. - *Juridica* 2014 V, lk 410.

²²⁹ Vt nt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 11. juuni 2014. a otsus nr 3-2-1-55-14, p 20; Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 20. juuni 2013. a otsus nr 3-2-1-72-13, p 21; Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 1. märtsi 2011. a otsus nr 3-2-1-157-10, p 12; Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 25. aprilli 2006. a otsus nr 3-2-1-38-06, p 10. P. Varul jt, 2012, lk 287. K. Saare jt, 2015, lk 186, p 882. P. Varul jt, 2010, § 33 p 3.1. С. С. Вилкин, 2009, стр 105.

²³⁰ Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 6. mai 2005. a otsus nr 3-1-1-137-04 p 14.3, Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 23. märtsi 2004. a otsus nr 3-1-1-7-04 p 10. P. Varul jt, (2013), lk 287.

materiaalõiguses tehing, siis saab ka Eesti-Vene õigusabilepingus lugeda äriühingu juhtorgani otsust tehinguna. Samas ei määra Eesti-Vene õigusabilepingu Art 39 kohalduvat õigust tehingule, aga reguleerib ainult tehingu vormile kohalduva õiguse määramist. TsÜS ja Vene kommentaarides selgitatakse, et tehingu vormi eesmärk on reguleerida lähtuvalt tehingute sisust tehingute vorminõudeid.²³¹ Eesti ja Vene seadusandjad reguleerivad mitmeid tehingu vorme: suuline vorm, kirjalik vorm ja notariaalselt kinnitatud või tõestatud vorm (Vene tsiviilkoodeks § 158 ja TsÜS § 77). Äriühingu juhtorgani teatud otsuste suhtes on Eesti ja Vene seadusandja poolt kehtestatud ka kindlad vorminõuded ning äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse saavutamiseks on vaja järgida neid vorminõudeid (kvooruminõuded, juhtorgani kokkukutsumise kord, häälteenamuse nõuded). Seega kui õigusabilepingu sõlminud Vene ja Eesti riigisisises õiguses on juriidilise isiku juhtorgani otsus tehing ning sellele otsusele rakenduvad kindlad vorminõuded, siis juriidilise isiku juhtorgani otsus võiks olla käsitletud süstemaatilis-loogilise tõlgendamise²³² kaudu tehinguna ka Eesti-Vene õigusabilepingu Art 39 tähenduses ning tehingu vormile kohalduvat õigust saaks kohaldada äriühingu juhtorgani otsuse vormile.

Eelmisest lõigust tulenevalt saab juriidilise isiku otsust käsitleda tehinguna Eesti-Vene õigusabilepingu Art 39 tähenduses, kuid Eesti-Vene õigusabilepingus ei ole täpsustatud, mida mõeldakse tehingu teostamise all, kas tehingu teostamise koht on Eesti-Vene õigusabilepingu Art 39 tähenduses tehingu sõlmimise või tehingu täitmise koht.²³³ Üheks võimalikuks tõlgendamise variandiks võiks äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määratlemisel olla vastavalt Eesti-Vene õigusabilepingu Art 39 lg-le 1 selle riigi õigus, kus juriidilise isiku juhtorgani otsus on vastu võetud. Kuid kui tõlgendada Art 39 sellisel viisil, siis tekib järgmine õiguslik probleem, sest kuna juriidilise isiku juhtorganite otsuseid on Eesti ja Vene õiguse kohaselt võimalik vastu võtta elektrooniliselt või posti teel, siis erinevad juriidilise isiku juhtorgani liikmed võivad asuda eri riikides ja sellisel juhul pole selgelt määratletav, kus

---

²³¹ P. Varul jt, 2010, lk 243. О. Н. Садиков, 2005, стр 300, § 158. Т. Е. Абовой, А. Ю. Кабалкина, 2007, стр 265, § 158.

²³² Õiguskirjanduses on nenditud, et süstemaatilis-loogilise tõlgendamise idee seisneb selles, et iga säte on seotud teiste sätetega ning neid saab mõista ainult koos vaadates. Vt lähemalt R. Maruste. Põhiseadus ja selle järelevalve. Tallinn: Juura, 1997, lk 137. E. Rõss. Klassikaliste õiguse tõlgendusmeetodite kasutamisest Eesti Vabariigi Riigikohtu praktikas. Magistritöö. Tartu 2014, lk 17-18.

²³³ Õiguskirjanduses on selline tõlgendamine pakutud ka lepingu teostamise koha määratlemisel. Vt M. Torga. Kohalduva õiguse ja selle sisu kindlakstegemine rahvusvahelistes eraõiguslikes vaidlustes. – Juridica 2014 V, lk 409.

on tehingu ehk äriühingu juhtorgani otsuse vastu võtmise koht. Sellise tõlgendamise tagajärg võib olla vastuolus õigusnormidega, millistest äriühing juhindub juhtorgani otsuse vastuvõtmisel. Lisaks ei aita selline tõlgendamine kaasa õigusselgusele ega ettenähtavusele,²³⁴ kuna ei ole otstarbekas kohaldada äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele selle õiguskorra õigusnorme, mida juriidiline isik ei soovinud ega ei saanud ette näha, arvestades, et nii Venemaal registreeritud äriühingud kui ka Eestis registreeritud äriühingud lähtuvad reeglina otsuse vastuvõtmisel selle õiguskorra õigusnormidest, kus see äriühing on asutatud. Seetõttu, et ettenähtavuse nõue oleks tagatud, peab juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse kindlaksmääramine põhinema sellistel asjaoludel, mis on vaidluse osapooltele võimalikult hästi ära tuntavad ja ettenähtavad, see tähendab juriidilise isiku asutamisriigi õigus.

Samas ei ole äriühingu juhtorgani otsuse vastuvõtmisel välistatud, et äriühingu juhtorgani liikmed võivad otsuse vastuvõtmise ajal viibida kõik koos ning ühes kohas. Kuid ka siis ei ole tagatud Eesti-Vene õigusabilepingu peamine eesmärk kaitsta lepingupoolte juriidiliste isikute õigusi teise lepinguriigi territooriumil. Arvestades, et Vene või Eesti õiguskordades registreeritud äriühingud juhinduvad äriühingu asutamisel ning kogu ühingu edasise tegevuse vältel registreerimisriigi õigusnormidest,²³⁵ siis ei ole otstarbekas kohaldada äriühingu ühinguõiguslikele küsimustele muud õiguskorda, kui selle riigi õigust, millega äriühing on soovinud end siduda äriühingu asutamisel. Samuti juhindub Venemaal registreeritud äriühingu juriidilise isiku juhtorgan otsuste vastuvõtmisel ühinguõiguslike küsimusi reguleerivatest Vene õigusnormidest ning Eestis registreeritud äriühingu juriidilise isiku juhtorgan juhindub omakorda Eesti õigusnormidest.²³⁶ Vastasel korral võib äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele

---

²³⁴ Näiteks on Riigikohus korduvalt rõhutanud, et õigusselguse põhimõte tuleneb nõudest, et isikul peab olema mõistlik võimalus ette näha õiguslike tagajärgi, mida üks või teine tegevus võib kaasa tuua, et kohandada oma tegevust sellele vastavalt. Vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 15. detsembri 2005 otsus nr 3-4-1-16-05, p 20; Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 20. märtsi 2006 otsus nr 3-4-1-33-05, p 21; Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 31. jaanuari 2007 otsus nr 3-4-1-14-06, p 23; Riigikohtu üldkogu 16. märtsi 2010 otsus nr 3-4-1-8-09, p 141.

²³⁵ Vastavalt ÄS §-le 60 peab Eesti osäühing, aktsiaselts või tulundusühistu esitama registripidajale majandusaastaaruande, kui ühing jätab selle kohustuse täitmata, siis võib registripidaja äriühingu äriregistrist kustutada.

²³⁶ Vene osaühingu seaduse § 43 kohaselt võib osaühingu üldkoosoleku otsuse tunnistada kehtetuks, kui osaühingu üldkoosoleku otsus on võetud vastu vastuolus Vene osaühingu seaduse või muu Vene Föderatsiooni õigusnormidega. Samuti sätestab TsÜS § 38, et huvitatud isik võib nõuda kohtus juriidilise isiku organi seaduse või põhikirjaga vastuolus oleva otsuse kehtetuks tunnistamist.

õiguse kohaldamine osutada absurdseks, sest äriühingu juhtorgan võib otsuse vastuvõtmisel lähtuda äriühingu asutamisiigi õigusnormidest, mille kohaselt on äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse saavutamiseks seadusega ette nähtud ühed konkreetsed formaalsed ja materiaalsed nõuded ja äriühingu juhtorgani otsuse vastuvõtmise ajal selle äriühingu juhtorgani asukohariigi õiguskorra teised.

Näitena võib vaadata hüpoteetilist olukorda, kus Venemaal registreeritud äriühingu üldkoosolek võtab otsuse vastu Itaalia territooriumil. Itaalia õiguse kohaselt võib olla kohustuslik kõik äriühingu juhtorgani otsused notariaalselt tõestada, aga Venemaa õiguskord ei nõua äriühingu juhtorgani otsuste notariaalset tõestamist. Kui äriühingu juhtorgani otsus jäetakse notariaalselt tõestamata, siis Vene õiguskorra kohaselt on selline otsus kehtiv. Samas kui äriühingu juhtorgani otsuse vormile kohaldada tehingu teostamise koha õigust, siis tuleb välja, et Itaalia õiguse kohaselt on selline äriühingu juhtorgani otsus tühine. Selline tõlgendamine ei taga õigusabilepingu peamist eesmärki kaitsta lepingupoolte kodanike õigusi teise lepinguriigi territooriumil. Seega kui lugeda tehingu täitmise kohta kui äriühingu juhtorgani otsuse vastuvõtmise koht, siis ei saa sellise tõlgendusega jaatada Eesti-Vene õigusabilepingu Art 39 lg 1 kohaldamist juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusele.

Teise variandina võib käsitleda tõlgendust, mille kohaselt võib äriühingu juhtorgani otsuse teostamise kohaks Eesti-Vene õigusabilepingu tähenduses pidada selle äriühingu juhtorgani otsuse täitmise kohta. Kuid sellise tõlgendamise tagajärg ei taga ka Eesti-Vene õigusabilepingu peamist eesmärki kaitsta lepingupoolte kodanike õigusi teise lepinguriigi territooriumil, kuna teatud juhtorgani täitmise koht võib olla suunatud äriühingu registreerimiskoha riigi territooriumist väljapoole ning kohalduvaks õiguseks võib osutada selle riigi õigus, mida äriühing ei saanud ette näha. Näiteks otsustatakse äriühingu juhtorgani otsusega maksta osa kasumist osanikule, kes asub Ameerika Ühendriikide territooriumil. Sellisel juhul on tehingu teostamise (täitmise) koht nii Eesti ja Vene riigisisese õiguse kohaselt osaniku elu- või asukoht.²³⁷ Seega ei ole selline tõlgendamine nagu teostamise koht kui juriidilise isiku registreerimiskoht asjakohane Eesti-Vene õigusabilepingu tähenduses. Seetõttu ei ole võimalik äriühingu juhtorgani otsust kvalifitseerida tehingu vormina Eesti-Vene õigusabilepingu tähenduses ehk kohaldada äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele tehingu vormi teostamise riigi õigust.

---

²³⁷ VÕS § 85 lg 2 p 1 ja Vene tsiviilkoodeksi § 316 lg 1 kohaselt on rahalise kohustuse täitmise kohaks võlausaldaja elu- või asukoht.

Kokkuvõttes võib asuda seisukohale, et äriühingu juhtorgani otsus on käsitatav tehinguna õigusabilepingute tähenduses. Kuid vaatamata sellele järeldusele ei ole otstarbekas määrata äriühingu juhtorgani otsuse vormi kehtivusele kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani otsuse vastuvõtmise või täitmise koha õiguse järgi. Seega tuleb välistada tõlgendust, mille kohaselt määratakse äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimusele tehingu vormile kohalduvat õigust.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised on võimalused välimaise äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramiseks Eesti rahvusvahelises eraõiguses. Kuna REÕS § 15 punktid 1-8 ei määra selgesõnaliselt kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele, siis analüüsiti äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimust kui küsimust juriidilise isiku õiguslikust olemusest, õigusvõimest, tekkest ja lõpetamist, ärinimest, sisesuhtest, seadusjärgsest esindusest, juhtorgani vastutusest. Samuti analüüsiti kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kuulub Rooma I määruse ja Rooma konventsiooni kohaldamisalasse. Viimasena analüüsiti kas äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus kuulub õigusabilepingute reguleerimisalasse. Käesolevas magistritöös jõuti järgmiste järeldusteni.

Esiteks järeldub käesolevast magistritööst, et REÕS § 15 kohaselt võib määrata kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele. Nii võib REÕS § 15 p 2 alusel, mille kohaselt määratakse juriidilise isiku tekkele ja lõpetamisele kohalduvat õigust, määrata kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele, kuid ainult asutamise- ja lõpetamisotsusele. Eesti, Saksa kui Suurbritannia materiaalõiguses lahendab juriidilise isiku juhtorgan tekke- ja lõpetamisküsimused vastuvõetavate otsustega, mis peavad vastuvõtmisel olema kooskõlas vormi- ja sisunõuetega. Seega võib REÕS § 15 punkti 2 alusel määrata kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani nende otsuste kehtivusele, mis puudutavad äriühingu teket või lõpetamist. Samuti võib REÕS § 15 p 4 alusel, mille kohaselt määratakse kohalduvat õigust juriidilise isiku nimele või ärinimele, määrata kohalduvat õigust ka juriidilise isiku otsusele, kuid ainult sellele otsusele, mis puudutab juriidilise isiku ärinimega seonduvat. Eesti, Saksa ning Suurbritannia materiaa- lõiguses on juriidilise isiku ärinimi juriidilise isiku põhikirja kohustuslikuks elemendiks, mida juriidiline isik saab igal ajal muuta. Põhikirja muutmine toimub juriidilise isiku kõrgeima juhtorgani õiguspärase otsuse vastuvõtmisel. Seetõttu, kui juriidiline isik soovib vahetada ärinime, siis selleks võetakse vastu ärinimele ette nähtud nõuetele vastav otsus juriidilise isiku põhikirja muutmiseks. Seega võib REÕS § 15 punkti 4 alusel määrata kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani nende otsuste kehtivusele, mis puudutavad ärinimega seonduvaid küsimusi.

Lisaks võib REÕS § 15 p 5 alusel, mille kohaselt määratakse kohalduvat õigust juriidilise isiku organitele, määrata kohalduvat õigust ka juriidilise isiku otsusele, kuid ainult sellele otsusele, mis reguleerib juriidilise isiku organite struktuuriga seonduvat. Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia materiaalõiguses on juriidilise isiku juhtorganitel õigus lisaks seadusega ette nähtud organitele luua ka omal äranägemisel teisi organeid. Need teised organid luuakse ainult juriidilise isiku juhtorgani vastava sisuga otsuse alusel. Juriidilise isiku juhtorganit reguleerivate otsuste

tegemisele on kehtestatud ka kindlad vormi- ja sisunõuded, mida juhtorganitel tuleb otsuste vastuvõtmisel järgida. Kui juriidilise isiku juhtorgan eirab neid sisu- ja vorminõudeid, siis juriidilise isiku uute organite loomine nurjub. REÕS § 15 p 8 alusel, mille kohaselt määratakse kohalduvat õigust juriidilise isiku seadusjärgsele esindusele, võib määrata kohalduvat õigust juriidilise isiku juhtorgani otsustele, mis puudutavad juriidilise isiku seadusjärgset esindust. Eesti, Saksa ja Suurbritannia materiaalõiguses reguleeritakse seadusjärgse esindusega seonduvaid küsimusi nii seaduses ette nähtud õigusnormidega kui ka juriidilise isiku juhtorgani otsusega. Eesti, Saksa ning Suurbritannia juriidilise isiku nõukogu võib määrata või tagasi kutsuda oma otsusega juriidilise isiku juhatuse liikmed juriidilise isiku. Seetõttu kuuluvad juriidilise isiku seadusjärgse esinduse regulatsiooni alla ka juriidilise isiku juhtorgani otsused seadusjärgse esinduse kohta. Seega saab äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele määrata kohalduvat õigust REÕS § 15 p 8 alusel, kuid ainult sellistele äriühingu juhtorgani otsustele, mis puudutavad äriühingu juhtorgani seadusjärgset esindust. Kõikidele ülejäänutele äriühingu juhtorgani otsusega reguleerivatele küsimustele, mis ei ole nimetatud REÕS § 15 p-des 2, 4, 5 8, võib määrata kohalduvat õigust REÕS § 15 punkti 6 kohaselt, mis reguleerib juriidilise isiku sisesuhteid. REÕS § 15 p 6 kohaselt määratakse kohalduvat õigust juriidilise isiku sisesuhtele. Nii Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia materiaalõiguses on juriidilise isiku juhtorgani otsus põhiline vahend, millega reguleeritakse sisesuhteid juriidilise isiku sees. Nii reguleeritakse juriidilise isiku juhtorgani otsusega sisesuhtes nõukogu liikmete määramist ja tagasikutsumist, juhatuse tasustamist, majandusaastaaruande kinnitamist, dividendi väljamaksmist ja juriidilise isiku lõpetamist. Samuti on juriidilise isiku sisesuhte reguleerimise aluseks juriidilise isiku põhikiri. Reeglina on juriidilise isiku põhikirjas täpsustatud juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivusele ette nähtud tingimused. Seega saab äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele määrata kohalduvat õigust REÕS § 15 p 6 alusel. Samas ei kujuta REÕS §-s 15 sätestatud loetletu endast lõplikku nimekirja, vaid üksnes näitlikku loetelu ühinguõiguse valdkonnast ehk juriidilise isikuga seotud küsimustest. Seepärast kuulub iga ühinguõiguslik küsimus, mida ei ole võimalik kanda REÕS §-s 15 loetletud punktide hulka.

Teiseks järeldub käesolevast magistritööst, et äriühingu juhtorgani otsuseid ei saa käsitleda lepinguliste suhetena ehk määrata äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele lepingulise suhte kohta sätestatud REÕS tähenduses. Kuigi Eesti, Saksa ja Suurbritannia õiguskordades rajanevad lepingulised suhted osapoolte tahteavaldustel, siis puuduvad äriühingu juhtorgani otsusel suures osas lepingulisele suhtele omased tunnusjooned. Äriühingu juhtorgani otsuse kui mitmepoolse tehingu eripära seisneb selles, et äriühingu puhul ei ole oluline äriühingu juhtorgani liikmete tahteavalduste täielik kokkulangemine nagu see on kohustuslik lepingulise

suhte puhul. Samuti erinevalt lepingulise suhte osapooltest ei teki otsuse vastuvõtmisega juhtorgani liikmel sellest vastu võetavast otsusest kohustusi ega õigusi. Lepingulises suhtes on keskseks printsiibiks sõlmimisvabadus, mida juriidilise isiku juhtorgani otsuse puhul ei ole. Erinevad on ka juriidilise isiku juhtorgani otsuse ja lepingu eesmärgid tsiviilkäibes. Seega ei saa äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohaldada lepingulise suhte kohta sätestatud REÕS-i tähenduses.

Kolmandaks järeldub käesolevast magistritööst, et Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse reguleerimisalast on välistatud äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimused. Rooma konventsiooni 1(2)d ja Rooma I määruse 1(2)f kohaselt on nimetatud õigusaktide reguleerimisalast välistatud küsimused, mis on reguleeritud äriühingute või muude korporatiivsete õigusaktidega, ning on suunatud äriühingute või muudele korporatiivsetele küsimustele nagu asutamisele, lõpetamisele ning muuhulgas ka õigusvõimele ja sisekorraldusele, ning juhtide ja töötajate isiklikule vastutusele äriühingute või organisatsioonide kohustuste eest. Nii Eesti, Saksa kui ka Suurbritannia materiaalõiguses on äriühingu juhtorgani otsuse ja selle kehtivuse küsimus osa ühinguõiguslikust regulatsioonist. Kuna Rooma konventsiooni 1(2)d ja Rooma I määruse 1(2)f sätestatud kollisiooninormid on avatud loetletuga ning äriühingu juhtorgani otsuse kehtivus kuulub ka ühinguõigusliku valdkonna alla, siis on äriühingu juhtorgani otsuse kehtivuse küsimus välistatud Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse reguleerimisalast. Samas on ka välistatud võimalus käsitada äriühingu juhtorgani otsust lepinguna Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse tähenduses, kuna lepingulisele suhtele omased tunnusjooned Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse tähenduses erinevad oluliselt äriühingu juhtorgani otsuse õiguslikust olemusest, mis ei võimalda käsitleda äriühingu juhtorgani otsust lepinguna Rooma konventsiooni ja Rooma I määruse tähenduses.

Neljandaks järeldub käesolevast magistritööst, et õigusabilepingutes on sõnaselgelt ühinguõiguslikest küsimustest reguleeritud ainult juriidilise isiku õigusvõimega seonduvaid küsimusi ning õigusabilepingutes juriidilise isiku õigusvõime kohta käiv kollisiooninorm ei ulatu määrama kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele. Eesti ja Vene materiaalõiguses on küsimused juriidilise isiku õigusvõime kohta seotud juriidilise isiku õigusvõimest tulenevate tsiviilõiguste ja -kohustuste ulatusega, samuti juriidilise isiku õigusvõime tekkega seonduvaga. Eesti ja Vene õiguses juriidilise isiku õigusvõimet reguleerivad sätted ei ulatu reguleerima juriidilise isiku juhtorgani otsuse kehtivuse küsimusi. Seega ei saa õigusabilepingutes määrata kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani otsuse

kehtivusele juriidilise isiku õigusvõimele kohalduva õiguse alusel. Lisaks eelmisele, vaatamata sellele, et äriühingu juhtorgani otsus on käsitletav õigusabilepingute tähenduses tehinguna, ei ole võimalik määrata kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele ka tehingu vormile kohalduva õiguse alusel. Seega ei saa õigusabilepingu kohaselt määrata kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele. Arvestades, et õigusabilepingute eesmärkide kohaselt tuleb ühe lepingupoole territooriumil tagada teise lepingupoole juriidilistele isikutele samasugused õigused nagu esimese lepingupoole juriidilistel isikutel, siis tuleb kohaldatava õiguse määramisel reeglina lähtuda REÕS-st. See tähendab, et kui tegemist on Venemaal, Ukrainas, Poolas, Lätis või Leedus registreeritud äriühinguga, siis määratakse selle äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduv õigus äriühingu asutamisriigi õiguse alusel.

Kokkuvõttes saab käesolevast magistritööst järeldada, et kui Eesti kohtus peaks tekkima küsimus äriühingu juhtorgani otsusele kohaldatava õiguse määramise kohta, siis äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramisel juhindub Eesti kohus vaid REÕS-s sätestatust. REÕS § 15 p 2 kohaselt saab määrata kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani tekke- ja lõpetamisotsuse kehtivusele. REÕS § 15 p 4 kohaselt saab määrata kohalduvat õigust äriühingu ärinime reguleeriva otsuse kehtivusele. REÕS § 15 p 5 kohaselt saab määrata kohaldavat õigust äriühingu juhtorgani otsusele, mis reguleerib äriühingu organisatsioonilist struktuuri. REÕS § 15 p 8 kohaselt saab määrata kohalduvat õigust äriühingu juhtorgani seadusjärgset esindust reguleerivale otsuse kehtivusele. Kõikidele ülejäänutele äriühingu juhtorgani otsusega reguleeritavatele küsimustele, mis ei ole nimetatud REÕS § 15 p-s 2, 4, 5, 8, võib määrata kohalduvat õigust REÕS § 15 p 6 kohaselt, mis reguleerib juriidilise isiku sisesuhteid, kuna äriühingu juhtorgani otsus on suunatud äriühingu juhtorgani sisesuhte reguleerimisele.

Determining Applicable Law to the Validity of the Decisions of the Management Bodies of Companies in Estonian Private International Law (Summary)

In Estonian private international law does not provide any specific article to determine the applicable law to decisions of management bodies of companies. However, in Estonian private international law, the applicable law to decisions of management bodies of companies could be explored within the scope of four legal acts: Private International Law Act (PILA), Regulation (EC) No 593/2008 of the European Parliament and of the Council of 7 June 2008 on the law applicable to contractual obligations (Rome I), Convention on the law applicable to contractual obligations opened for signature in Rome on 19 June 1980 (Rome Convention), and bilateral international treaties for legal cooperation concluded by Estonia. The conflict rules of the aforementioned acts does not explicitly provide any specific conflict rule to determine the applicable law to the validity of the decision of the management body of companies. Therefore, the purpose of this dissertation is to determine a possibility to apply the provision of the aforementioned acts to the validity of the decision of the management body of companies.

To determine the applicable law to the decision of the management body of companies this dissertation is divided into three parts. First chapter focuses on Article 15 of the PILA, where is analyzed the possibility to determine the law applicable to the decision of companies by the provisions listed in PILA article 15. The content of Article 15 of the PILA is qualified as it is understood in Estonian substantive law. In order to ensure a representative analysis of the content of Article 15 of the PILA the substantive law of Germany and United Kingdom was chosen to qualify the decision of the management body of companies as the legal nature, the foundation and termination, the passive legal capacity, the name or business name, the bodies, the internal relations, liability for the debts or legal representation.. Also, the first chapter provides an analysis of whether it is possible to apply Estonian, Germany and United Kingdom provisions governing the contractual relationship to the decision of the management body of companies within the PILA. Second chapter concentrates on Rome I Regulation and Rome Conventions, which provides an overview of the applicability of the Rome Convention and Rome I Regulation and whether it is possible to determine the applicable law to the decision of the management body of companies in terms of Rome Convention and Rome I Regulation. The last part of the dissertation concentrates on the determination of the law applicable to the decision of the governing body of companies under the context of international treaties of legal cooperation.

The main authorities used in the dissertation are Article 15 of the PILA and the relevant company law legislation and case law of Estonia, Germany and United Kingdom, the text of the Rome Convention and the Rome I Regulation itself. As secondary authorities the author has relied on legal literature on the questions of the company law, including the legal writings concerning the contract law. To achieve the aim of this dissertation, a systematic-logical research method has been used. As a result of this dissertation it can be said that the conclusions are as follows.

Firstly, the law applicable to a decision of the management body of companies can be determined through the law applicable to the internal relations of the legal person within the context of Article 15(6) of the PILA. In Estonian, Germany and United Kingdom substantive law, the legal norms concerning the legal person's internal relations govern the relationship between members and the company. Also, the main mechanism to regulate the relationship between members and the Estonian, Germany and United Kingdom company is a decision-making process. For example by the decisions of the management body of companies could be decided such internal questions as constitutional changes, changes to the capital structure of the company, share transfer and transmission, the appointment and removal of directors and their power, the declaration of dividends, or where the company resolves to go into winding up. In addition to the legal norms, which regulate the internal relationship between members and the company, the internal questions of company is set to regulate the company's articles. However, the company's articles set out not only the relationship between members and the company, but also regulates the conduct of meeting and voting procedures, the procedures on which depends the validity of the decisions of the management bodies of companies. In that way the decisions of the management body of companies is valid if notice of the meeting and of the decision is given, and the meeting is held and conducted in accordance with the provisions regulating the legal person and the company's articles. So, the questions regarding the validity of the decision of the management body of companies fall within the scope of the regulations of the internal relations of the legal person. Therefore, the law applicable to a decision of the management body of companies can be determined through the law applicable to the internal relations of the legal person within the context of Article 15(6) of the PILA. Also, in the dissertation analyzed the introductory sentence of Article 15 of the PILA, which prescribes that listing in Article 15 of the PILA is not exhaustive, but is only an illustrative list of the scope of the provisions of the law applicable to a legal entity. Thus, any issue, which cannot be determined in accordance with the items listed in Article 15 of the PILA, and which, however, immediately belongs to the law applicable to the legal entity, shall be included to the scope of Article 15 of the PILA and

determined by the law of the state, where the legal person was established. In Estonian, Germany and United Kingdom substantive law the law of companies governs the questions regarding the validity of the decision of the management body of companies. Therefore, even there is a special decision of the management body of companies that does not fall within the scope of Article 15(6) of the PILA, Article 15 of the PILA still determines the applicable law to this decision of the management body of companies.

Secondly, from the scope of Rome I regulation and Rome Convention are excluded the questions regarding the decisions of the governing body of the company. Rome I regulation and Rome Convention excludes from its scope questions governed by the law of companies. In Estonian, Germany and United Kingdom substantive law the law of companies governs the questions regarding the validity of the decision of the management body of companies. Therefore, Rome I Regulation and Rome Convention do not determine applicable law to decisions of management bodies. In addition, in the course of this dissertation, it was found that decisions of the management body of companies cannot be deemed as contractual relations (in Estonia, England, and Germany) and are governed exclusively by the law applicable to the companies. Thus, despite the rule of the Rome I regulation, when determining the law applicable to the contractual obligations, the law applicable to decisions of the management body of companies cannot be determined by the Rome I regulation or Rome Convention.

Thirdly, the bilateral treaties concluded by Estonia with Russia, Ukraine, Latvia, Lithuania and Poland, include only one provision regarding applicable law the passive legal capacity of the legal person. To understand are the decisions of the management body of companies fall within the scope of the passive legal capacity or not, were analyzed Russian and Estonian substantive law regarding the correlation between the passive legal capacity of the legal person and the decisions of the management body of companies. The legal norms of Russian and Estonia substantive law, which regulate the passive legal capacity of the legal person, are aimed to identify the volume of the civil rights and civil obligations of the legal person, also to determine the time of beginning of the passive legal capacity of a legal person. The legal norms of Russian and Estonian substantive law regarding the passive legal capacity of a legal person do not provide any relation with the decisions of the management body of companies. Therefore, is not possible to determine the applicable law to the decision of the management body of companies in terms of the bilateral treaties. However, the main purpose of the treaties is to provide equal protection to the citizens of contracting states. Thus, the matter of the decision of the management body of companies must be solved pursuant to the act determining the

applicable law. In case of Estonia it is the PILA.

Proceeding from the above it can be concluded that, if in the Estonian courts appears the question of the application of law to the decision of the management body of company is raised, the court shall not be guided by the regulations of the European Union, such as Rome Convention, Rome I Regulation or the bilateral treaties. The Estonian courts have follow the domestic law, in this case PILA. If the court refers to PILA, then the law that is applied to the validity of the decisions of the management body of companies shall be determined by the law of the State in which the legal person was established.

KASUTATUD LÜHENDID

AktG	Aktiengesetz beschränkter Haftung (Saksa aktsiaseltsi seadus)
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (Saksa tsiviilseadustik)
Brüsseli I määrus	Euroopa Nõukogu 22.12.2000. a määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades
ECJ	European Court of Justice (Euroopa Kohus)
Eesti-Poola õigusabileping	Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vaheline leping õigusabi osutamise ja õigussuhete kohta tsiviil-, töö- ning kriminaalasjades
Eesti-Ukraina õigusabileping	Eesti Vabariigi ja Ukraina leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil- ning kriminaalasjades
Eesti-Vene õigusabileping	Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades
EKo	Euroopa Kohtu otsus
GmbHG	Gesetz betreffend die Gesellschaften mit (Saksa osaühingu seadus)
MTÜS	Mittetulundusühingute seadus
REÕS	Rahvusvahelise eraõiguse seadus
Rooma I määrus	Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 17.06.2008. a määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta
Rooma konventsioon	1980. aasta lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse Rooma konventsioon
SAS	Sihtasutuste seadus
TsÜS	Tsiviilseadustiku üldosa seadus
TÜS	Tulundusühistuseadus
Viini konventsioon	1969. a rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioon
VÕS	Võlaõigusseadus
ÄS	Äriseadustik

KASUTATUD MATERJALID

Kasutatud kirjandus

1. **Andenas, M. and Wooldridge, F.** European Comparative Company Law. Cambridge: Cambridge University Press 2012.
2. **Andenas, M. and Wooldridge, F.** European Comparative Company Law. Cambridge 2009.
3. **Arumäe, U.** Organisatsiooni ja juhtimise õiguslik korraldus. Tallinn: Juura 2013.
4. **Baratta, R. (ed).** Diritto internazionale privato. Milano: Giuffrè Editore 2010.
5. **Barel, B. ed Armellini, D.** Diritto internazionale privato. Manuale breve. Milano: Giuffrè Editore 2010.
6. **Bassenge, P. et al. (Hrsg.).** Bürgerliches Gesetzbuch: mit Nebengesetzen insbesondere mit Einführungsgesetz (Auszug) einschliesslich Rom I-, Rom II- und ROM III-Verordnungen sowie Haager Unterhaltsprotokoll und EU-Erbrechtsverordnung, Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (Auszug), Wohn- und Betreuungsvertragsgesetz, BGB-Informationspflichten-Verordnung, Unterlassungsklagengesetz, Produkthaftungsgesetz, Erbbaurechtsgesetz, Wohnungseigentumsgesetz, Versorgungsausgleichsgesetz, Lebenspartnerschaftsgesetz, Gewaltschutzgesetz. München: C. H. Beck 2015.
7. **Beatson, Sir J. Burrows, A. Cartwright, J.** Anson's Law of Contract, 29th ed. Oxford: Oxford University Press 2010.
8. **Burrows, A.** A Casebook on Contract. Oxford and Portland: Hart Publishing 2007.
9. **Cahn, A. and Donald, D. C.** Comparative Company Law Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA. Cambridge: Cambridge University Press 2010.
10. **Calkoen, W. J. L.** The One-Tier Board in the Changing and Converging World of Corporate Governance. Dissertatie Rotterdam. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam 2011.
11. **Calliess, G-P. (ed.).** Rome Regulations. Commentary on the European Rules of the Conflict of Laws. Kluwer Law International 2011.
12. **Coester-Waltjen, D.** German Conflict Rules and the Multinational Enterprise. – Georgia Journal of International and Comparative Law, Vol 6.
13. **Dagnino, F.** Il trattamento delle società straniere e pseudostraniere nel Diritto Comunitario e nel Diritto Interno. Bologna: Alma Mater Studiorum Università di Bologna 2008.

14. **Dampf, T.** Registreeritud väärtpaperitele kohalduva õiguse määramine Eesti kohtutes – *Juridica* 2015 VIII, lk 572-583.
15. **Davies, P. L.** *Gower and Davies's Principle of Modern Company Law*, 8th ed. London: Sweet & Maxwell 2008.
16. **Ernits, M.** Avalik väljendusvabadus ja demokraatia. – *Juridica* 2007 III, lk 155-172.
17. **Feldman, K.** Ühingute piiriülene liikumine Euroopa Liidus – *Juridica* 2015 II, lk 113-137.
18. **Griffin, S.** *Company Law: Fundamental Principles*, 4th ed. New York: Pearson Education Limited 2006.
19. **Habermann, N. et al. (Hrsg.).** *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Buch 2. Recht der Schuldverhältnisse §§ 21 - 103.* Berlin: Sellier - de Gruyter 2003.
20. **Habersack, M.** *Münchener Kommentar zum AktG.* Verlag C.H. Beck München 2008.
21. **Hannigan, B.** *Company Law.* Oxford: Oxford University Press 2012.
22. **Hopt, K. J.** *Comparative Corporate Governance: the State of the Art and International Regulation – ECGI Working Paper Series in Law, Working Paper 2011 No 170*, pp 1-76.
23. **Huber, P. (ed.).** *Rome II Regulation. Pocket Commentary.* Munich: Sellier. European Law Publishers 2011.
24. **Johnston, A. C. Markesinis, B. and Unberath, H.** *The German Law of Contract: A Comparative Treatise.* 2nd ed. Oxford and Portland, Oregon: Bloomsbury Publishing, 2006.
25. **Kershaw, D.** *Company Law in Context: Text and Materials.* 2nd ed. Oxford: Oxford University Press 2012.
26. **Kull, I. Käerdi, M. Kõve, V.** *Võlaõigus I Üldosa.* Tallinn: Juura 2004.
27. **Kull, I. Lahe, J. Ots, J. Torga, M.** Riigikohtu tsiviilkolleegiumi praktika seadusandja mõjutajana. – *Juridica* 2009 VIII, lk 555-569.
28. **Kull, I.** Lepinguvabaduse põhimõtte Euroopa Ühtlustavas tsiviilõiguses ja Eesti tsiviilõiguse reform. Riigikogu Toimetised 2000. Arvutivõrgus: <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11508&op=archive2>. (02.05.2016).
29. **Käerdi, M.** Sise- ja välissuhte eristamine esindusõiguse teostamisel. – *Juridica* 2010 VII, lk 517-522.
30. **Lints, J.** *Asjaõiguslike ja lepinguväliste nõuete piiritlemine Eesti rahvusvahelises eraõiguses.* Magistritöö. Tartu 2014.

31. **Madise, Ü. jt (toim.).** Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2012.
32. **Magnus, U. Mankowski, P. (eds).** Brussels I regulation. 2nd ed. Munich: Sellier European Law Publishers 2012.
33. **Magnus, U. Mankowski, P. (eds).** Brussels I Regulation. Munich: Sellier European Law Publishers 2007.
34. **Mäntysaari, P.** Comparative Corporate Governance. Berlin-Heidelberg: Springer 2005.
35. **Nurmela, I. Almann, L. Punison, P. Pöldvere, P.-M. Tuulas, V. Vainomaa, M.** Rahvusvaheline eraõigus. 3. tr. Tallinn: Juura 2008.
36. **Nurmela, I.** Arengud Eesti rahvusvahelises eraõiguses. Uus rahvusvahelise eraõiguse seadus. – *Juridica* 2002 VII, lk 467-478.
37. **Nurmela, I.** Välisriigi õiguse kohaldamine. – *Juridica* 2002 IV, lk 254-260.
38. **Plender, R. and Wilderspin, M.** The European Private International Law of Obligations, 3rd ed. London: Sweet and Maxwell: Thomson Reuters 2009.
39. **Poola, M.** Juriidilisele isikule kohaldatav õigus kaasaegses rahvusvahelises eraõiguses. Bakalaureusetöö. Juhendaja prof. K. Sein. Tallinn 2005.
40. **Poole, J.** Textbook on Contract Law, 7th ed. Oxford: Oxford Press 2004.
41. **Preite, F. ed Gazzanti Pugliese Di Crotona, A.** Atti notarili nel diritto comunitario e internazionale – 2. Diritto internazionale privato. Milano: Wolters Kluwer Italia 2011.
42. **Rammeloo, S.** Corporations in private international law. A European Perspective. Oxford University Press 2001.
43. **Rõss, E.** Klassikaliste õiguse tõlgendusmeetodite kasutamisest Eesti Vabariigi Riigikohtu praktikas. Magistritöö. Tartu 2014.
44. **Saare, K.** Eraõigusliku juriidilise isiku organi liikmete õigussuhted. – *Juridica* 2010 VII, lk 481-490.
45. **Saare, K.** Eraõigusliku juriidilise isiku õigussubjektsuse piiritlemine. Juhendaja professor Paul Varul. Doktoritöö. Tartu 2004.
46. **Saare, K. Volens, U. Vutt, A. ja Vutt, M.** Ühinguõigus I. Kapitaliühingud. Tallinn: Juura 2015.
47. **Schulz, M. Wasmeier, O.** The Law of Business Organizations: A Concise Overview of German Corporate Law. Berlin: Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2012.
48. **Shepherd, C. Ridley, A.** Company Law (Key Facts Key Cases). London: Routledge Publishing 2015.
49. **Skydlo, M.** Process of Granting Exclusive Rights in the Light of Treaty Free Movement Rules. – *German Law Journal* 2011 Vol 12 No 7, pp 1408-1445.

50. **Säcker, F. J. et al. (Hrsg.).** Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Bd. 1. 3. Aufl. München: Beck 1993.
51. **Zweigert, K. Kötz, H.** Introduction to Comparative Law. 3rd ed. Oxford: Clarendon Press 1998.
52. **Tamm, K.** Äriühingu juhtorgani liikme deliktiline vastutus äriühinguga seotud kuritarvituste korral. – Juridica 2006 VI, lk 396-404.
53. **Tiivel, T.** Äriühingu juhtorgani liikme hoolsuskohustus. – Juridica 2005 IX, lk 621-635.
54. **Torga, M. ja Jaadla, K.** Välisriigis sõlmitud samasooliste abielu ja kooselu tunnustamine Eestis. – Juridica VII 2013, lk 598-607.
55. **Torga, M.** Kohalduva õiguse ja selle sisu kindlakstegemine rahvusvahelistes eraõiguslikes vaidlustes. – Juridica 2014 V, 406-416.
56. **Torga, M.** Rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimine Eesti kohtutes. Juridica – 2013 III, lk 192-200.
57. **Torga, M.** Scope of Application of the Private International Law Treaties Concluded between the Republic of Estonia and its Easter European Neighbours. - Kiel Journal of East European Law 2012 1-2, pp 4-12.
58. **Torga, M.** Õigusabilepingute kohaldamine tsiviilasjade lahendamisel Eesti kohtutes. – Kohtute aastaraamat 2012. Riigikohus 2013, lk 76-81.
59. **Varul, P. jt (koost).** Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2010.
60. **Varul, P. jt (koost).** Tsiviilõiguse üldosa. Õigusteaduse õpik. Tallinn: Juura 2012.
61. **Varul, P. Kull, I. Kõve, V. Käerd, M. (koost).** Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2006.
62. **Vereine, I. J. von Staudingers** Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Buch 2. Recht der Schuldverhältnisse §§ 21 - 103. Berlin: Sellier - de Gruyter 2002.
63. **Vutt, A.** Äriühingu organ otsuse vaidlustamisega seotud probleeme. – Juridica 2005 I, lk 53-61.
64. **Vutt, A.** Äriühingute vastastikune tunnustamine ja asukohavahetus Euroopa Liidus. – Juridica 2007 II, lk. 99-107.
65. **Абовой, Т. Е. Кабалкина, А. Ю.** Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации, части первой. Москва: Юрайт-Издат, 2007.
66. **Богуславский, М. М.** Международное частное право. Москва: Юристъ 2005.
67. **Вилкин, С. С.** Гражданско-правовая природа волевых актов коллегиальных органов юридического лица. Диссертация. Москва 2009.

68. **Звеков, В.П.** Международное частное право. Москва: Норма-Инфра-М 1999.
69. **Садиков, О. Н.** Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации, части первой. 3-е издание. Москва: Контракт: Инфра-М 2005.
70. **Шевчук, Д. А.** Международное частное право. Москва: Эксмо 2009.

Kasutatud normatiivallikad

Rahvusvahelised lepingud

71. Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vaheline leping õigusabi osutamise ja õigussuhete kohta tsiviil-, töö- ning kriminaalasjades. – RT II 1999, 4, 22.
72. Eesti Vabariigi ja Ukraina leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil- ning kriminaalasjades. – RT II 1995, 13, 63.
73. Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni leping õigusabi ja õigussuhete kohta tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades. – RT II 1993, 16, 27.
74. Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi õigusabi ja õigussuhete leping. – RT II 1993, 6, 5.
75. Euroopa Liidu toimimise lepingu konsolideeritud versioon. ELT C 326, 26/10/2012.
76. Lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsioon. – ELT C 334, 30.12.2005, lk 1–27.
77. Rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioon. - RT II 1993, 13, 16.

Euroopa Liidu õigusaktid

78. 1980. aasta lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse Rooma konventsioon. – ELT C-169, 8.07.2005, lk 1–30 (Rooma konventsioon).
79. Euroopa Nõukogu 22.12.2000. a määrus (EÜ) nr 44/2001, kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades. – ELT L, 16.1.2001, lk 1-23 (eesti-keelne eriväljaanne: ptk 19, kd 4, lk 42-64) (Brüssel I määrus).
80. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 17.06.2008. a määrus (EÜ) nr 593/2008, lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I). – ELT L 177, 4.7.2008, lk 6-16 (Rooma I määrus).

Eesti Vabariigi riigisisese õigusaktid

81. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. RT I 1994, 53, 889.
82. Rahvusvahelise eraõiguse seadus. - RT I 2002, 35, 217; RT I 2009, 59, 385.
83. Tulundusühistuseadus. RT I 2002, 3, 6...RT I, 21.03.2014, 34.
84. Mittetulundusühingute seadus. RT I 1996, 42, 811...RT I, 21.06.2014, 42.
85. Sihtasutuste seadus. RT I 1995, 92, 1604...RT I, 21.06.2014, 49.
86. Äriseadustik. RT I 1995, 26, 355...RT I, 19.03.2015, 46.
87. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. RT I 2002, 35, 216...RT I, 12.03.2015, 106.

Välisriikide riigisisesed õigusaktid

88. Aktiengesetz. BGBl. I S. 1089 - BGBl. I S. 2586. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.gesetze-im-internet.de/aktg/>. 01.05.2016.
89. Bürgerliches Gesetzbuch. BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738; BGBl. I S. 1042. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.gesetze-im-internet.de/bgb>. 01.05.2016.
90. Companies Act 2006. Kättesaadav arvutivõrgus:
91. Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/GmbHG/gesamt.pdf>. 01.05.2016.
http://www.opsi.gov.uk/ACTS/acts2006/pdf/%20ukpga_20060046_en.pdf.
01.05.2016.
92. Riforma del sistema italiano di diritto internazionale privato. L. 31 maggio 1995, n. 218 (1).
93. Umwandlungsgesetz BGBl. I S. 3210; 1995 I S. 428 - BGBl. I S. 642. Kättesaadav arvutivõrgus: https://www.gesetze-im-internet.de/umwg_1995/BJNR321010994.html.
01.05.2016.
94. Vereinsgesetz. BGBl. I S. 593 - BGBl. I S. 434. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.gesetze-im-internet.de/vereinsg/BJNR005930964.html>. 01.05.2016.
95. Гражданский кодекс Российской Федерации, Часть первая (Vene tsiviilkoodeks). 1994, № 32, ст. 3301. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.gk-rf.ru/>. 01.05.2016.

Kasutatud kohtulahendid

Euroopa Liidu Kohtu lahendid

96. EKo C-482/09, *Budějovický Budvar, národní podnik v. Anheuser-Busch Inc.*, [2011] ERC 8701.
97. ECJ 14.11.1976, C-29/76, *Eurocontrol*, [1976] ECR 1541.
98. ECJ 16.12.1980, 814/79, *Netherlands State v Reinhold Rüffer*, [1980] ECR 3807.
99. ECJ 22.02.1979, 133/78, *Gourdain v Nadler*, [1979] ECR 733.
100. EKo C-320/12, *Malaysia Dairy Industries Pte. Ltd v Ankenævnet for Patenter og Varemærker*, published in the electronic ECR.
101. EKo C-508/12, *Walter Vapenik v. Josef Thurner*, published in the electronic ECR.
102. EKo C-26/13, *Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai v. OTP Jelzálogbank Zrt*, not yet published.
103. EKo C-43/04, *Finanzamt Arnsberg vs. Stadt Sundern*, [2005] ECR I-04491.
104. EKo 10.03.2005, C-336/03, *easyCar (UK) Ltd v. Office of Fair Trading*, [2005] ECR I-1947.
105. ECJ 21.06.1978, 150/77, *Ott*, [1978] ECR 1431.
106. ECJ 22.03.1983, 34/82, *Peters v ZNAV*, [1983] ECR 987.
107. ECJ 08.03.1988, 9/87, *Arcado v Haviland*, [1988] ECR 1539.
108. EKo C-26/91, *Handte*, [1992] ECR I-03967.

Eesti kohtulahendid

109. Riigikohtu tsiviilkolleegium 23. detsembri 1997 otsus nr 3-2-1-139-97.
110. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 18. jaanuar 2001 otsus nr 3-2-1-4-01.
111. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 23. märtsi 2004 otsus nr 3-1-1-7-04.
112. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 10. veebruari 2004 otsus nr 3-2-1-16-04.
113. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 12. detsembri 2004 otsus nr 3-2-1-137-04.
114. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 28. septembri 2004 otsus nr 3-1-1-82-04.
115. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 30. aprilli 2004 otsus nr 3-4-1-3-04.
116. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 22. septembri 2005 otsus nr 3-2-1-79-05.
117. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 23. märts 2005 otsus nr 3-1-1-9-05.
118. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 6. mai 2005 otsus nr 3-1-1-137-04.
119. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 15. detsembri 2005 otsus nr 3-4-1-16-05.
120. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 20. märtsi 2006 otsus nr 3-4-1-33-05.

121. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 25. aprilli 2006 otsus nr 3-2-1-38-06.
122. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 31. jaanuari 2007 otsus nr 3-4-1-14-06.
123. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 25. aprilli 2007 otsus nr 3-2-1-30-07.
124. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 31. märtsi 2010 otsus nr 3-2-1-7-10.
125. Riigikohtu üldkogu 16. märtsi 2010 otsus nr 3-4-1-8-09.
126. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 1. märtsi 2011 otsus nr 3-2-1-157-10.
127. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 20. juuni 2013 otsus nr 3-2-1-72-13.
128. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 30. aprilli 2014 otsus nr 3-2-1-20-14.
129. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 11. juuni 2014 otsus nr 3-2-1-55-14.
130. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 03. märtsi 2014 otsus nr 3-2-1-197-13.
131. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 04. märtsi 2015 otsus nr 3-2-1-169-14.
132. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 24. novembri 2015 otsus nr 3-2-1-129-15.
133. Tallinna Ringkonnakohtu 16. novembri 2010 otsus tsiviilasjas nr 2-09-43761.
134. Tallinna Ringkonnakohtu 01. juuli 2011 otsus tsiviilasjas nr 2-10-11391.
135. Tallinna Ringkonnakohtu 28. märtsi 2012. a otsus tsiviilasjas nr 2-10- 52142.

Välisriikide kohtulahendid

136. *Tinn v Hoffman & Co* [1873] 29 LT 271.
137. *Dickinson v Dodds* [1876] 2 Ch D 463.
138. *Salomon v Salomon & Co* [1897] AC 22, HL.
139. *Wilkie v. London Passenger Transport Board* [1947] 1 All ER 258.
140. *Wright & Co Ltd v Maunder* [1962] NZLR 355, 358.
141. *Maclaine Watson & Co Ltd v International Tin Council* [1989] 3 All ER 523.
142. *Man Nutzfahrzeuge AG v Freightliner Ltd* [2005] EWHC 2347.
143. *Lister v Hasley Hall Ltd* [2001] 2 All ER 769, HL.
144. *Dubai Aluminium Co Ltd v Salaam* [2003] 1 BCLC 32, HL.
145. *Multinational Gas and Petrochemical Co v Multinational Gas and Petrochemical Services Ltd* [1983] BCLC 46.
146. *Balfour v Balfour* [1919] 2 KB 571, 578.
147. *Buckpitt v Oates* [1968] 1 All ER 1145.
148. *Jones v Padavatton* [1969] 1 WLR 328.
149. *Universe Tankships of Monrovia v International Transport Workers Federation* [1983] 1 AC 366).

150. *Raffles v Wichelhaus* [1864] 2 H&C 906.
151. *North Ocean Shipping Co, Ltd v Hyundai Construction Co, Ltd, The Atlantic Baron* [1979] 1 QB 705.

Kasutatud muud allikad

152. Giuliano, M. Lagarde, P. Report on the Conventions on the law applicable to contractual obligations. – EÜT C 282, 31.10.1980.
153. Riigikogu. Rahvusvahelise eraõiguse seaduse eelnõu SE 120 I seletuskiri, 17.05.1999.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Erik Pungar**,

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Äriühingu juhtorgani otsuse kehtivusele kohalduva õiguse määramine Eesti rahvusvahelises eraõiguses“,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on **Maarja Torga MJur**,

(juhendaja nimi)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
  3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinn, **02.05.2015**.